



İLETİŞİM
STUDIES



ANKARA
HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
İLETİŞİM FAKÜLTESİ



ULUSLARARASI İLETİŞİM ÇALIŞMALARI KONGRESİ ÖZET KİTAPÇIĞI

**DİJİTALLEŞMEYE YÖNELİK ELEŞTİREL
YAKLAŞIMLAR**

ISBN: 978-605-9823-86-9

20-21 KASIM 2024

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ



İLETİŞİM
STUDIES



ANKARA
HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
İLETİŞİM FAKÜLTESİ

ULUSLARARASI İLETİŞİM ÇALIŞMALARI KONGRESİ

**DİJİTALLEŞMEYE YÖNELİK ELEŞTİREL
YAKLAŞIMLAR**

Davetli Konuşmacılar



Prof. Dr.
Douglas Kellner



Prof. Dr.
David Morley



Prof. Dr.
Natalie Fenton



Prof. Dr.
Ebru Özgen



Prof. Dr.
Oğuz Adanır



Prof. Dr.
Henry Jenkins



Prof. Dr.
Nick Stevenson



Prof. Dr.
Halime Yücel



Prof. Dr.
Ömer Alkın



Bu Kongre iklim dostudur.

www.iletisimstudies.com



@icscongress_



@icscongress

DE|DaumExpert

Wir drücken ihnen die Daumen.

ÖZETLERİNİZİ BURADAN GÖNDEREBİLİRSİNİZ

**ULUSLARARASI
İLETİŞİM ÇALIŞMALARI
KONGRESİ
ÖZET KİTAPÇIĞI**

ISBN: 978-605-9823-86-9

2024-Ankara



ULUSLARARASI İLETİŞİM ÇALIŞMALARI KONGRESİ





ULUSLARARASI İLETİŞİM ÇALIŞMALARI KONGRESİ

Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Mehmet Naci Bostancı
Prof. Dr. Elif Emre Kaya
Doç. Dr. İbrahim Sarıtaş
Doç. Dr. Ufuk Erdem
Dr. Öğr. Üyesi Nargis Özgen
Dr. Öğr. Üyesi Işkın Özbulduk Kılıç
Dr. Öğr. Üyesi Burak Gökalp
Arş. Gör. Dr. Büşra Sönmez
Arş. Gör. Esra Güngör Kılıç
Arş. Gör. Merve Can Maraşlı
Arş. Gör. Kaan Depboylu
Burak Toraman
Suna Can Özbulduk
Ezgi İnal
Berkay Tarım
Sedef Subölen

Bilim ve Danışma Kurulu

Prof. Dr. Alev Fatoş Parsa, Ege Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ayla Okay, İstanbul Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Aytül Tamer Torun, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Bilal Arık, Akdeniz Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Bilgehan Gültekin, Ege Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Cem Sütçü, Marmara Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Cem Yaşın, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Cenk Demirkıran, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Christian Fuchs, Universität Paderborn, Almanya
Prof. Dr. David Morley, Goldsmiths University of London, İngiltere
Prof. Dr. Deniz Yengin, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Douglas Kellner, University of California, ABD
Prof. Dr. Duygu Aydın, Selçuk Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ebru Özgen, Marmara Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Emine Uçar İlbuğa, Akdeniz Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Erol İlhan, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Esra İlkay İşler, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Gülcan Seçkin, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Gülsün Kurubacak Çakır, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Halime Yücel, Galatasaray Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Hasan Tutar, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Henry Jenkins, University of Southern California, ABD
Prof. Dr. Himmet Hülür, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. İdil Sayımer, Kocaeli Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Kenan Demirci, Fırat Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Mikail Batu, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Mustafa Şeker, Akdeniz Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Mutlu Binark, Hacettepe Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Muzaffer Şahin, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye Prof.
Dr. Narin Tülay Şeker, Akdeniz Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Natalie Fenton, Goldsmiths University of London, İngiltere
Prof. Dr. Nazife Güngör, Üsküdar Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nick Stevenson, University of Nottingham, İngiltere
Prof. Dr. Nilüfer Timisi, İstanbul Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ömer Alkın, HS Niederrhein University of Applied Sciences, Almanya Prof. Dr. Ömer Özer, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Selami Özsoy, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Serdar Öztürk, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Sevdal Alankuş, Yaşar Üniversitesi, Türkiye



ULUSLARARASI İLETİŞİM ÇALIŞMALARI KONGRESİ

Prof. Dr. Sibel Serpil Aydos, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Süleyman İrvan, Üsküdar Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Yavuz Akçi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ahmet Faruk Çeçen, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ahmet Tuncay Erdem, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Aysel Çetinkaya, Kocaeli Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Bahar Kayıhan, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Birol Demircan, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Burcu Zeybek, İstanbul Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Can Cengiz, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Deniz Akbulut, İstanbul Aydın Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Derya Gül Ünlü, İstanbul Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Dilar Diken Yücel, İnönü Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Dilek Ulusal, Kırıkkale Üniversitesi
Doç. Dr. Eda Turancı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Emel Arık, Akdeniz Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Erdoğan Akman, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Kırgızistan
Doç. Dr. Fatma Gökçen Atuk, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Gül Esra Atalay, Üsküdar Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. İlknur Doğu Öztürk, Doğu Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Merve Ergüney, Samsun Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Merve Gençyürek Erdoğan, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Murad Karaduman, Akdeniz Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Nihal Kocabay Şener, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Nil Çokluk, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Niyazi Ayhan, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Kırgızistan
Doç. Dr. Nuray Hilal Tuğan, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Oğuz Göksu, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Özge Uğurlu Akbaş, Üsküdar Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Sefer Kalaman, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Selçuk Ulutaş, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Serhan Koyuncu, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Songül Omur, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Vildan Mahmutoglu, Galatasaray Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Volkan Yavuz, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Selman Seyhan, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Ayça Berna Görmez, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Mirza Girgin, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Deniz Kurtyılmaz, Giresun Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Elif Kütükoğlu, Gümüşhane Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Emrah Ayaşlıoğlu, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Esra Serdar Tekeli, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Kıvanç Türkgeldi, Çukurova Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk Yücel, İnönü Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk Zararsız, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Özge Cengiz, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Özlem Tuğçe Keleş, Gelişim Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Vacit Ertan Yılmaz, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Venera Narinova, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi



ULUSLARARASI İLETİŞİM ÇALIŞMALARI KONGRESİ

Reji Masası

Sezai Özer

Kurgu Atölyesi

Kağan Depboylu (Kurgu Atölyesi & TV-Reji
Stüdyosu Koord.)

Serhat Akgün

Hilal Bostancı

Kutluhan Kayhan

Muhammed İlbey Ören

Yasin Akar

Yeni Medya Atölyesi

İhsan Melik Yurteri

Bersu Altun

Zeynep Yaren Gülhan

Işık Başçı

Tuğba Çağlar

Sıla Altun

Selin Sude Üvez

Resul Semih Yıldırım

Reklam Atölyesi

Sabri Çağatay Özbaş

İlayda Pelit

Eylül Yılmaz

Gizem Ebrar Yılmaz

Cenk Taha Yılmaz

Osman Esen

Müberra İlpan

Berre Zeynep Uysal

Burak Yusuf Usta

Simültane Çeviri Ekibi

Ayşegül Tanrıverdioğlu

Demir Oğuz

Dicle Su Karaman

Ege Çalt

Elif Türe

Elif Şahika Arıcı

Esmâ Deniz Erki

Öykü Durmaz

Selen Önder

Sevil Sıla Köralioğlu

Zeynep Erbakıcı

Zeynep Köroğlu

İÇİNDEKİLER

Abdurrahman KÜLTÜR	1
Ahmet EKER	2
Ahmet ÖNDER	3
Alihan GÖK	4
Alp Cenk ARSLAN	5
Aquilin MUNSI	6
Aslı Elif VURAL	7
Aslı ŞAHİNKAYA ERMİŞ	8
Aygün ŞEN	9
Ayşe Betül TANRIVERDİ	10
Ayşegül YETİŞ	11
Barış DOSTER	12
Barka Masoud AL-ALAWI	13
Begüm BALCI Büşra FAZLI Elnaz KHAKZAD	14
Beril ÖZER, Nuri Paşa ÖZER.....	15
Betül ARTUKARSLAN	16
Betül BALKIR, Erol İLHAN	17
Beyza DOĞAN	18
Bilgehan Ece ŞAKRAK	19
Burak POLAT, Cemile TOKGÖZ, Gülşah BAŞLAR, İrem DÖLEN.....	20
Burak TORAMAN	21
Burcu Nehir HALAÇOĞLU	22
Büşra EREN KARALAR.....	23
Cem Sefa SÜTCÜ	24
Cem YÜCETÜRK	25
Ceren PARÇAL	26
Ceren BAŞAL YILDIZ, Şirin İtr BÜYÜKÖZTÜRK.....	27
Damla LAFCI	28
Deniz ÖZYURDA ERGEN	29
Derya ÖCAL.....	30
Dilek EVİRGEN, Zeynep Merve ŞIVGIN	31
Donya SEIFI LATRAN.....	32
Ece Doğan ERDİNÇ, Türkay Türkan ÜNLÜ.....	33

Eda ÖZCAN YILMAZ, Arzu KALKAN	34
Elif Karakoç KESKİN, Derya Gül ÜNLÜ	35
Elif KÜTÜKOĞLU	36
Emre DAŞAR	37
Emre KOYUNCU	38
Ergin Şafak DİKMEN	39
Ersoy SOYDAN	40
Esra GÜNGÖR KILIÇ, Aydan ÖZSOY	41
Esra ÖZGÜR	42
Ezgi İNAL	43
Fatih Mutlu ÖZBİLEN, Yaşar DİLBER	44
Fatmanur ARSLAN ESKİKÖY	45
Ferzan AYDAR, Feridun NİZAM	46
Fikriye ÇELİK	47
Furkan YEMİŞÇİ	48
Gamze Gül ÖRGEÇ	49
Göksel AYMAZ	50
Gönül CENGİZ	51
Hacer Rüya BAŞSÜSLÜ	52
Halil ALTUNKAYA	53
Helin ÖZTÜRK	54
Hülya ÖNAL	55
Hülya TAŞ, Serkan BİÇER	56
Hüseyin ÇELİK	57
Işıl Çobanlı ERDÖNMEZ	58
Işkın ÖZBULDUK KILIÇ	59
İbrahim Alper TOLA, Erol İLHAN	60
İlknur DOĞU ÖZTÜRK	61
İrfan HİDİROĞLU, Rumeysa DOĞAN	62
K. Ayfer KOÇ	63
Kağan ÇAVUŞOĞLU	64
Karolin Hiripsima HAÇİKOĞLU	65
Mehmet MAZLUM	66
Melikşah AKSU	67
Merve CAN MARAŞLI	68
Mustafa BÖYÜK	69

Mustafa Emre KÖKSALAN, Simge YILMAZ.....	70
Nazife KARAMAN, Beril ÖZER.....	71
Nilüfer Pınar KILIÇ	72
Niyazi Can ÖZBAŞARAN	73
Nurcan TÖRENLİ, Seyedmorteza MOUSAVİ.....	74
Nuri Paşa ÖZER, Beril ÖZER.....	75
Oylum TANRIÖVER	76
Ömer DÖNMEZÇELİK	77
Ömer Faruk ÖZGÜR.....	78
Ömür YILDIRIM.....	79
Özge KESİCİ	80
Özge Nilay ERBALABAN.....	81
Özge UĞURLU AKBAŞ, Esennur SİRER	82
Özlem BARIŞ, Ömer ÜN	83
Raci TAŞCIOĞLU, Yunus Emre ERYİĞİT.....	84
Rafşan Yağmur ÇELİK	85
Rahşan PEKTAŞ.....	86
Safa Görkem AKTAŞ.....	87
Seda KANDEMİR	88
Sedef SUBÖLEN	89
Selin Tüzün ATEŞALP.....	90
Selver DİKKOL AKÇAY.....	91
Selver MERTOĞLU, Gizem AZBOY	92
Sermin ASIL.....	93
Sevgi VAHİT.....	94
Sevil BEKTAŞ DURMUŞ.....	95
Suna Can ÖZBULDUK	96
Tolga ULUSOY	97
Tuğba AKDAL	98
Tuğçe Esin AKGÜL, Arzu GÜNGÖR	99
Ufuk ÖZDEN, Burak POLAT, Mehmet Serhan TEZGEÇ.....	100
Umud ORUJOV	101
Umud ORUJOV	102
Yonca ALTINDAL.....	103
Zehra DURSUN, Ayşegül ÇİLİNGİR	104
Zeynep GENEL, İlknur Yüksel KAPTANOĞLU	105

Zeynep ATEŞ	106
Zeynep DEMİRCİOĞU BİRİCİK, Büşra ÖZCAN	107
Zeynep Zelan.....	108





**SİNEMADA YAPAY ZEKÂNIN ROLÜ:
YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ SENARYOLARIN SOSYAL BOYUTU**

Abdurrahman KÜLTÜR¹

Özet

Yapay zekâ alanında gelişmeler birçok farklı sektörde etkilerini göstermiştir ve etkilediği alanlardan birisi de sinema olmuştur. Yapay zekâ sinemada film yapımında etkisini göstermeye başlamış, metin yazımı, kast süreci ve çekim süreçleri gibi alanlarda şu anlık insanın yerini tam olarak alamasa dahi insanın işini kolaylaştırabilecek bir konuma geldiği söylenebilir. Yapay zekâ sinema alanında, yapımcılara proje süresince planlama ve kaynakların yönetimi gibi konulardan senaryo yazımına kadar birçok farklı konuda yardımcı olabilmektedir. Özellikle senaryo yazımında *ChatGPT* gibi platformların yanı sıra *ScriptBook* ve *Largo.ai* gibi direkt olarak hikâye anlatıcılığına ve yazarlığına odaklanan yapay zekâ destekli platformlar da söz konusudur. Ayrıca direkt olarak yapay zekâ kullanılarak çekilmiş filmler de sinema dünyasında yerini almaktadır. Bu kapsamda bu çalışmada özellikle senaryo yazımında kullanılabilecek olan yapay zekâ araçlarının üretebileceği hikâyelerin sosyal boyutlarına odaklanılacaktır. Başka bir ifade ile yapay zekâ araçları aracılığıyla üretilen senaryolarda toplumsal realite, sınıf farklılıklar, toplumsal değişme süreçleri gibi konuların nasıl ele alındığı incelenecektir. Bu minvalde çalışmada *ChatGPT* platformundan beş farklı senaryo yazması istenmiş ve ona bu senaryoların konusu, tretmanı, karakterleri, mekânları ve diyalogları sorulmuştur. Bu kapsamda elde edilen veriler betimsel ve tematik analiz yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda yapay zekâ aracı kullanılarak üretilen bu senaryolarda toplumsal arka planın gözden kaçırılmadığı ve senaryo konusu ile toplumsal gerçeklik arasında bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Özellikle mesleklerin toplumsal boyutu, sınıfsal sistem, sosyal farklılıkların olası etkileri, toplumsal değişme süreçleri ve yarattığı krizler gibi konuların *ChatGPT* tarafından yazılan senaryolarda dikkate alındığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Sinema, ChatGPT, Senaryo, Toplumsal Dönüşüm

¹ Arş. Gör. Dr., Abdurrahman KÜLTÜR, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Trabzon, Türkiye, akultur@ktu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8183-0302



BİR ŞİDDET DÜZENİĞİ OLARAK SOSYAL MEDYA: DİJİTAL ŞİDDET

Ahmet EKER¹

Özet

Bu çalışma toplumsal şiddet örüntüsünü, dijital bir medya ekosistemi ve ona içkin olan bir dijital şiddet işleyişi çerçevesinde sorunsallaştırılmayı hedeflemektedir. Bunu yaparken, Michel Foucault'nun iktidar ve bilgi kavramları doğrultusunda şiddetin dijital medyada disipline edici ve ayrıştırıcı bir düzenek oluşturmak üzere işlevselleştirilme tarzları belirginleştirmeyi amaçlanmaktadır. Dijital medya ekosistemi, yalnızca bir iletişim ortamı olmanın ötesinde, toplumsal yapı ve kamusal yaşantı açısından şiddet ekonomisinin ortamı haline gelmektedir. Temel argüman ise sosyal medyada karşımıza çıkan içeriklerin, *olayları* belirli bir düzen içinde tüketilebilir kılarak kamusal olayların anlamlandırılma kapasitesini körelttiği bir düzenek açığa çıkmasına ilişkindir. Şiddetin, özellikle medyanın dilinde ve imajlarında kendini gösteren çeşitli motifleri, toplumsal olayların algılanma biçimini değiştirmekte ve bu olayları düşündüğümüz anlamda kavranabilir olmaktan çıkarmaktadır. Bu bağlamda ortaya çıkan şiddet ekonomisi çerçevesinde dijital bir şiddet düzeniği belirginleşmektedir. Bu düzeniğin toplumsal alanı kesen ayrımcı bir imge ekonomisiyle birlikte ancak iktidar mekanizmaları ile değerlendirilebileceği savunulmaktadır. Belirli bir iktidar/bilgi örüntüsünde, bazı olaylar belirli söylemsel yapılar için anlamlı hale gelirken, kamusal diğer *olaylar* düşünülebilir olmaktan çıkmaktadır. Genellikle bu düzenek, toplumun en savunmasız kesimlerini ve "ötekileri"ni hedef alarak onları hem dijital hem de toplumsal bağlamda görünmez ve değersiz kılan bir harcanabilirlik (disposability) söylemi üretmektedir. Bu nedenle, bir şiddet düzeniği ayrımcı imgelerle yüklü bir söylem ekonomisi içinde anlam kazanmaktadır. Sonuç olarak, dijital medya olarak internet medyasına içkin bir şiddet düzeniği, toplumsal bir şiddet ekonomisi çerçevesinde harcanabilirlik söylemini açığa çıkarmaktadır. Bunun ise toplumun "ötekileri" ve en savunmasızları üzerinden görünür hale geldiği savunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Söylem, Foucault, Dijital Medya, Disiplin ve "Harcanabilirlik" Ekonomisi

¹ Dr., Ahmet EKER, Bağımsız Araştırmacı, Ankara, Türkiye, ahmet.eeker@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0097-2972



**BEĞENMEYİ VE KANALIMA ABONE OLMAYI UNUTMAYIN:
YOUTUBE'DA DEĞERİN ÜRETİMİ**

Ahmet ÖNDER¹

Özet

İletişim alanının ekonomi politiğine yönelik çalışmalarda Dallas W. Smythe'in "izleyici metası (*audience commodity*)" tezi önemli bir yer tutar. Smythe izleyici metası tezini 1951 yılında ortaya attığında radyo ve televizyon gibi geleneksel kitle iletişim araçlarının reklam geliri karşılığında şirketlere ne sattığı sorusunu sormuş ve "izleyici" yanıtını vermişti. Bu tartışma o yıllarda yeterince dikkat çekmese de önce 1977 ile 1991 yılları arasında Canadian Journal of Political and Social Theory dergisinde yayınlanan bir dizi makale aracılığıyla, daha sonra ise sosyal medya platformlarının yaygınlaşmasıyla birlikte popülerlik kazandı. Bu çalışma, "izleyici metası" ve sosyal medya platformlarında güncel karşılığı olarak benimsenen "kullanıcı emeği" tezinin iletişim alanının ekonomi politiği açısından önemli bir tartışma alanı açtığını kabul etmekle birlikte iki farklı noktada sorgulanması gerektiğini önermektedir. İlk olarak, konuyla ilgili bazı çalışmalarda politik ekonomi alanından hareketle referans verilen meta, emek, emek gücü ve çalışma gibi kavramların kullanımında bazı analitik ve teorik yanlışlar olduğu öne sürülmektedir. İkinci olarak, YouTube platformuna odaklanarak YouTube'da istihdam edilen ücretli emek biçimleri ile içerik üreticisi ve izleyicilerin artı değer üretimi ve sermaye birikimi açısından farklı niteliklere sahip oldukları iddia edilmektedir. Bu bağlamda YouTube'da gerçekleşen sermaye birikiminde kullanıcılar aracılığıyla abonelik, yorum, beğeni ve izleme sayısı gibi verilerin üretildiği ve reklam verenlere satılabilir veri paketleri haline getirildiği süreçler ile 2019 yılında başlayan "katıl" uygulaması gibi içerik üretimine yönelik gerçekleşen doğrudan ödemeler arasında farklılaşan birikim biçimlerine odaklanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İzleyici Metası, Kullanıcı Emeği, Platform Emeği, Youtube, Katıl Uygulaması

¹ Öğretim Görevlisi, Haliç Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Ana Bilim Dalı, ahmetonder@halic.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1375-8596



2 TEKER ÜZERİNDE: MOTO KURYELERİN YABANCILAŞMA VE ÖZNELEŞME DENEYİMLERİ

Alihan GÖK¹

Özet

Son yıllarda hızlı bir dönüşüm geçiren çalışma biçimleri çeşitli psiko-sosyal riskleri beraberinde getirmektedir. Bu hızlı dönüşümde geleneksel çalışma biçimlerinin yerini daha güvencesiz, düşük ücretli ve izole edici biçimler almaktadır. Bu olgu bir yana, Amazon depolarında meşhur olan elektronik bilezikler, yöneticiler için yapay zeka destekli artırılmış gerçeklik gözlükleri, konum tabanlı izleme sistemleri, vb. araçlarla artan takip ve denetim, dijital emeğin köleliğe dönüş anlamına gelebileceği savlarını destekler niteliktedir. Ne var ki dünya çapında bu yeni çalışma biçimlerini deneyimleyen milyonlarca yeni nesil çalışan, buna rağmen yaptıkları işi “kendi işinin patronu olma” ya da “istediği zaman istediği kadar çalışma”ya izin verdiği için bir tür özgürlük idealiyle bağdaştırmaktadır. Özellikle pandemi ile birlikte sayıları giderek artan platform çalışanlarının çalışma biçimleri göz önünde bulundurulduğunda, yeniden biçimlenen üretim ilişkilerinin, ilk bakışta paradoksal biçimde yabancılaşma ve özneleşme deneyimlerini aynı anda ürettiğini gözlemlemek mümkündür. Profesyonel ve kişisel kimliğin inşasında belirleyici olan bu süreçleri kavramanın yolu emekçilerin anlam dünyasını ve deneyimlerini yakından tanımaktan geçmektedir. Buradan hareketle bu çalışma, platform çalışanları içinde kimi özgün nitelikler de barındıran moto-kuryelerin çalışma biçimleri üzerine katılımcı gözlemcilik yöntemi ile yapılan kalitatif bir analize dayanmakta ve bu doğrultuda Fransa’da son yıllarda psikoloji, ergonomi, antopoloji, hukuk, iktisat, sosyoloji, siyaset bilimi gibi farklı alanlardan beslenerek zenginleşen çalışma sosyolojisi ve psiko-dinamiği disiplinlerinin yöntem ve bulgularıyla desteklenmektedir. Genellikle belirgin psiko-patolojilerle kendini gösteren mental yabancılaşmadan farklı olarak, moto-kuryelerin işe yabancılaşmanın patolojik etkileri çoğu zaman gizli kalan bir biçimi ile karşı karşıya olduklarını, fakat bunun yanı sıra gerçek işin icrasında tanımlı işin dışına çıkarak geliştirdikleri türlü yol, yöntem ve buluşlar sayesinde bir özneleşmeyi de diyalektik bir ilişki içerisinde deneyimlediklerini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Platform Emeği, Yabancılaşma, Özneleşme, Çalışmanın Psikodinamiği

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye, alihan.gok@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9148-3017



**A TECHNO-POLITICAL APPROACH TO GLOBAL DIGITALIZATION: CRITICAL
ANALYSIS OF THE TECHNOLOGY, POLITICS, AND SECURITY NEXUS IN
INTERNATIONAL SYSTEM**

Alp Cenk ARSLAN¹

Abstract

The global digitalization process is playing an increasingly decisive role in shaping international politics. This study examines the effects of technology and digitalization on the international system within a techno-political framework and critically analyzes the security policies emerging in this process. Critical approaches to technology reveal that technology is not only a tool but also central to the dynamics of power and control. Marcuse, Latour, Ellul, Feenberg, and, Kellner were the prominent scholars of this understanding. This study explores how technology and politics are intertwined and how they impact the international system. A literature review and comparative analysis of cases are used as methodology. The techno-political analysis provides a significant framework for understanding how post-politics based on the hegemonic economic system and techno-politics mutually support each other. We argue that the techno-political realm which posits the overlapping of the spheres of political, economic, and technological reproduces post-politics by two means that are depoliticization and repoliticization. Post-politics expands the scope and influence of the techno-political, accordingly. As a result, politics becomes the subject of technology day by day. Security is also an extension of this phenomenon. Moreover, security is the most prominent political sphere under the influence of technology. The findings show that authentic politics fade away, while the technological sphere influences the realm of the political. It is also observed in the security policies of the states. Today, the United States and its allies are trying to create a techno-political alliance. While they continue efforts to maintain their technological superiority and counter new security threats, China aims to establish a new balance of power in the international system through technology.

Keywords: Techno-Politics, Security Policies, Digitalization, United States

¹PhD., Research Assistant, Turkish National Police Academy Faculty of Homeland Security, Department of Political Science and Public Administration, alpcenkarslan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5526-2089



SOCIAL MEDIA IN GOVERNMENT WORKPLACES - CHANGES AND CONSTRAINTS

Aquilin MUNSI¹

Abstract

Social media has fundamentally transformed how we overcome distances, build relationships, and communicate. Enabled by widespread internet access, this global network has influenced various aspects of our daily lives and continues to do so. Initially driven by personal use, its effects have gradually permeated more structured institutions, such as companies and the public sector. In my presentation, I will focus on the government sector, which is still adapting to these rapid changes and is a key pillar of modern nations. Developments in this sector have far-reaching impacts on all actors within and outside the state, making it essential to critically examine both the opportunities and challenges posed by digitalization. There are two main areas I intend to explore. The first concerns the impact of social media on productivity in the government sector. How have current tools like Slack affected this? Modern research offers a mixed view, highlighting the complexity. One example is a recent German case involving the federal ministry of education, where the ministry attempted to withhold Slack messages during an investigation into alleged silencing of pro-Palestinian researchers. This case illustrates potential issues in digitalizing government processes and the challenges of transparency. The second area focuses on digitalization efforts aimed at citizens, such as online applications for driver's licenses, address changes, and visas. While there are many positive aspects, the downsides are often overlooked, making it worthwhile to assess both the pros and cons. Together, these two fields offer ample material for discussion. This presentation will serve as a starting point, summarizing key research insights on this complex topic and encouraging further reflection.

Keywords: Citizen-Government Digital Interaction, Digitalization of Public Sector, Productivity and Social Media Tools, Social Media in Government, Transparency Challenges.

¹ Master's Student, University of Duisburg-Essen, Department of Political Sciences(Erasmus in İAÜ-Political Science and International Relations), aquililmunsi@stu.aydin.edu.tr, ORCID: 0009-0000-4713-9980



DİJİTAL MEDYADA KAMUSAL ALAN VE HEGEMONİK İLİŞKİLER

Aslı Elif VURAL¹

Özet

Kamusallık olgusu tarihsel süreç içerisinde yaşanan gelişmelere bağlı olarak değişim geçirmektedir. Habermas, kamusal alanı fiziki katılımı gerektiren bir eylem olarak tanımlarken, bugün yaşanan teknolojik gelişmelerle birlikte zaman ve mekân gözetmeksizin dijital medya mecraları üzerinden kamusal alan yaşanır duruma gelmiştir. İnternet teknolojilerinin bulunuşu, web 1.0, web 2.0 ve devamında yer alan teknolojiler alternatif özgür kamusal alan olgusu tartışmalarını da beraberinde getirmiştir. Çalışma içerisinde ifade edilen alternatif bir özgürlük, sosyal medya mecraları üzerinden sağlanmakta mı? Yoksa dijital kamusal alanda hegemonik ilişkilerin varlığı söz konusu mu? Sorularının yanıtları aranmakla birlikte öncelikli olarak kamusal olgusunun tarihsel süreçteki yerine genel bir anlatımla yer verilmiş ardından teknolojik gelişmeler ve hegemonyanın kuramsal temeli işlenmiştir. Bununla birlikte Türkiye’de 2 Ağustos tarihinde Instagrama erişim engelinin getirilmesi ile #instagramıgeriver etiketi X’te trend topic listesinde uzun süre yer almıştır. Bu çalışmanın amacı da sosyal medya mecralarının alternatif özgür bir kamusal alan oluşturup oluşturmadığı #instagramıgeriver etiketi üzerinden sosyal ağ analizi ile tartışmaktır. NodeXL Pro aracılığı ile gerçekleştirilen sosyal ağ analizi bulguları ışığında hegemonik ilişkilerin dijital medya mecraları dâhil olmak üzere kitle iletişim araçlarında aktif olduğu görülmektedir. #instagramıgeriver etiketi üzerinden 2252 tweet program aracılığı ile elde edilmiştir. 2252 tweet içerinden en dikkat çekici veri setlerinin başında kullanıcıların diğer kullanıcılardan bağımsız olarak paylaştığı gönderiler anlamına gelen Self loops gelmektedir. Buna göre #instagramıgeriver etiketi ile 1764 tweet kullanıcılar tarafından bağımsız gönderi olarak paylaşılmıştır. Bununla birlikte contact compas(birbiri ile ilişkili düğüm sayısı) verileri kullanıcılar arası diyalogun yüksek olduğuna işaret etmektedir; öyle ki #instagramıgeriver etiketi üzerinden 1340 gönderi birbiri ile bağlıdır. Gerçekleştirilen ağ analizinde gönderiler içerisinde en fazla dile getirilen kullanıcılar ise *fahrettinaltun* ve *rterdoğan*’dır. Çalışmada dijital hegemonyaya/tahakküme karşı duruşun ağ haritası elde edilmiş ve bulgular tartışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Kamusal Alan, Hegemonya, Dijital Kamusal Alan, Sosyal Ağ Analizi

¹Doktora Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İletişim Fakültesi Radyo, Televizyon ve Sinema Ana Bilim Dalı, Ankara, Türkiye, pr.a.elifvural@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1424-5872



KUVVEDEN FİİLE YAPAY ZEKÂNIN SİNEMATOGRAFİK İMGELERİ

Aslı ŞAHİNKAYA ERMİŞ¹

Özet

Yapay zeka uygulamalarına erişimin yaygınlaştığı günümüzde anlatıların biçim ve içerik düzlemindeki dönüşümü farklı bir tartışma katmanı olarak belirmiştir. Sinema özelinde meseleye bakıldığında hareketli görüntünün ontolojisine ilişkin bir takım soruşturmalar ortaya çıkmıştır. Bugün, tıpkı hareketli görüntüleri filme kaydeden kameranın ortaya çıktığı dönemlerde olduğu gibi, tekniğin keşfine çabalandığını söylemek mümkündür. Tekniğin dönüşümünün özü de beraberinde getirdiği bu akışın içinde, henüz yapay zekâ uygulamalarıyla sinemanın nasıl bir dönüşüm geçireceği yalnızca farklı perspektiflerden ön görülebilmektedir. Sinema tarihinin ilk yıllarında Lumiere Kardeşler'in deneyim süreçlerinde gördüğümüz gibi tekniğin anlatı potansiyelleriyle ilişkisinden önce tekniğin işleyişi merak konusu olmuştur. Yapay zeka uygulamaları da geldiğimiz noktada, tıpkı Aristoteles'ten bu yana bilkuvve tunçta bulunan heykel potansiyeli gibi, sinematografik imgeyi aktüalize eden bir araç işlevi görmektedir. İnsan zihnine kıyasla yaratıcılığının boyutları henüz yalnızca kendisine pedagojik olarak aktarılanla sınırlı olan yapay zekâ teknolojisi, yine de bir üretim aygıtı olarak güçlü bir varlık göstermektedir. Bu çalışmada hareketli görüntünün poietik technesi yapay zekâ tekniği üzerinden tartışılarak, henüz çok fazla çalışılmamış bu alana bir takım görüşler ve kavramsal kapılar aralamak amaçlanmıştır. Sonuç olarak ise, üretken çekişmeli ağın bir türevi olarak yaratıcı çekişmeli ağ ile iki karşıt kuvvetin sonucu ortaya bir takım hareketli imgeler çıkaran yapay zekâ algoritmalarını, tıpkı bir kamera gibi farklı içerikler üretmede edimsel bir taşıyıcı olduğunu söylemek mümkün olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Sinema, Felsefe, Techne

¹ Dr. Öğr. Üyesi., Başkent Üniversitesi, İletişim Fakültesi Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü Ana Bilim Dalı, Ankara, Türkiye, asahinkaya@baskent.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1287-4453



YERLİ MEDYASI VE DİJİTALLEŞMENİN VAATLERİ

Aygün ŞEN¹

Özet

Yerleşimci sömürgecilik, yerli halkların topraklarına, kaynaklarına, kültürlerine el konulmasını içeren katmanlı baskı biçimlerine dayanır. Başlangıcından beri medya, el koyma ve yok etmeyi içeren sömürgeci uygulamaları kabul edilebilir, hatta doğal ve kaçınılmaz olarak göstermek için Yerli halklar hakkında insandışılaştırıcı söylemler ve temsiller üretmiş, Yerli halklar tarafından üretilen söylem ve temsillere ise yer vermemiştir. Medya, iktidarın bir aracı olmakla kalmaz, aynı zamanda iktidar üreticisidir ancak diğer yandan yeni imgeler, karşı-anlatılar üreterek mevcut güç ilişkilerini zayıflatma ve direniş alanları açma potansiyeline sahiptir. Yerli halklar medyanın bu potansiyelini kendi özgün ifade biçimlerini üretmek ve dolaşıma sokmak için kullanmış, karşı temsiller inşa etmeyi, sömürgeci temsilleri ifşa etmeyi sömürgesizleştirme mücadelesinin parçası haline getirmiştir. Dijitalleşme süreciyle birlikte Yerli yayın platformlarını, forumlarını ve sosyal medya hesaplarını oluşturarak Yerli kültürel kimliğini ve toplumsal aidiyeti güçlendirmek, politik ve kültürel egemenlik taleplerini dile getirmek için kullanmışlardır. Dijitalleşmenin Yerli halkların mücadelesinin küresel kamuoyunda tanınmasında büyük rolü olmuştur. Görüntülerin kaydedilmesi, kurgulanması ve aktarılması daha kolay hale geldikçe medya üretimindeki bütçe ve teknik uzmanlık engeli bir dereceye kadar aşılmış, Yerliler kendi ürettikleri haberler, röportajlar, belgeseller ve kurmaca filmlerle temsil egemenliği mücadelesi vermiştir. Günümüzde Yerli sinemacılar, politik taleplerini, geleneksel öykülerini, modern dünyada Yerli olarak yaşamanın zorluklarını, ekosistemi koruma mücadelelerini ele alan ve festivaller dışında geleneksel medyada yer bulamayan kısa metraj, deneysel, belgesel, animasyon filmlerini hem kendi kurdukları hem de ana akıma dâhil olan dijital platformlarda izleyicilere ulaştırabilmektedir. Ancak yeni üretim teknikleri ve platformlarda da geleneksel medyayı biçimlendiren iktidar ilişkileri hala etkilidir ve görünürlük merkezli bir tanınma politikası ve küresel çapta geniş kitlelere ulaşma çabası, Yerli yapımlarında sömürgecinin egzotik Yerli temsillerini yeniden üretmeye, kültürel erozyona, ana akımda ise kültürel el koymaya yol açabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yerli Medyası, Yerli Sineması, Sömürgesizleştirme

*Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye, aygunsen007@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6438-1426



NARİN GÜRAN CİNAYETİ HABERİ ÜZERİNE BİLGİ MANİPÜLASYONLARI VE İKTİDAR İLİŞKİLERİ BAKIMINDAN BİR İNCELEME

Ayşe Betül TANRIVERDİ¹

Özet

Narin GÜRAN cinayeti son zamanlarda medyada oldukça yer almış, konu haberciliğin ötesinde, topluma mal olarak bir çok çevre tarafından tepkiye yol açan bir sosyal sorun olarak yer almıştır. Kadına ve çocuğa yönelik toplumsal cinsiyet bakış açısının olumsuz oluşu, toplumsal güvensizliğe ve kaosa neden olduğu belirtilebilir. Bu araştırmada çocuk haberlerine yönelik bilgi manipülasyonlarının iktidar ilişkilerinin nasıl olduğu araştırılmaktadır. İktidar ilişkileri bağlamında haberlerde yer alan çocuk haberleri üzerinden yapılan bilgi manipülasyonlarının bilgi toplumsal güvene olan zarar veren unsurların tartışılması amaçlanmaktadır. Araştırmanın örneklemi farklı siyasi görüşe sahip medya kuruluşlarının “Narin Güran Cinayeti” konulu internet haberlerinden oluşmaktadır. Çalışmada nitel araştırma tekniği kullanılmakta olup Maxqoda desteğiyle analiz edilmektedir. Haberlerde üretilen dezenformasyon ve manipülatif söylemler aracılığıyla güç ilişkilerinin inşa edilmeye çalışıldığı görülmektedir. Manipülasyon yoluyla güç elde eden gruplar toplumu yanılgıya düşürmekte ve çocuk haklarının toplumsal hedefinden uzaklaştırılmasına neden olmaktadır. Yaşanan sosyal sorunların üst kültür olarak yansıtılması, olumsuzlukların tüm topluma mal olmasına böylece endişenin, korkunun ve güvensizliğin kamu düzeni ve güvenliğinin zarar görmesine yol açabilmektedir. Dolayısıyla dezenformasyon, bilgi manipülasyonu sadece devlet yetkilerinin sorumluluğunda olmayıp bilimin, sivil toplumun temel görevleri arasında olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Haberleri, Bilgi Manipülasyonu, Dezenformasyon, Kamu Düzeni ve Güvenliği

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Sivas, Türkiye
abetultanriverdi@cumhuriyet.edu.tr, ORCID: 0000- 0002- 5046-4618



**DİJİTAL TEKNOLOJİLERİN SOSYAL ETKİLERİ:
SOSYAL MEDYADA BENLİK SUNUMU VE DİJİTAL MAHREMİYET**

Ayşegül YETİŞ¹

Özet

İletişim teknolojilerinin gelişmesi ve daha ulaşılır olmasıyla birlikte dijital mecralar bireylerin yeni sosyal yaşam alanı haline gelmiştir. Sosyal medyanın ideal benlik ve kimlik inşası üzerindeki güçlü etkisiyle birlikte mahremiyet olgusu da değişim sürecine girmiştir. Kullanıcıların beğeni alma ve takip etme odaklı yeni iletişim biçimi, dijital mecralarda mahremiyet farkındalığını gündeme getirmiştir. Bu çalışmada bireyin sosyal medyadaki benlik sunumu ve kimlik inşasına odaklanarak mahremiyet algısını açıklamak amaçlanmıştır. Literatür taramasına dayalı olarak gerçekleştirilen çalışmada, gündelik hayattaki benlik ve kimliğin sosyal medyada yeniden şekillendiği sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin görünür olmak için abartılı paylaşımlar yaptığı, sosyalleşme ihtiyacının ise zaman ve mekân kısıtlaması olmadan karşılandığı görülmüştür. Ayrıca mahremiyet algısının dönüştüğü sosyal medya uygulamalarında kullanıcıların gönüllü olarak mahremiyet ihlali yaptıkları ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, İzlenim Oluşturma, Dijital Mahremiyet

¹ Öğr. Gör., Celal Bayar Üniversitesi, Pazarlama ve Reklamcılık Bölümü/ Halkla İlişkiler ve Tanıtım Programı
Ana Bilim Dalı, Manisa, Türkiye, aysegul.yetis@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8963-045X



DIŞ POLİTİKA, DİJİTAL TEKNOLOJİ VE ULUSAL GÜVENLİK

Barış DOSTER¹

Özet

Dış politika, bu alanın geleneksel aktörleri, diplomasinin klasik kurumları, unsurları ve yöntemleri yanında, son yıllarda aynen diğer alanlar gibi, dijitalleşmenin, sosyal medyanın, ileri teknolojinin de çok hızlı biçimde etkisini gösterdiği bir alandır. Son yıllarda, Covid 19 salgınının da etkisiyle, çevrimiçi ortamda yapılan zirveler, ülke liderlerinin, dışişleri bakanlarının sosyal medyayı çok aktif olarak kullanmaları, kamu diplomasisi faaliyetlerinde teknolojinin ve dijitalleşmenin ağırlığının artması dikkatlerden kaçmamaktadır. Bu teknolojik hız, dış politikanın önemli bir unsuru olan istihbarata da yansımıştır. İnsan istihbaratı, teknolojik istihbaratla bütünleşmiştir. İsrail'in, Hizbullah mensuplarına yönelik yaptığı saldırıda çağrı cihazlarına bomba yüklemesi, Birleşik Krallık önceki başbakanlarından Boris Johnson'ın 'Unleashed' adlı kitabında, İsrail İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu'yla ilgili çarpıcı bir iddiada bulunarak, dışişleri bakanlığı yaptığı dönemde konutunda Netanyahu ile görüştüğünden sonra, konutun tuvaletinde dinleme cihazı bulunduğunu belirtmesi, siber saldırıların ülkelerin veri güvenliğine verdikleri zararların sürekli gündemde olması, ABD'nin önceki yıllardaki başkan adaylarından H. Clinton'un, başkanlık seçimlerine Rus bilgisayar korsanlarının müdahale ettiğini öne sürmesi ve daha pek çok örnek, bu konuları dış politikanın da önemli gündem maddeleri arasına sokmuştur. Bu çalışmada dijital teknoloji, çevrimiçi ortam ve sanal alemin ulusal güvenlik, dış politika ve savunmayla ilişkisi ele alınmış, veri güvenliğinin, yüksek teknolojiye yapılan yatırımların ve dijital okur yazarlığın, dış politikadaki, savunma ve güvenlik politikalarındaki, istihbarat faaliyetlerindeki öneminin altı çizilmiştir. Bu kapsamda özellikle bu alanda faaliyet gösteren uzmanların, profesyonellerin iyi eğitilmiş olmaları ve sürekli teyakkuzda bulunmalarının gereğine dikkat çekilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dış Politika, Dijital Teknoloji, Ulusal Güvenlik, İsrail, Hizbullah

¹ Prof. Dr., Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye, baris.doster@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8637-9562



THE IMPACT OF SOCIAL MEDIA ON VOTING BEHAVIOR IN TURKEY: A LITERATURE REVIEW

Barka Masoud AL-ALAWI¹

Özet

This study aims to explore the impact of social media on voting behavior in Turkey by conducting a comprehensive literature review. In recent years, social media has emerged as a significant tool for political engagement, campaign strategies, and voter mobilization, particularly during elections. The literature indicates that platforms like Twitter, Facebook, and Instagram have influenced voter perceptions, political participation, and even election outcomes in Turkey. By analyzing existing research, this study identifies key trends, such as the role of social media in shaping political narratives, disseminating political information, and encouraging political polarization. The literature reveals that social media usage has both mobilizing effects, where voters are encouraged to participate in the political process, and polarizing effects, where political divisions are amplified. This review synthesizes findings from various studies to provide a clearer understanding of the nuanced relationship between social media and voting behavior, emphasizing the contextual factors specific to Turkey, such as its unique political landscape and social dynamics.

Research Questions:

1. How does social media usage influence voter mobilization and political participation during elections in Turkey?
2. In what ways does social media contribute to political polarization among voters in Turkey?

Keywords: Social Media, Voting Behavior, Literature Analysis

¹ Master's Student, Istanbul Aydın University, Political Science and International Relations, Master's degree program, barkamk1999@gmail.com, ORCID: 0009-0007-1077-1780



GOOGLE KAPİTALİZMİ ve TOPLUMUN MCDONALDLAŞTIRILMASI

Begüm BALCI¹
Büşra FAZLI²
Elnaz KHAKZAD³

Özet

Christian Fuchs'a göre günümüzde dijitalleşme yaşam biçimlerini ve toplumların dinamiklerini değiştirmektedir. Bu değişimde en önemli rol sahiplerinden biri olan Google, sadece bir arama motoru değil aynı zamanda kendi içinde bir kapitalizm sistemi yaratmıştır. Fuchs'un analizlerine göre Google arama sonuçlarını belirleyerek kullanıcıların tercihlerine yön vermektedir. Arama motorunda yapılan iyileştirmeler kullanıcılara özel arama sonuçları sıralaması vererek onları Google'ın amaçladığı şekilde yönlendirmektedir. Bu durum bireylerin bulduğunu sandığı içeriklerin aslında Google'ın kullanıcılara seçtiği içerikler olduğunu ortaya koyar. Buna bağlı olarak neoliberal politikalar altında yaşayan bireyler neyi arzuladıkları konusunda tahmin edilebilir hale gelmektedir. Bu süreç toplumsal olarak standartlaşmaya neden olur ve bu durum toplumların McDonalddlaştırılması olarak adlandırılır. Bu doğrultuda Google kapitalizmi, bireylerin düşünce ve tüketim alışkanlıklarına yön veren bir mekanizma haline gelmektedir. Bu çalışmanın amacı Google'ın dijital kapitalizm içindeki rolünü ve toplumsal standartlaşmaya katkısını incelemektir. Bu doğrultuda Fuchs'un Google kapitalizmi kuramından yola çıkarak literatür taraması yapıp toplumların McDonalddlaştırılması kavramı incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Google Kapitalizmi, Toplumun Mcdonalddlaştırılması, Neoliberal Politikalar, Dijitalleşme

¹Yüksek Lisans Öğrencisi, Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi İletişim Tasarımı ve Yönetimi Ana Bilim Dalı, begumbalci@anadolu.edu.tr;

²Yüksek Lisans Öğrencisi, Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi İletişim Tasarımı ve Yönetimi Ana Bilim Dalı, busrafazli@anadolu.edu.tr

³Yüksek Lisans Öğrencisi, Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi İletişim Tasarımı ve Yönetimi Ana Bilim Dalı, elnazkhakzad@anadolu.edu.tr



YENİ MEDYA ARAŞTIRMALARINDA ARAŞTIRMA YAKLAŞIMLARI VE ETİK: NETNOGRAFI

Beril ÖZER¹
Nuri Paşa ÖZER²

Özet

Netnografi, dijital ortamları ve çevrim içi toplulukları inceleyerek bu ortam ve topluluklara dair içgörüler elde etmek amacıyla kullanılan bir araştırma yaklaşımıdır. “İnternet” ve “etnografi” kelimelerinin birleşimi ile türetilen bu neoloji, internet üzerinde gerçekleşen sosyal etkileşimleri, çevrim içi toplulukları ve dijital kültürleri incelemeyi amaçlar. Netnografi oldukça geniş bir araştırma yelpazesine sahiptir. Özellikle sosyal medya platformları, çevrim içi oyunlar, bloglar, forumlar gibi çevrim içi platformlarda gerçekleşen iletişim pratiklerini anlamak için kullanılan netnografi, geleneksel etnografinin dijital platformlara uyarlanmış hâlidir. Etnografide araştırmacılar saha çalışmaları yaparak fiziksel toplulukları incelerken; netnografide çevrim içi etkileşimler gözlemlenir. Netnografik araştırma yaklaşımı dikkat gerektiren etik ilkelere sahiptir. Çevrim içi platformların ve sosyal medya platformlarının doğuşu ile kimlik kazanan netnografik araştırma yaklaşımının çalışma evreni dijital platformlar iken örneklemine ise dijital kimlikler oluşturmaktadır. Bu noktada netnografinin en büyük sorunsalı, sosyal medya platformlarının kamusal ve özel alan ayrımının silikleştiği platformlar olması sebebiyle bu platformlardan alınacak verilerin kişilere mi yoksa kamuya mı ait olduğudur. Kullanıcılara ait içerikler ve kişisel bilgiler herkese açık ise bu bilgiler kurumlar ya da araştırmacılar tarafından kullanılmaya açık mıdır? sorunsalı, sosyal bilim araştırmacıları tarafından tartışılmaktadır. Netnografik araştırma yaklaşımını etik ilkelere uygun bulan sosyal bilim araştırmacıları olduğu gibi netnografiyi etik dışı kabul eden araştırmacılar da mevcuttur. Burada önemli olan; kişisel verilerin korunması, elde edilen verilerin ticari amaçlarla satılmaması ve toplanan verilerin yalnızca bilimsel araştırmalar için kullanılmasının teminatıdır. Bu çalışmanın amacı, yeni medya kavramı ile hayatımıza giren netnografik araştırma yaklaşımının etik boyutlarını ortaya koymaktır. Çalışma, netnografik araştırma yaklaşımının iletişim alanındaki akademisyenler tarafından nasıl algılandığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. İletişim alanındaki akademisyenlerin bu araştırma yaklaşımının geleceğini nasıl gördüklerini tespit etmek ve akademisyenlerin bu araştırma yaklaşımı hakkındaki olumlu ve olumsuz yönlerin neler olduğu hususundaki görüşlerini ortaya çıkarmak bir diğer amaçtır. Çalışmada elde edilen veriler MAXQDA veri analiz programına kodlanarak, çıktılar elde edilecek ve yorumlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Medya, Çevrim İçi Platformlar, Etik, Netnografi

¹ Dr., Bağımsız Araştırmacı, Konya, Türkiye, ozerozerberil@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5638-2181

² Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık, Konya, Türkiye, npozer@erbakan.edu.tr. ORCID: 0000-0001-9743-2878



SOSYAL MEDYA TRENDLERİNİ MÜCADELE ARACI OLARAK KULLANMAK: “KIZ BAŞINA” - “GIRL MATH” ÖRNEĞİ

Betül ARTUKARSLAN¹

Özet

Sosyal medya akımları, çok sayıda kullanıcının dikkatini çekerek sosyal medya platformlarında hızlı bir şekilde dolaşıma giren içerik türleridir. Genellikle belirli bir süre için popülerliğini korumaktadırlar. Mecraların ruhuna göre de şekillenebilen akımlar, meydan okuma (challenge), hashtag akımları, kısa videolar gibi farklı şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Sosyal medya akımlarının kişilerin aidiyet hissini geliştirerek mecradaki diğer kullanıcılar ile etkileşim kurmasını kolaylaştırması, görünürlüğü artırması kişilerin akımlara katılma sebeplerindendir. TikTok ise son zamanlarda çeşitli akımların doğduğu baş platform olarak karşımıza çıkmaktadır. Kısa videolar sayesinde TikTok'ta içerik oluşturma süreci oldukça kolaydır. Bu durum, kullanıcıların daha hızlı bir şekilde tanınarak popülerlik elde etmesi noktasında cazip görünmektedir. Kız Matematiği (#GirlMath), Kız Yemeği (#Girl Dinner) gibi kız akımları son zamanlarda TikTok akımları arasında yerini almıştır. Kız Matematiği (Girl Math) akımı, yapılan tüketimin çeşitli bahaneler ile rasyonelleştirilmeye çalışıldığı sosyal medya akımıdır. Kullanıcılar harcamalarının neden mantıklı olabileceğini anlattığı videolar çekerek TikTok üzerinden yayınlamıştır. Çalışmanın amacı, sosyal medyada kullanıcılar tarafından yaratılan ve yine kullanıcılar tarafından yaygınlaştırılan içerikler ile akım haline gelen “Kız Matematiği” nin toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile mücadele yolunda bir aktivizm aracı olarak nasıl kullanılabildiğini incelemektir. Bu bağlamda, Kız Başına Platformu'nun “Biraz Farklı Kız Matematiği” örneği ele alınmıştır. Bu çalışmayla incelenen örnekte, kar amacı gütmeyen bir kuruluşun sosyal medya trendini kendi amacına uygun olarak nasıl işlediğine dikkat çekilmektedir. Sosyal medyada yayılan “kız matematiği” trendi kuruluşun amacına oldukça ters olmasına rağmen, kuruluş bu akımı adeta yapıbozumuna uğratarak tam tersi yönde kullanmayı başarmıştır. Bunu yaparken de influencerlardan yararlanmıştır. Bu sayede, kadın hakları ve eşitlik konusunda farkındalık kazanılması için sosyal bir hareket başlatmaya çabalanmıştır. Kurumsal iletişim açısından bakıldığında, sosyal medyadaki trendlere/akımlara eleştirel bir gözle bakmak ve markaya/kuruma entegresinde dikkatli davranmak oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Sosyal Medya Akımları, TikTok, Aktivizm, Toplumsal Cinsiyet

¹ Arş. Gör., Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, Kocaeli, Türkiye, betulartukarslan@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5149-5793



DİJİTAL ÇAĞDA SPOR HABERCİLİĞİ VE HABER DEĞERİ HAKKINDA GAZETECİLERİN GÖRÜŞLERİ

Betül BALKIR¹
Erol İLHAN²

Özet

Bu çalışmada spor haberciliğinde haber değeri ölçütlerinin nasıl belirlendiği konusunda spor muhabirleriyle derinlemesine mülakat gerçekleştirilmiştir. Nitel bir desene sahip araştırma kapsamında Türkiye'deki spor gazeteciliğinin üretim sürecinin nasıl işlediği hakkında bir değerlendirme yapılmıştır. Spor gazeteciliği profesyonellerinin haber değeri kavramı farkındalığının belirlenmesi konusunda yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak alınan yanıtlar analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Çalışmada spor haberciliğinde haber değeri kavramına bakış, dijital çağda spor haberciliğinin durumu, spor branşlarına yönelik tutum, yayın politikalarının etkisi, haber dili ve editoryal süzgeç başlıkları hakkında spor muhabirlerinin görüşleri alınmıştır. Çalışmanın örneklemini Ankara'da meslek hayatına devam eden spor muhabirleri oluşturmaktadır. Bu kapsamda 5, 22, 33 ve 45 yıl mesleki tecrübeye sahip dört spor muhabiriyle derinlemesine görüşme yapılmıştır. Genel olarak spor gazetecileri; haber değeri taşıyan olayların kanıta dayalı, güvenilir ve kamuoyunu ilgilendiren nitelikte olması gerektiği vurgulanmaktadır. Haber değerini belirleyen temel unsurların güncellik, sıradışılık, ilgi çekicilik, önem ve toplumun geniş kesimlerini ilgilendirmesi gerektiği ifade edilmektedir. Spor gazetecileri, yayın politikalarının spor haberlerini önemli ölçüde etkilediğini kabul etmektedirler. Özellikle günümüzde bu etkilerin daha belirgin hale geldiği, spor müdürlerinin özerkliğinin azaldığı ve haber kurgusunun yayın politikalarıyla daha fazla ilişkilendirildiği belirtilmektedir. Muhabirler, dijital çağda spor haberciliğinin dinamik ve hızla değişen yapısına vurgu yapmaktadır. Canlı bağlantıların öneminden, dikkat çekici görsellerin haber üzerindeki olumlu etkisine kadar birçok konuda görüşlerini paylaşan katılımcılar, dijitalleşmenin getirdiği hız ve kolay ulaşılabilirliğin, spor haberciliğinde hem fırsatları hem de zorlukları doğurduğunu aktarmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Spor, Spor Haberciliği, Haber Değer Ölçütleri, Spor Gazeteciliği ve Haber Değer Ölçütleri, Dijital Çağda Spor Haberciliği

¹ Doktora Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İletişim Fakültesi Gazetecilik Ana Bilim Dalı, betul.sacal@hbv.edu.tr, ORCID: 0009-0000-3096-2815

² Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İletişim Fakültesi Gazetecilik Ana Bilim Dalı, erol.ilhan@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9428-4611



ONLINE PRIVACY AND GOVERNMENT SURVEILLANCE

Beyza DOĞAN¹

Abstract

Online privacy is a fundamental human right that faces growing threats from the expansive surveillance practices of modern governments. This issue has become increasingly critical in the digital age, where the rapid expansion of government surveillance poses significant risks to individual freedoms, civil liberties, and democracy itself. As digital technologies continue to shape our lives, protecting personal data transcends mere technological concern; it is a vital human rights issue that affects us all. In an age of extraordinary technological progress, online privacy remains under constant threat due to widespread government surveillance. This presentation aims to delve into the relationship between online privacy, governmental power, and the evolving nature of digital surveillance systems. The central question examined is how state surveillance programs infringe on individual privacy and what steps can be taken to safeguard our digital rights. This study will provide historical context on government surveillance, focusing on landmark programs such as PRISM and XKeyscore, and will discuss their implications for personal privacy. Recent studies indicate a dramatic increase in online data collection, often conducted without users' knowledge or explicit consent. Many governments have defended mass surveillance under the guise of national security, yet the lack of transparency and accountability associated with these practices raises profound ethical and legal concerns. Moreover, this study will explore how advanced technologies, such as artificial intelligence and machine learning, are used to track, profile, and control individuals. By shedding light on these developments, I argue that stronger privacy protections, robust legal frameworks, and heightened public awareness are essential to counter the expanding surveillance apparatus. Ultimately, this presentation advocates for a balanced approach where security measures coexist with the preservation of fundamental civil liberties, ensuring that the digital space remains a domain of freedom and personal independence.

Keywords: Digital Surveillance, Privacy Rights, Mass Data Collection

¹ Master's Student, İstanbul Aydın University, Political Science and International Relations, beyzadgndgn@gmail.com, ORCID: 0009-0006-9685-0094



İLERİ TEKNOLOJİNİN DİSTOPİK YANSIMASI GÜZELLİK VE ÇİRKİNLİK EKSENİNDE *UGLIES* FİLMİ İNCELEMESİ

Bilgehan Ece ŞAKRAK¹

Özet

İnsanlık tarihinin başlangıcından bugüne kadar en çarpıcı dönüşümleri ortaya çıkaran etkenlerden biri teknolojik gelişmelerdir. Bu anlamda içinde var olduğu farklı tarihsel dönemleri şekillendiren, onlara ivme kazandıran, insanlık yararına olabildiği kadar yıkıcı amaçlar doğrultusunda da kullanılabilen, yıkarken yeniden inşa eden ve dönüştüren potansiyel gücü içinde barındıran en güçlü araçlardan biridir. Sinema ise sanat olmasının yanında, icadından itibaren en önemli kitle iletişim araçlarından biri olmuştur. Bu doğrultuda filmleri, üretildiği dönemin tarihsel, toplumsal, kültürel, politik ve ekonomik bağlamlarının yansıması ve bakış açısı olarak değerlendirmek doğru bir yaklaşımdır. Bu çalışmada, modernitenin kaçınılmaz sonuçlarından biri olarak teknolojik gelişmelerin dijitalleşme ile birlikte anılan iktidar, gözetleme, ekolojik denge, manipülasyon, sınıfsal eşitsizlikler gibi kavramları, İki yüz yıl öncenin masallarına konu olan ve bugünün en önemli estetik tartışmalarının üzerinde döndüğü “güzellik ve çirkinlik”le ilişkilendirerek anlatısını oluşturan *Uglies* (Çirkinler, 2024, yönt. McG) filmi üzerinden çözümlenmiştir. Fosil yakıtlara bağımlı hale gelip doğanın kaynaklarını tüketerek gezegeni kaosa ve savaşa sürükleyen dünya insanının, medeniyeti kurtarmak için devrim niteliğindeki buluşlarla oluşturduğu ileri teknolojinin hüküm sürdüğü bir evrenin işleyişindeki yerini ve bu evrenin dışında kalmayı tercih edenlerle aralarında geçen mücadeleleyi konu alan filmin çözümlenmesi, eleştirel söylem analizi çerçevesinde, L. Althusser’in *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları* ile A. Giddens’in *Modernliğin Sonuçları* çalışmalarındaki görüşleri ışığında, “anlatı, temsil, ideoloji” üçgeninde gerçekleştirilmiştir. Çalışma, ileri teknolojinin dijitalleşme ve beraberinde getirdiklerinin distopik bir dünya geleceği ortaya çıkardığı ve hakim sistemin hakim ideolojisine teslim olanların sistem tarafından nasıl pasifize edilerek kişiliklerinin silindiği; sisteme teslim olmayarak doğal hayat içinde doğada yaşamayı tercih edenlerin gerçek özgürlüğe ve insani değerlere sahip gerçek mutluluğa ulaşmış bireyler olabileceği konularında detaylı saptamalarla sonuçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Güzellik, Çirkinlik, Dijitalleşme, Hegemonya, Distopya

¹ Doç. Dr., İstanbul Kültür Üniversitesi, İletişim Fakültesi Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü, İstanbul, Türkiye, ecesakrak@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1648-1449



İLETİŞİM ÇALIŞMALARINDA GÜNCEL BİR ALAN: ELEŞTİREL ALGORİTMA ÇALIŞMALARI

Burak POLAT¹
Cemile TOKGÖZ²
Gülşah BAŞLAR³
İrem DÖLEN⁴

Özet

Eleştirel algoritma çalışmaları, dijital platformlarda kullanılan algoritmaların toplumsal, politik ve ekonomik etkilerini inceleyen bir araştırma alanıdır. Bu çalışmalar, algoritmaların büyük veri setleri işleyerek kişisel verileri kullanma biçimlerine eleştirel bir gözle bakmakta ve bu süreçlerin bireyler üzerindeki etkilerini araştırmaktadır. Özellikle sosyal medya platformlarının algoritmik kürasyonları, filtre balonları ve yankı odaları yaratarak kullanıcıları belirli içeriklere yönlendirebilmekte, kullanıcıların kültürel yönelimlerini belirleyebilmekte, tüketim tercihlerini biçimlendirerek dijital kapitalizme eklemlenmekte ve demokratik katılım için tehdit oluşturabilmektedir. Eleştirel Algoritma Çalışmaları, algoritmaların oluşturduğu "algoritmik iktidara" ve dijital platformların algoritmalar aracılığıyla derinleştirdiği toplumsal eşitsizliklere odaklanmaktadır. Bu yaklaşımı benimseyen araştırmalar, dijital gözetim, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, ırkçılık, demokratik katılım, tüketim pratikleri, öznellik ve emek gibi konulara odaklanarak, algoritmaların yarattığı eşitsizlikleri ortaya koymaya çalışmaktadır. Bu çalışmada Eleştirel Algoritma Çalışmaları alanına dair sistematik literatür taraması gerçekleştirilerek araştırma alanının tanımının ve kapsamının belirlenmesi hedeflenmiştir. Alanda öne çıkan araştırma konularını ve bulgularını paylaşarak Eleştirel İletişim Çalışmaları çerçevesindeki bu yeni araştırma alanının derinliğinin sunulması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Algoritma, Eleştirel Algoritma Çalışmaları, Algoritmik İktidar, Algoritmik Kürasyon.

¹Dr., Burak, Polat, Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi Bilişim Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye, aloha@burakpolat.com, ORCID: 0000-0002-5128-7975

² Doç. Dr., Cemile, Tokgöz, Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi Bilişim Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye, cemiletokgoz@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9157-8606

³ Doç. Dr., Gülşah, Başlar, Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi Radyo Televizyon Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye, gulsahbaslar@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3559-8335

⁴ Öğr., İrem, Dölen, Türk Alman Üniversitesi, Uluslararası İletişim ve Medya Araştırmaları, İstanbul, Türkiye, iremrhcp@outlook.com, ORCID: 0009-0001-2389-6650



DİJİTAL MEDYADAN YAPAY ZEKÂYA SAVAŞTA TARAF OLMAK VE ÖLDÜRMEK: GAZZE'DE FRANKENSTEIN SENDROMU

Burak TORAMAN¹

Özet

Dijital medyanın etkileşim gücünün yanı sıra istihbarat, savaş araçlarını geliştirme gibi doğrudan savaşın bir parçası olmakta da oldukça etkili bir alan açmıştır. Bunun yanı sıra yapay zekânın gelişmesiyle birlikte çeşitli alanlarda kullanılan yeni yapay zekâ modelleri aynı zamanda savaş aracı olarak da etkili bir şekilde kullanılmaktadır. İsrail ordusu hem dijital medya şirketleri ile anlaşarak Gazze'deki istihbarat verilerini depoluyor hem de yapay zekâ kullanarak hedefleri belirlemede ve saldırmada aktif rol oynamaktadır. Özellikle İsrail'in kullandığı Lavander isimli yapay zekânın aldığı kararlar sivil ölümleri kolaylıkla göze alabiliyor. Bu da bir başka soruna insanlığı itmektedir. İnsan eliyle üretilen yapay zekâ insanlığın aleyhine karar alabilir ya da bir başka deyişle Frankenstein'in hayata geldikten sonra kontrolden çıkması gibi denebilir. Buradan hareketle yapay zekânın aldığı kararların etik boyutu da sorgulanması gereken bir başka konu denebilir. Yapay zekânın savaş alanlarında sivil ölümleri göze almasının suçlusu olarak görülecek herhangi bir sorumlu net olarak görülmemektedir. Aynı zamanda eğer yapay zekâ daha ileriye giderek savaş suçu işlediğinde sorumlunun kim olacağı belirsizliğini korumaktadır. Dijital medya şirketlerinin tarafsız yapısı, yapay zekânın karar alıcı mekanizmasının sorunlu yapısı insanlık adına teknolojik gelişmelerin sorgulanmasını mümkün kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Medya, Yapay Zekâ, Savaş, Frankenstein Sendromu, Gazze

¹ Doktora Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi, İletişim Fakültesi Gazetecilik Anabilim Dalı, Antalya, Türkiye, buraaktoraman@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0121-5962



PROBLEMS OF VISIBILITY AND DISTRIBUTION OF VIDEO GAMES

Burcu Nehir HALAÇOĞLU¹

Abstract

Information sharing and product marketing methods have changed with the public usage of the Internet. Considered a positive outcome of the digital age, this freedom and open access to information has also affected the habits of those who obtain information or the consumers. In video games, the number of games developed and published has also increased with the reachability of game production tools and the emergence of digital game stores where sales and distribution are made. As of 2024, an average of 1500 games per month are being released, it has become increasingly difficult for these games to be sold, marketed or even just visible. Digital distribution has gradually moved away from being the convenience it first appeared to be, on the contrary, it has been becoming an obstacle to indie game makers or the artistic development of games. To be visible in the game market, game developers must adapt to increasingly difficult conditions without guarantee of profit or visibility, while game designs are shaped according to this. In this study, the issue is analysed from two perspectives to reveal the problems related to the visibility and distribution of games. Firstly, since it is directly related to visibility, the quantitative increase of game releases on leading digital stores has been analysed, and secondly, what indie game producers need to do for a game to be visible has been examined. By reviewing the data obtained, the current situation of the game industry, the difficulties faced by indie game developers in particular, and the risks that may be encountered in the future regarding the growing game industry are emphasised. Thus, creating a critical awareness about digital distribution, which is mostly viewed positively is aimed.

Keywords: Video Games, Digital Stores, Game Distribution, Indie Games, Digital Distribution

¹ Assoc. Prof., Ankara Hacı Bayram Veli University, Fotoğraf ve Video Ana Bilim Dalı, Ankara, Türkiye, h.nehir@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3683-1845



VIDEO OYUNLARINDA İDEOLOJİ: KLASİK TEORİLER VE MODERN UYGULAMALAR

Büşra EREN KARALAR¹

Özet

Yeni medya aracı olan video oyunları, sahip olduğu etkileşim unsuru bakımından diğer medya araçlarından ayrılmaktadır. Medya araçları ideolojik mesajlar içerebildiği gibi video oyunlarının ideolojik mesajlar içermesi mümkündür. Video oyunları, ideolojik değerleri keşfetmek ve ifade etmek için zengin bir ortam sunmaktadır ve baskın ideolojilerin hem pekiştirilmesi hem de tartışılması için farklı bir platform sağlamaktadır. Bu çalışmada video oyunlarında ideoloji aktarımı için hangi unsurların kullanılabileceği ana akım oyunlar ve bağımsız oyunlardan örnekler seçilerek betimlenmiştir. Bu çalışmada klasik ideoloji kuramlarından yola çıkarak video oyunlarında ideoloji pratiklerinin nasıl gerçekleştiği betimleyici yöntem ile incelenecektir. Araştırmada incelenecek olan oyunlar (Bioshock, Call of Duty: Modern Warfare 2, Civilization 6, Orwell: Keeping an Eye on You, Papers, Please, The Stanley Parable) amaçlı örneklem yöntemiyle seçilmiştir. Video oyunlarının ideolojik boyutlarını eleştirel bir şekilde analizini gerçekleştirmek, bu oyunların toplumsal inançları, değerleri ve güç dinamiklerini nasıl yansıttığını ve şekillendirdiğini gösterecektir. Araştırmanın sonucunda video oyunlarından ideoloji aktarımı için video oyunlarında bulunan avatarın, kuralların ve bu oyunları oynayan oyuncuların konumunun önemine dikkat çekilmiştir.

Anahtar kelimeler: Video Oyunlarında İdeoloji, Avatar, Oyun Kuralları, Oyuncu

¹ Sanatta Yeterlik Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Medya Tasarımı Ana Bilim Dalı, eren.busra@outlook.com.tr, ORCID: 0000-0002-1353-2079



YAPAY ZEKÂ TEKNOLOJİLERİ VE AKADEMİ İLE İLİŞKİSİ

Cem Sefa SÜTCÜ¹

Özet

Yapay zekâ (YZ) teknolojileri hem akademik alanda hem de diğer endüstrilerde hızla benimsenmektedir. YZ'nin olumlu yönleri arasında zaman kazandırma ve verimlilik sağlama gibi avantajlar öne çıkarken, etik sorunlar ve güç eşitsizlikleri gibi tehditler de mevcuttur. Özellikle, YZ tabanlı araçlar akademik yazım süreçlerinde büyük kolaylıklar sağlamakta; yazım hatalarını tespit etme, literatür taramalarını hızlandırma ve yazıların kalitesini değerlendirme gibi işlevler sunmaktadır. Ancak, YZ'nin her alanda aynı kabulü görmediği, belirli bağlamlarda daha fazla güven kazanırken, bazı alanlarda ise şüpheyle karşılandığı gözlemlenmiştir. Bu bağlamda, üniversite öğrencilerinin YZ'ye yönelik tutumlarını incelemeyi hedefleyen bir anket çalışması planlanmıştır. Araştırmada, YZ'nin eğitimde nasıl kullanıldığını, öğrencilerin YZ'ye ne ölçüde güvendiğini ve YZ'nin akademik dürüstlük üzerindeki etkilerini öğrenmek amaçlanmıştır. Beklenen sonuçlar arasında, öğrencilerin YZ'yi çoğunlukla verimliliği artırıcı bir araç olarak görmeleri, ancak intihal ve etik sorunlar konusunda endişe duymaları yer almaktadır. Öğrencilerin bu teknolojiye adaptasyonu, onların YZ araçlarını kullanma şekillerine ve üniversitelerin bu konudaki politikalarına bağlı olarak şekillenecektir.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Teknoloji Adaptasyonu, Akademik Yazım, Etik, Eşitsizlikler

¹ Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi Gazetecilik Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye, csutcu@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9389-6832



TELEVİZYONDA KISIR DÖNGÜ: TÜRKİYE'DE MEDYANIN ULUSLARARASI SİYASETİ GÖZ ARDI ETMESİ

Cem YÜCETÜRK¹

Özet

Bu araştırma Türkiye'deki medya ekosisteminin uluslararası gelişmeleri ele almadaki eksikliklerini tespit ederek, geleneksel medyanın bu konulara daha fazla yer vermesinin önemini vurgulamaya çalışmaktadır. Çalışmanın amacı, Türkiye'deki haber kanallarının uluslararası siyasete ve küresel gelişmelere ne kadar yer verdiğini incelemek ve bu konuların televizyon izleyicisi tarafından yeterince tartışılmadığını ortaya koymaktır. Türkiye'deki ana akım haber kanallarında yapılan programlar incelenmiş, uluslararası siyaset ve küresel gelişmelere dair ne kadar içerik üretildiği tespit edilmiştir. Bu incelemede iktidara ve muhalefete yakın medya organları arasındaki farklar gözlemlenmiştir. Ayrıca YouTube gibi alternatif platformlardaki izlenme oranları ve içerik çeşitliliğiyle televizyon yayınlarının karşılaştırılması yapılmıştır. Araştırmada, Türkiye'deki televizyon kanallarında yalnızca 4 programın uluslararası siyaset üzerine yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Ancak bu programlar da genellikle Türkiye merkezli dış politika tartışmalarına odaklanmaktadır. Muhalefete yakın kanallarda küresel gelişmelere yeterince yer verilmediği ve bunun Türkiye'deki siyasi ufku daralttığı düşünülmektedir. Buna karşın YouTube gibi platformlarda küresel siyaset üzerine yapılan videoların izlenme oranlarının yüksek olduğu ve halkın bu konulara ilgisinin devam ettiği görülmüştür. Medya kanallarının iç politika odaklı yayın yapmasının hem maliyet avantajı hem de izleyici reytinglerine yönelik kaygılarla şekillendiği görülmektedir. Ancak bu durum, Türkiye'deki siyasi tartışmaların daralmasına ve uluslararası arenada yaşanan yapısal dönüşümlerin göz ardı edilmesine yol açmaktadır. Bu doğrultuda geleneksel medyanın, uluslararası siyaset ve küresel gelişmelere daha fazla yer vererek izleyicinin vizyonunu genişletmesi gerektiği düşünülmektedir. Medyanın bu dönüşümü, kutuplaşmanın aşılmasına ve daha geniş bir perspektifle dünya olaylarını kavramaya katkı sağlayabilir. Bu araştırma, medya ekosisteminde uluslararası konulara dair daha fazla içeriğin üretilmesi gerektiğini vurgulamakta ve izleyicinin bu tartışmalara daha aktif şekilde dâhil olmasının toplum açısından önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Siyaset, Kutuplaşma, Küresel Gelişmeler, Televizyon Haberciliği

¹ Öğr. Gör. Dr., Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO, Amasya, Türkiye, cem.yuceturk@amasya.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6641-8790



YENİ MEDYADA DİJİTAL YOKSULLUK PERFORMANSLARI: TIKTOKERLAR

Ceren PARÇAL¹

Özet

Gelişen iletişim teknolojilerinin ivme kazanması ile beraber yeni medya kavramı ortaya çıkmıştır. Bu kavram, dijital alandaki televizyon, sinema, sosyal medya platformları vb. gibi birçok alanı içerisinde barındırmaktadır. Bulanıklaşan medya ortamları; yeni medya kavramıyla dijitalleşmeyi, eş zamanlılığı ve sınırların ortadan kalkmasını ifade etmektedir. Her zaman her yerde ulaşılabilir olma durumu ve içerik paylaşımının bu denli kolay olması ile tüketiciler, birer üretici haline gelmişlerdir. Kısa video uygulaması olan TikTok'ta içerik üreten ve paylaşan kullanıcılar, Tiktokerlar olarak ifade edilmektedir. Tiktokerlar, bu platformda gündelik yaşantılarını gösterime sunarak içerik üretmektedirler. Bu gösterime sunma edimi karşılığında, maddi bir kazanç da elde etmektedirler. Yapılması planlanan bu çalışma ile sosyal medya sermayesi kavramından yola çıkılarak TikTok sayesinde para kazanmak ve dijital yoksulluk ilişkisi aktarılacaktır. Yoksulluğu tek bir boyutta, yoksulları ise tek bir grupta toplayarak açıklamak mümkün değildir. Çünkü yoksulluğun nedenleri, anlamları ve sonuçları farklı sosyo-kültürel bağlamlara göre değişkenlik göstermektedir. Yoksulluk yeterli kalori miktarı, yiyecek ve barınma gibi kriterlerle de sınırlandırarak açıklanamamaktadır. Yoksulluk iktisadi alanda olmayan eksik olan olarak tanımlanırken, sosyoloji alanında toplumsal yoksulluğu aktarmaktadır. Buradan da anlaşılacağı gibi yoksulluk, farklı disiplinlerde farklı anlamları karşılamaktadır. Sermayaderlik kavramı çerçevesinde değerlendirildiğinde ise Tiktokerlar, bedenlerini, mahremiyetlerini ev içi ve ev dışı mekanlarda kurgulayarak gelir elde etmeye çalışmakta ve bedenleri yeni medyada meta-bedenler olarak gösterime sunulmaktadır. Çalışmanın amacı, yeni medyada dijital yoksulluk performanslarının nasıl ve ne şekilde olduğunun Tiktokerlar örneği ile açıklanması olacaktır. Bu çalışma yapılırken dijital yoksulluk kavramı sosyo-psikolojik açılardan da değerlendirilecektir. Amaçlı örneklem çerçevesinde seçilen bazı TikTok hesapları, betimsel içerik analiz yöntemiyle analiz edilecek ve dijital yoksulluk performansları adı altında kod cetveli hazırlanacaktır. Bu kod cetvelinde görüntü, ses-müzik, mekânlar, karakterler vb. öğeler yer alacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Medya, Sosyal Medya, Dijitalleşme, Yoksulluk, Tiktokerlar.

¹ Öğretim Görevlisi, Nişantaşı Üniversitesi, Fotoğrafçılık ve Kameramanlık Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye. ceren.parc@nisantasi.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4294-6078.



TÜRKİYE'DE BİLGİ DÜZENSİZLİĞİ İLE MÜCADELE: İLETİŞİM BAŞKANLIĞI DEZENFORMASYON BÜLTENLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Ceren BAŞAL YILDIZ¹
Şirin İtir BÜYÜKÖZTÜRK²

Özet

Dijitalleşme, birçok alanda olduğu gibi iletişim alanında da bazı kolaylıkları beraberinde getirmiştir. Enformasyon ve bilginin hızla üretilmesi ve yayılması da bu kolaylıklardan biridir. Ancak bu durum hangi enformasyonun ya da bilginin nasıl yayıldığı konusundaki şüpheleri de akla getirmektedir. Teknolojideki gelişmeler ve dijital medya platformlarına erişimin artması yanlış bilginin hızla yayılmasına neden olmaktadır. Bu durum doğru bilgiye ulaşmayı da zorlaştırmaktadır. Dijital ortamda yanlış bilgi üretimi ve yanlış bilginin hızla yayılması yani dezenformasyon, en büyük sorunlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda bu çalışmada, Türkiye’de dezenformasyon üretimi sorunsallaştırılmış ve Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığının dezenformasyonla mücadele kapsamında yayınladığı Dezenformasyon Bültenleri, bilgi düzensizliği türleri bağlamında incelenmiştir. Nitel araştırma yönteminin benimsendiği çalışmada, İletişim Başkanlığı Dezenformasyon Bültenlerinin 2023 yılında yayınlanan sayıları betimsel olarak analiz edilmiştir. Türkiye’de 2023 yılında 6 Şubat Kahramanmaraş depremlerinin gerçekleşmesi ve ülkenin aynı yıl Mayıs ayında seçime gitmiş olması nedeniyle çalışma 2023 yılında yayınlanan bültenlerle sınırlandırılmıştır. 1 Ocak-31 Aralık 2023 tarih aralığında yayımlanan 92 Türkçe bülten, haber içeriği, haber aktörü, haber platformu ve bilgi düzensizliği türüne göre kategorilendirilmiştir. Çalışmada incelenen 92 bültende yer alan toplam 714 haberden en çok dezenformasyon üretilen haber içeriği doğal afetler, haber aktörü Türkiye Hükümeti Kurumları, haber platformu ise sosyal medya olarak belirlenmiştir. İletişim Başkanlığı tarafından en çok düzeltilen bilgi düzensizliği türü ise 326 haberde yer alan Çarpıtılmış İçerik olarak bulgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dezenformasyon, Bilgi Düzensizliği, İletişim Başkanlığı

¹ Doktora Öğrencisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi İletişim Fakültesi Araştırma Görevlisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Gazetecilik Ana Bilim Dalı, e-posta: ceren.basal@omu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4417-3387

² Doktora Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Gazetecilik Ana Bilim Dalı, e-posta: buyukozturk.sirinitir@ogr.hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0602-3310



YENİ MEDYADA HIZ VE İNFOBEZİTE

Damla LAFCI¹

Özet

İletişim araçlarında yaşanan dijitalleşme sonucu ortaya çıkan yeni medya, birey ve toplumların iletişim araçları ile ilişkilerini şekillendirmiştir. Yeni medyayı geleneksel medyadan ayrı kılan ana özelliklerden biri hız kavramıdır. Dijital medya araçlarında bilgi ve görsel-işitsel içeriklerin üretimi, bireylere ulaştırılması oldukça hızlıdır. Cep telefonlarının teknolojik dönüşüme uğrayarak internet ile buluşması ve bugünkü akıllı telefonlara dönüşmesi iletişime yeni bir boyut kazandırmıştır. İş, eğitim, sosyal ilişkiler, banka işlemleri, alışveriş ve daha pek çok gündelik yaşam aktivitesi akıllı telefonlar üzerinden yürütülmektedir. Sosyal medyanın yaygın kullanımı da akıllı telefonları temel iletişim aracı haline getirmiştir. Sosyal medya etkileşimli, paylaşımına açık, hızlı ve etkili yapısıyla kullanıcılara haber alma ve haber verme avantajı sunar. Hem sosyal medya hem de diğer yeni medya ortamlarında bilgi paylaşımı oldukça fazladır. Bu bilgi fazlalığında yeni medyanın hız özelliğinin etkisi göz ardı edilemeyecek durumdadır. Her bilgi ve içerik artık bir tık uzaklıktadır. Dakika ve saniyeler kendini bir tık uzaklığa bırakmıştır. Bu çalışmada hızın bilgi üretiminde ortaya çıkardığı fazlalığa, içeriklerin niteliksizleşmesine ve tüm bunların bireyler üzerinde yarattığı olumsuz etkilere odaklanmak amaçlanmıştır. Çalışmada literatür taraması ile doküman analizi yapılacaktır. Yeni medya ortamlarında aşırı bilgi üretimi “infobezite” olarak adlandırılmaktadır. Bu kelime İngilizcedeki “information” ve “obesity” kelimelerinin birleşimi ile oluşturulmuştur. İnternet tabanlı yeni medyada aşırı bilgi üretimini ifade eden bir diğer tanımlama ise “information overload” yani “aşırı bilgi yüklemesi” dir. Bilginin niceliğinde yaşanan artış niteliğinde düşmeye neden olmuştur. Bilgi kirliliği artmıştır. İnsanları bilgiye boğmak duyarsızlık, zihin yorgunluğu, dikkat süresinin azalması, yanlış bilgiye maruz kalmak gibi olumsuz etkiler yaratır. Uyandığı gibi akıllı telefonuna uzanan bireyler yeni bir güne başladıkları an e-posta ve telefon bildirimleriyle karşılaşmaktadır. İlerleyen saatlerde sosyal medya ve diğer platformlarda da aşırı bilgiye maruz kalma devam eder.

Anahtar Kelimeler: Yeni Medya, Hız, Infobezite, Aşırı Bilgi Yükleme

¹ Bağımsız Araştırmacı, Ankara, Türkiye, damlafci@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8694-4771



SENİ SEÇTİM KASSANDRA: KADIN KARAKTER OYNAYAN ERKEKLER VE TOPLUMSAL CİNSİYET ALGILARI

Deniz ÖZYURDA ERGEN¹

Özet

Bu çalışmada, kendini oyuncu olarak tanımlayan erkeklerin güçlü bir kadın karakter ile oyun anlatısı içerisinde nasıl bir ilişkiye sahip oldukları incelenmiştir. Böylece ataerkil bakış açısını yeniden üreten kalıplara sahip oyun anlatısı ve homososyal bir ortam olan oyun toplulukları içinde oyuncuların da bu dışlayıcı pratikleri sürdürdüğü bir alan olan dijital oyunun, erkek oyuncular üzerinde bu algıyı kurgulamadaki etkisi irdelenmiştir. Bu amaçla, cinselliği ön plana çıkarılmamış ve yardıma muhtaç olarak resmedilmemiş bir kadın karaktere sahip popüler bir oyun olan *Assassin's Creed: Odyssey* seçilmiştir. Antik Yunan döneminde geçen, tarihsel ve hikâye odaklı bu aksiyon-rol yapma oyunu, serinin 18. oyunu olup ilk kez oyunculara kadın bir karakterle oyunu baştan sona oynama seçeneği sunmaktadır. Oyunda, geleneksel kadın temsillerinden farklı olarak yansıtılan ana karakter Cassandra, erkek oyuncuların algısını incelemek için önemli bir örnek teşkil etmektedir. Araştırma kapsamında 11 erkek katılımcının *Assassin's Creed: Odyssey* oynaması sağlanmış ve sonrasında katılımcılarla yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların karakter ile kurduğu ilişki, oynanış, sarmalanma, oyun mekanikleri ve oyunun hikayesi bağlamında incelenmiş ve oyuncunun oyunla kurduğu ilişkide kadın karakterin etkisi üzerine bir bağlantı kurmak amaçlanmıştır. Oyunun seçilmesindeki temel etkenlerden biri, Cassandra'nın alışılabilir kadın karakter temsillerine meydan okuyan yapısıdır. Bulgular, erkek oyuncuların toplumsal cinsiyet algılarını oyun karakterleri üzerinden yeniden üretme eğiliminde olmalarına rağmen, güçlü ve eşitlikçi bir şekilde resmedilen kadın karakterlerin zamanla bu algılarda değişiklik yaratabileceğini göstermektedir. Cassandra gibi karakterlerin erkek oyuncuların cinsiyet algılarını dönüştürme potansiyeline sahip olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, ataerkil bir yapıya sahip olan oyun kültüründe, kadın karakterlerin daha güçlü ve eşitlikçi biçimlerde sunulması, erkek oyuncuların toplumsal cinsiyet normlarını sorgulamalarına ve dönüştürmelerine katkı sağlayabildiği görülmüştür. Dolayısıyla oldukça ataerkil bir yapıya sahip olan oyun kültürü içinde, eşitlikçi yaklaşımı arttırmak için oyun anlatısında toplumsal cinsiyet normlarını yeniden üreten yaklaşımı azaltmak erkek oyuncularındaki toplumsal cinsiyet algılarını kırmak ve yapı-bozumuna uğratmak için iyi bir yöntemdir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Oyun, Toplumsal Cinsiyet, Assassin's Creed Odyssey, Oyun Anlatısı, Karakter Temsili

¹ Araştırma Görevlisi, Yaşar Üniversitesi, İletişim Fakültesi Yeni Medya ve İletişim Ana Bilim Dalı, İzmir, Türkiye, deniz.ergen@yasar.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2254-4530



YAPAY ZEKÂNIN ÖNLENEMEZ YÜKSELİŞİ: GELECEĞİ İNŞAA EDEN KARANLIK AĞ ÜZERİNE DÜŞÜNME

Derya ÖCAL¹

Özet

“Yapay zekâ” (artificial intelligence), özünde, insan zekasının yazılım ve donanımsal sistemlere aktarılmasını ifade ederken; insan zekasının işleyişi, düşünme biçimi, öğrenme süreci ve davranış odaklı yorumlama becerisinin makinelerce -öncelikle- taklit edilmesi ve elbette, ağı yapı üzerinde var olan insana dair tüm çoklu (multi) verilerden hareketle kendi kendine gelişimi yönündeki karmaşık yapıya işaret etmektedir. İnsanlığın kendine meydan okuma ve sınır(lılık)larını aşma çabasının bir uzantısı olarak yapay zekâ, insan eliyle üretilmiş olan makinenin “yaratıcı gücü”nün muazzam sınırsızlığını ortaya koyması açısından “karanlık ve belirsiz gelecek distopyasını” destekler görünmektedir. Öğrenen makine (learning machine), insanlığın başarısı gibi görünmekle birlikte kendine yenik düşmesini temsil etmektedir. Zekâyâ ve düşünme yetisine sahip olan makineler, insanlığın, yeni yüzyılda geldiği durum, yaşadığı dönüşümler, geleceğe yönelik belirsizlik, korku ve kaygılarıyla yüzleşmesini gerektirmektedir. Makinelerin öğrenme süreci, salt insanların davranışları ve tepkileriyle ilişkili değil, aynı zamanda duygusallıkları ve hisleriyle de yakından ilgilidir. İnsanın düşünüş tarzının kopyalanması ve/veya taklit edilmesi demek, insan beyninin üretim doğasını çözmek anlamına gelmektedir. Oldukça çeşitli ve karmaşık faktörlerin bir arada değerlendirilmesi gereken bu sisteme dair algoritmalar, aslında, insanın kendine özgü ve biricik olma halini analiz etme, deneyimleme ve çözümleme çabası üzerine geliştirilmektedir. Dünya çapındaki muazzam veri akışı, kontrolü, analizi, ilişkilendirilmesi, tasnifi ve kaydedilmesi, insana dair olana ilişkin makine öğrenmesini çok daha incelikli kılacak ortamı sunmaktadır. Yapay zekâ, kendi içinde sürekli gelişim seyri izlerken çoklu matriks (multi-matrix) çoğalmalarını kullanarak disiplinlerarası düşünme, karar verme ve eylemde bulunma becerisini geliştirmektedir. Tüm bu karmaşık yapı ve hızlı gelişmeler de göz önünde bulundurarak ideal bir yaşam kurgusuyla insanlara çekici gelen yapay zekânın sağladığı kolaylık ve konfor alanının art alanında kitleler nezdinde açığa çıkardığı gönüllü teslimiyet üzerine tartışmak önem kazanmaktadır. Bu çerçevede, “karanlık ağ” üzerinden makinelerin artan gücüne dair önermeden hareketle geleceğe ilişkin sorgulayıcı bir eleştirel bakış ile insanın mevcut yaratıcı gücünü, makinelerin inisiyatifine/belirlenimciliğine gönüllü olarak teslim etmesi koşullarının tartışılması zorunludur. Konuya dair düşünce ve yaklaşımların ortaya konularak tartışılacağı bu çalışmada temel itki, insan zihninin, kontrolü -yeniden- ele alması girişiminde bulunacağına duyulan inançtır.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji, Karanlık Ağ, Yapay Zekâ, Makine Öğrenmesi, Algoritma

¹ Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi, İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler Ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, Erzurum, Türkiye, deryaderyaocal@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0401-2917



YAPAY ZEKÂYI MARCUSE'NİN 'TEKNOLOJİK RASYONALİTE' KAVRAMI ÜZERİNDEN DÜŞÜNMEK

Dilek EVİRGEN¹
Zeynep Merve ŞIVGIN²

Özet

Günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeler sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda büyük çaplı bir dönüşüm yaratmıştır. Bu dönüşümün nedenlerinden biri de yapay zekâ teknolojisinin üretim biçimlerine giderek artan oranda dâhil olması ve üretim ilişkilerini yeniden şekillendirmesidir. Ancak yaşanan değişimler, geleceğe ilişkin bir egemenlik krizini ve bu yönde distopik öngörülerini de beraberinde getirmektedir. Öngörüler, öznenin kendi yarattığı bir teknoloji tarafından tahakküm altına alınması ve yaratıcı-özgür düşünme potansiyelini gerçekleştirememesi ihtimallerine odaklanmaktadır. Teknoloji ve tahakküm ilişkisi sosyal bilimler literatüründe sıklıkla üzerinde durulan konular arasında yer almıştır. Eleştirel düşüncenin öne çıkan teorisyenlerinden Herbert Marcuse'nin "teknolojik rasyonalite" kavramı ise bu ilişkiye elverişli bir teorik çerçeve sağlamaktadır. Marcuse'ye göre "teknolojik rasyonalite", teknolojinin tahakküm edici gücüne ve kapitalist toplumlarda bireyleri standardize eden araçsal akla işaret etmektedir. Teknolojik rasyonalite bireyin özgürleşmesinin, diğer bir deyişle özne olarak kendisini gerçekleştirmesinin önünde bir engeldir ve bireyi tek boyutlu hale getirmektedir. Bu çalışmada da Marcuse'nin "teknolojik rasyonalite" kavramı üzerinden yapay zekâ ve tahakküm ilişkisi eleştirel bir tartışmaya açılmaktadır. Farklı sektörlerde giderek yaygınlaşan yapay zekâ, insan hayatını kolaylaştıran, kimi zaman ilham veren özellikleriyle bireysel yaşamımızda ve gündelik pratiklerimizde vazgeçilmez bir araç haline gelmiştir. İnsan ve teknoloji etkileşiminin bu yoğunluğu ve yapay zekânın bireyin zihinsel faaliyetlerini de devralacak nitelikteki yapısı bu etkileşim üzerine düşünmeyi gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda çalışmada yapay zekânın öznenin kendini gerçekleştirmesi ve özgürleşmesi yönündeki tehditleri önceleyen ancak fırsatları da göz ardı etmeyen teorik bir tartışma yürütülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Teknolojik Rasyonalite, Tahakküm, Herbert Marcuse

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi/Görsel İletişim Tasarımı Ana Bilim Dalı, dilek.evirgen@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9474-2333

² Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi/Fotoğraf ve Video Ana Bilim Dalı, merve.sivgin@hbv.edu.tr, ORCID: 000-0001-9729-732X



DIGITAL PLATFORMS AND FREEDOM OF SPEECH

Donya SEIFI LATRAN¹

Abstract

In today's world, digital platforms play a vital role in our lives, deeply intertwining with our daily interactions. While these platforms offer valuable opportunities, they also present certain risks. As digital platforms have expanded, they have transformed the way we communicate. Issues like freedom of speech, a fundamental human right, have become crucial on social media. Even though social media endorses free speech by its architecture, also filter bubbles and echo chambers halts this progress. In other words, algorithms and social media company ownership has power to control content visibility as well as restrict access to certain information, sometimes spreading falsehoods or misinformation. This raises important questions about users' freedom to speak and how these factors influence open discourse. In this context, this study examines the influence of digital platforms both in the context of ownership and algorithms on freedom of speech, creating a space where individuals from diverse backgrounds, regardless of religion, race, or gender, can voice their opinions and be heard. In order to examine the issue, first economy politics of social media companies and the role of algorithms will be addressed by using case studies.

Keywords: Digital Platforms, Freedom of Speech, Government Regulations, Misinformation Spread, Social Media Algorithms

¹ Master's Student, Istanbul Aydın University, MSc Political Science and International Relations, ORCID: 0009-0004-4882-4938



**YAPAY ZEKÂNIN GÜZELLİK NESNESİNE DÖNÜŞÜMÜ:
İLK YAPAY ZEKÂ GÜZELLİK YARIŞMASI “MISS AI”**

**Ece Doğan ERDİNÇ¹
Türkay Türkan ÜNLÜ²**

Özet

Küreselleşmenin dinamik yapısı her geçen gün farklı kültürlerle mensup bireylerin birbirleri ile temas kurabilecekleri kanalların oluşmasını sağlamaktadır. Kültürlerin birbirleri ile etkileşim içerisinde bulunması ve toplumlar arası bilgi alışverişinin sağlanması için farklı ülkelerin katılım sağladığı çeşitli uluslararası etkinlikler düzenlenmektedir. Ülkelerin küresel ölçekte tanınmasını ve diğer ülkeler ile temas kurmasını sağlayan bir halkla ilişkiler ve tanıtım faaliyeti olarak güzellik yarışmaları da hem yerel hem de küresel boyutlarıyla ideal güzelliğin sürekli olarak yeniden üretilmesine hizmet etmektedir. Teknoloji alanındaki gelişmelerin ivme kazanması ile birlikte ideal güzellik algısının yapay zekâ teknolojileri ile üretilen bedenler üzerinde etkili bir role sahip olması, yerel veya küresel ölçekte takip edilen güzellik yarışmalarının da dönüşmesine neden olmuştur. Bu çalışma, Miss AI yarışmasında yaratılan teknolojiyle kadın bedenine yönelik şekillendirilen güzellik ilişkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda çalışma kapsamında; Dünya Yapay Zekâ Yaratıcıları Ödülleri (WAICA) tarafından 2024 yılında düzenlenen, ilk yapay zekâ güzellik yarışması “Miss AI” incelenecektir. Çalışmanın yapay zekâ alanında ilk kez düzenlenen bir güzellik yarışması olan Miss AI etkinliğini incelemesi araştırmanın özgünlüğünü içermektedir. Üretilen güzellik kodlarının yapay zekâ teknolojileri ile tasarlanan bir örneklem üzerinden analiz edilmesi çalışmanın önemini ifade etmektedir. Bu doğrultuda çalışma kapsamında; Miss AI etkinliğinde finale kalan yapay zekâ teknolojileri ile üretilmiş 10 model, yarışmanın resmi Instagram sayfasında paylaşılan görselleri aracılığıyla içerik analiziyle çözümlenecektir.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Güzellik Yarışmaları, Küreselleşme, Tüketim

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Fenerbahçe Üniversitesi, İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık, İstanbul, Türkiye, ece.dogan@fbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6759-9383

² Arş. Gör., Fenerbahçe Üniversitesi, İletişim Fakültesi Radyo, Televizyon ve Sinema, İstanbul, Türkiye, turkay.unlu@fbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8982-3040



DİJİTAL DÜNYADA ATAERKİNİN YENİDEN KEŞFİ: KADINLARIN SOSYAL MEDYADA KONUMLANIŞI

Eda ÖZCAN YILMAZ¹
Arzu KALKAN²

Özet

Bu çalışma toplumsal cinsiyet çalışmalarında; yeni medya teknolojilerinin gelişmesi sonrasında sosyal medya üzerinden kadınların paylaşımlarında ve kullanımlarında ataerkinin etkisini araştırmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda sosyal medyanın kullanıcılarına sunduğu olanakların, kadın kullanıcılar tarafından toplumsal cinsiyet rollerinin üstesinden gelmek ve pekiştirilmesi konusunda ne ölçüde kullanıldığını ortaya çıkarmak üzere yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi seçilmiştir. Görüşmeciler kadınlara yapılan çalışmada yönlendirilen sorular gündelik hayatta hissedildiği tartışılan ataerkinin sosyal medya platformlarında kadınları ne yönde etkilediği ve sosyal medya kullanım pratiklerini nasıl değiştirdiği sorgulamasının yapılmasına yardımcı olmuştur. Bu nedenle sırasıyla sosyal medyanın kullanıcılara sağladığı özelliklere, toplumsal cinsiyet rollerine ve ataerki tartışmalarına değinilecektir. Sosyal medyada kadınların bir içerik üreticisi olarak kendi benliklerini sunma pratikleri, bu içerikleri üretirken ve paylaşırken hangi unsurların etkisi altında kaldıklarını görmek bakımından da önemlidir. Gündelik yaşam pratiklerimizin hemen her alanında paylaşım yapma imkânı barındıran uygulamaları kullanırken, paylaşımı kişiselleştiren etkenler olarak nelerin önemsendiği kullanıcının çevresi, beğenileri ve ilgi alanları hakkında bilgi vermekle birlikte aynı zamanda toplumsal cinsiyet performansının nasıl üretildiğinin de önemli bir işareti olmaktadır. Sosyal medya platformlarının, toplumsal cinsiyet normlarının yeniden üretiminde ya da bunların üstesinden gelinmesinde nasıl rol oynadığına dair yapılan derinlemesine görüşmeler sonucunda Instagram'ın belirli özelliklerinin (beğeni, yorum, takip etme gibi) kadınlar üzerinde nasıl sosyal baskı yarattığı ve bu baskının ataerkinin dijital alandaki yansıması olup olmadığı konusunda veriler elde edilmiştir. Paylaşım öncesinde, sırasında veya sonrasında kadınların hissettiği ataerki baskı veya toplumsal cinsiyetlenmiş normlarının paylaşım pratiklerine ne ölçüde yansıtıldığı sorusuna cevap arayan bu çalışmada araştırmaya katılan sosyal medya kullanıcısı kadınların cinsiyet kimliklerini nasıl ifade ettikleri, ne tür içerikler ürettikleri ve bu içeriklerin hangi yönleriyle toplumsal cinsiyet rollerine uyum sağladığı ya da onlara karşı geldiği incelenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda, özellikle kadınların "ideal beden" algısı, güzellik standartları ve eş, anne olma gibi konumlarından kaynaklanan toplumsal cinsiyet rolleri gibi toplumsal cinsiyet basamaklıları çerçevesinde sosyal medyadaki paylaşımlarında nasıl etkilendiklerini analiz etmek amaçlanmıştır. Kadınların sosyal medyayı nasıl kullandıkları (paylaşım sıklıkları, içerik türleri vb.) ve bu kullanımın kendilerini dijital mecrada ifade etmelerinde nasıl bir alan sunduğu, sosyal medyanın, kadınların kendi seslerini duyurmaları için sunduğu potansiyel avantajlar ve sınırlılıklar bağlamında ele alınmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Instagram, Ataerki, Benlik Sunumu, Gündelik Hayat

¹ Doktor, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Ankara, Türkiye, mirayeda@gmail.com, ORCID:0000-0003-0995-0857

² Doktor, Devlet Opera Balesi Genel Müdürlüğü, Ankara, Türkiye, tbmmarzu@gmail.com



TİKTOK VE YENİ ŞÖHRET KÜLTÜRÜ: İÇERİK ÜRETİM PRATİKLERİ ÜZERİNDEN MAHREMİYETİN DÖNÜŞÜMÜ

Elif Karakoç KESKİN¹
Derya Gül ÜNLÜ²

Özet

Popüler kültürde önemli bir konuma yükselen sosyal medya platformları, kendine özgü kullanıcı kitlesiyle birlikte, yeni bir influencer kültürünün ve bu kültüre uygun içerik üretim biçimlerinin gelişmesini sağlamaktadır. Genellikle gençlerden oluşan bu influencer kültürü, ikonografisi, ritüelleri, mekânları ve yaşam tarzları ile TikTok trendlerinde kendini göstermektedir. Özellikle çeşitli video sahnelerinde veya meydan okumalarda belirgin olan bu trendler, çoğunlukla genç kadınların evlerinde, gündelik kıyafetlerle ve yatak odalarında kaydedilen dans videoları aracılığıyla inşa edilmektedir. Bir anlamda TikTok, geleneksel özel alanları kamusal bir dijital sahneye dönüştüren içeriklerin oluşturulmasını teşvik etmektedir. Dolayısıyla TikTok videoları üzerinden inşa edilen bu yeni influencer kültürü içerisinde genç kadın kullanıcıların özel yaşam alanlarının mahremiyetinin de bir dönüşüme uğradığı; özel ve kamusal arasındaki sınırın üretilen içeriklerle bulanıklaştığı gözlemlenmektedir. Bu bağlamda çalışmada, genç kadın influencerlar tarafından üretilen çeşitli meydan okuma içeriklerindeki özel alanların dijital sahnelere dönüşmesiyle geleneksel mahremiyet anlayışının nasıl dönüştüğüne odaklanılmaktadır. Buradan hareketle çalışmada, söz konusu dönüşümün diğer genç kullanıcılar üzerindeki potansiyel riskleri alan yazının sunduğu çağdaş kavramsallaştırmalar üzerinden tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mahremiyet, TikTok, Şöhret Kültürü, Influencer

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Yeditepe Üniversitesi, İletişim Fakültesi Radyo, Televizyon ve Sinema Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye, elif.karakoc@yeditepe.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2831-2247

² Doç. Dr., Derya Gül Ünlü, İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye, derya.gul@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3936-7988



DİJİTALLEŞMENİN GÖZ BEBEĞİ PODCAST HABERCİLİĞİNİN AVANTAJ VE DEZAVANTAJLARI

Elif KÜTÜKOĞLU¹

Özet

Podcast haberciliği, özellikle son dönemde dijital medyanın hayatımıza girmesi ve hızlı şekilde yükselmesi ile birlikte yeni ve önemli bir gazetecilik türü olur. Geleneksel habercilik anlayışında gazete, dergi, televizyon ve radyo gibi kitle iletişim araçları hakimken, dijitalleşme ile bu sınırlar bulanık hale gelir. En çok da internet sayesinde hem gazeteciler hem de medya kuruluşları yeni alanlar bulur. Podcast'ler kullanıcılara kolaylıkla erişilebilen, zaman konusunda esneklik sunan ve taşınabilir bir alan sunar. Böylesi avantajlara sahip olan formatın, geniş kitlelere ulaşması, gazetecilere geniş analizler yapma ve haberciliği eğlenceli ya da eğitici hale getirme fırsatı sunar. Podcast haberciliği, özellikle anlatı odaklı içerikler oluşturma konusunda fazlasıyla başarılıdır. Sesin etkili kullanımı, dinleyiciyle daha kişisel bir bağ kurmayı sağlar. Bu yeni format, dinleyicilere olayları, röportajları ve analizleri detaylı şekilde aktarmanın yanı sıra karmaşık olayları daha anlaşılır hale getirebilir. Bunların yanı sıra, bağımsız gazetecilere ve küçük medya kuruluşlarına düşük maliyetli bir dağıtım kanalı sunar. Katılımcı gazetecilik ve uzmanlaşmış içerik gibi avantajları olan podcast haberciliğinin dezavantajları da bulunur. Bu çalışmada ise avantajlarının yanı sıra olumsuz yönleri de incelenmiştir. Bu dezavantajlardan bazıları; erişim ve teknolojik engeller, bilgi doğrulama ve güvenilirlik sorunları, gelir modeli ve sürdürülebilirlik, görsel içerik eksikliği, izleyici kitlesinin parçalanması şeklinde sıralanabilir. Aynı zamanda yeni iletişim teknolojileri ile hayatımıza giren podcast haberciliğinin, gazetecilik anlayışına farklılık katarak eşit mi atlattığı; yoksa geleneksel gazeteciliğin bir benzeri mi olduğu da bir soru işaretidir. Tüm bunlar çerçevesinde hem avantajlara hem de dezavantajlara işaret edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Podcast Haberciliği, Dijitalleşme, Geleneksel Gazetecilik

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi, İletişim Fakültesi Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Gümüşhane, Türkiye, elifkutukoglu@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6203-5303.



SIYASAL İLETİŞİMDE DİJİTAL PROPAGANDA: İSRAİL-FİLİSTİN SAVAŞINDA DEVLET BAŞKANLARININ X (TWITTER) KULLANIMI VE SAVAŞ PROPAGANDASI

Emre DAŞAR¹

Özet

Siyasal iletişim, bir siyasi aktörün ya da siyasi oluşumun mesajlarını uygun iletişim araçlarıyla kitlelere ulaştırma sürecidir. Hedef kitle bu mesajlar doğrultusunda etki altına alınmaya çalışılarak herhangi bir konudaki tutumu değiştirilmeye ya da pekiştirilmeye, istenilen davranışı göstermeye zorlanır. Siyasal iletişim, siyasi aktörün imajından mesajlarına, doğru iletişim kanallarından tercih edilen sembollere kadar bütünü kapsayan bir yaklaşımla yönetilir. Televizyon, gazete gibi geleneksel iletişim kanalları siyasi aktörlerin kitlelerle arasındaki iletişimi sürdürmede etkisini hâlâ devam ettiriyor olsa da internetin yaygınlaşması ve iletişim kanallarının ortaya çıkması siyasal iletişimdeki propagandayı da dönüştürmüştür. Bugün birçok mesaj önce X (Twitter) gibi sosyal medya kanallarından iletilerek duyurulmakta, buradan alıntılanarak geleneksel medya aygıtlarındaki haberlere konu olmaktadır. Bu çalışmada İsrail’le Filistin arasında 7 Ekim 2023 yılında başlayıp devam eden son savaşta İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu ve Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas’ın resmi X hesaplarındaki mesajları üzerinde betimsel analiz yöntemiyle bir araştırma yapılmıştır. İki siyasetçinin 7 Ekim 2023-7 Ekim 2024 tarihleri arasındaki postlarından (tweet) ve post olarak paylaştığı kısa videolardan elde edilen örneklem çerçevesinde her iki tarafın da haklı bir saldırı/savunma olarak göstermeye çalıştığı çatışmalarda savaşın dijital propagandasının siyasi, sosyal, kültürel argümanlar üzerinden nasıl yapıldığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Siyasal İletişim, Propaganda, Savaş Propagandası, X’de Propaganda, İsrail-Filistin Savaşı

¹ Öğr. Gör. Dr., Amasya Üniversitesi, Amasya Üniversitesi Merzifon Meslek Yüksekokulu Gazetecilik ve Haber Bölümü, Amasya, Türkiye, emre.dasar@amasya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6483-814X



DİJİTAL İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ BİZİ ÖZGÜRLEŞTİREBİLİR Mİ?: BAUDRİLLARD'IN MEDYA AĞIDINA YENİDEN KULAK VERMEK

Emre KOYUNCU¹

Özet

70'lerde Enzensberger gibi Marksist medya kuramcıları geleneksel Marksist eleştirinin yeni medya teknolojilerine karşı takındığı defansif tavrın ötesine geçen, medya endüstrisinin diğer endüstrilerden farkını teslim eden yeni bir eleştirel medya kuramı formüle etmeye çalışırken, Baudrillard *Gösterge Ekonomi Politikası Hakkında Bir Eleştiri* kitabının "Kitle İletişim Araçları İçin Ağıt" başlıklı bölümünde yeni iletişim teknolojilerin toplumsal yansımalarının Marksist eleştirinin içsel sınırlılıklarını iyiden iyiye görünürleştirdiğini iddia ediyor, yeni medya teknolojilerine atfedilen özgürleştirme ve demokratikleştirme potansiyeline, alternatif medya içeriğinin dönüştürücü gücüne şüpheyi yaklaşıyordu. Bu çalışmanın amacı Baudrillard'ın 70'lerde video teknolojilerine ilişkin yaptığı bu değerlendirmelerin, bugün artık yayın ve dağıtım imkanlarının 70'lerde belki de hayal dahi edilemeyecek düzeylere ulaşmasıyla, demokratikleşme açısından zaman zaman bir tür kurtarıcı rolü atfedilen günümüz dijital iletişim teknolojileri açısından geçerliliğini değerlendirmektir. McLuhan'ın perspektifini "Araç Modelidir" şeklinde yeniden yorumlayan Baudrillard, iletişim teknolojilerinin taşıdıkları içerikten önce bağlı kaldığı model açısından değerlendirilmesi gerektiğini savunuyor, olayların ancak o modele uygun hale getirildikten, yani ona tabi kılındıktan sonra iletilebilir bir forma büründüğünün altını çiziyordu. Bu itibarla, Baudrillard'a göre, radyonun kristalleştirdiği tek yönlü iletişimi kırmayı vadeden iletişim araçları bile iletişimsizlik üretmekten başka bir şey yapamazdı. Bugün bilgiye ulaşma imkanlarını çoğaltan, hatta bir tür bilgi fazlalığı içinde boğulmamıza yol açan dijital iletişim teknolojilerinin ve bu iletişime sahne olan sosyal medya platformlarındaki biteviye akışın ancak Baudrillard'ı daha fazla haklı çıkardığı söylenebilir. Doğru kullanıldığında o dönemin yeni iletişim teknolojilerinin toplumu demokratikleştirip özgürleştirebileceğini düşünenlere karşı Baudrillard bu iletişim teknolojilerinin iletişimsizlikten başka bir şey üretemeyeceğini söylüyordu. Biz de bugün enformasyon ile dezenformasyon ayırt edildiğinde yeni iletişim teknolojilerinin özgürleşme ve demokratikleşmenin bayrağını taşıyacağını söyleyenlere, Baudrillard'ın izinden giderek şunu söyleyebiliriz: Her enformasyon dezenformasyondur, muhakkak suretle içinde kendisine hayat veren bir dezenformasyon çekirdeği taşır.

Anahtar Kelimeler: Baudrillard, İletişim Teknolojileri, Dijitalleşme, Demokratikleşme, Dezenformasyon

¹ Doç. Dr., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Felsefe Ana Bilim Dalı, Ankara, Türkiye, ekoyuncu@ankara.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1961-8903



GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE ELEKTRONİK ATIKLAR: SORUNLAR, ÇÖZÜMLER VE GELECEK PERSPEKTİFLERİ

Ergin Şafak DİKMEN¹

Özet

Elektronik atık veya e-atık, kullanım ömrünü tamamlamış elektronik cihazların oluşturduğu atıklardır. Bu atık türü, hızlıca büyüyen bir kirlilik kaynağı olarak, içinde ağır metaller, toksik maddeler ve değerli geri dönüştürülebilir materyaller barındırır. Televizyon, monitör, bilgisayar, cep telefonu, telsiz telefon gibi bilişim ve telekomünikasyon ekipmanları, aydınlatma ekipmanları, küçük ev aletleri, elektrikli oyuncaklar gibi kullandığımız tüm elektrikli ve elektronik eşyaların kullanım ömrü tamamlandıktan sonra geri dönüştürülmesi gerekmektedir. Ancak küresel ölçekte sınırlı bir geri dönüşüm süreci yürütülmektedir. Sürekli yeni elektronik cihazların satın alınmasını teşvik eden tüketim kültürünün sonucunda Kuzey Amerika ve Avrupa'daki zengin ülkeler elektronik atık dağları ile karşı kalmış ve çareyi bu atıkları yoksul ülkelere göndermekte bulmuştur. Buna karşın büyük elektronik cihaz üreticileri oluşan bu atıkların toplaması ve geri dönüştürülmesi sürecinde yıllarca yeterli adımları atmamıştır. Bu çalışmanın amacı elektronik atıkların tarihsel gelişimini inceleyerek, bu atıklarının zaman içinde nasıl arttığını, çevresel etkilerini ve bu kapsamda büyük teknoloji firmalarının sözde sürdürülebilirlik politikalarını çözümlemektir. Çalışma, elektronik atık yönetiminin tarihsel süreçteki ana dönüm noktalarını ve küresel boyuttaki yönetim yaklaşımlarını ve sorunları haritalandırmayı hedeflemektedir. Bu kapsamda arşiv tarama yöntemi, kullanarak ilgili STK, Google, IBM, Samsung, Sony ve Vestel firmalarının yayınladığı kurumsal raporlar ve bu firmaların sürdürülebilirlik odağında yayımladıkları web sayfaları incelenerek şirketlerin bu soruna yönelik attığı adımlar incelenmiştir. Araştırma sonucunda firmaların belirli bilgileri yayımlamadıkları, bazı gelişmeleri göz ardı ettikleri, elektronik atık konusu ve geri dönüşüm süreçlerinde sorumluluklarını üretim kapasitelerine kıyasla son derece sınırlı bir düzeyde tuttukları belirlenmiştir. Bu çerçevede elektronik atıkların sınırlandırılması ve doğru biçimde geri dönüştürülebilmesi için çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Elektronik Atık, İletişim Teknolojileri, Çevre Kirliliği, Sürdürülebilirlik, Bilişim Endüstrisi

¹ Doç. Dr., Ankara Üniversitesi, İletişim Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema Ana Bilim Dalı, sdikmen@ankara.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2360-7046



İSVİÇRE'DE TÜRKÇE RADYO YAYINCILIĞI: DİJİTALLEŞME SONRASI TÜRKİYE ÖZLEMİ PROGRAMININ DÖNÜŞÜMÜ

Ersoy SOYDAN¹

Özet

1961 yılında Türkiye ile Avrupa ülkeleri arasında imzalanan iş gücü anlaşmaları sonucunda İsviçre'ye de Türkiye'den misafir işçiler gelmeye başlamıştır. İsviçre'deki Türk işçilere ilk yıllarda Türkiye'nin Sesi Radyosunun dış yayınlarıyla ulaşılmaya çalışılmıştır. 1969 yılında da Türk işçilerin anadillerinde yayın ihtiyacını karşılamak için kamuya ait İsviçre Radyo Kurumunda haftalık Türkçe radyo yayınları başlatılmıştır. 1977 yılında Fransa'da başlayan ve Avrupa ülkelerinin tamamını etkileyen özgür radyo akımıyla Avrupa'da yayıncılık alanındaki devlet tekelleri yıkılmış gerek özel gerekse de ticari amaç gütmeyen özgür ve topluluk radyoları kurulmuştur. 1983 yılından sonra İsviçre'deki Türk göçmenler de özel ve topluluk radyolarında kendilerine ayrılan saatlerde Türkçe programlar yapmaya başlamıştır. Bu çalışmada İsviçre'nin en eski Türkçe radyo programı olan Türkiye Özlemi'nin dijitalleşmeyle birlikte yaşadığı dönüşüm üzerinde durulmaktadır. "Türkiye Özlemi" programı İsviçre'nin kuzeyindeki Schaffhausen Kantonu'nda FM 91.5 frekansından yayın yapan Radio Munot bünyesinde 1983 yılından bu yana aralıksız olarak sürmektedir. Radio Munot'un karasal yayınları İsviçre'nin kuzeyi ve Almanya'nın güneyini kapsamayan geniş bir bölgede dinlenebilmektedir. Türkiye Özlemi, 1980'li ve 1990'lı yıllarda haftada bir yayınlanan Türkçe programlarıyla Kuzey İsviçre'de yaşayan Türkler için önemli bir iletişim aracı olmuştur. Radio Munot'un internet üzerinden yayınlarına başlamasıyla birlikte Türkiye Özlemi programı da başta anavatan Türkiye olmak üzere yayınlarını Dünyanın dört bir yanına sesini duyurmaya başlamıştır. Dijitalleşmenin sağladığı yeni olanakları kullanan Türkiye Özlemi programı 2015 yılında Periscope programı, 2016 yılında da Facebook Live üzerinden görüntülü canlı yayınlara başlamış, ulusal ve uluslararası konulara odaklanarak daha geniş kitlelere ulaşmayı başarmıştır. Dijitalleşme bir yandan yeni olanaklar sunarken, bir yandan da zorlukları beraberinde getirmiştir. Sosyal medya algoritmalarındaki değişiklikler ve artan rekabet, programın organik olarak geniş kitlelere ulaşmasını zorlaştırmış, programın varoluş nedeni olan yerel dinleyici kitlesiyle etkileşimini azaltmıştır. Bu çalışmada İsviçre'de Türkçe Radyo yayıncılığının tarihsel gelişimi irdelenmiş ve Radio Munot'ta otuz bir yıldır yayınlarını sürdüren Türkiye Özlemi programının dijitalleşme sonrası dönüşümü hakkında betimleyici bir analiz yapılmıştır. Türkiye Özlemi programının sorumlusu Serhat Köroğlu ile yapılan görüşmelerden de veri olarak yararlanılmıştır. Daha önce bu konuda bir çalışma yapılmaması nedeniyle bu incelemenin literatüre de önemli katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İsviçre, Dijitalleşme, Radio Munot, Türkiye Özlemi, Türkçe Radyo

¹ Doç. Dr., Kastamonu Üniversitesi, İletişim Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema Ana Bilim Dalı, Kastamonu, Türkiye, ersoy.soydan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9951-0611



**‘BAĞIMSIZ SINEMA’ VE DİJİTAL PLATFORMLARIN İLİŞKİSİNİ SORGULAMAK:
KAVRAMLAR, YAKLAŞIMLAR VE UYGULAMALAR**

**Esra GÜNGÖR KILIÇ¹
Aydan ÖZSOY²**

Özet

Dijitalleşme sürecinin çok boyutlu ve etkileşimli yapısı, farklı yaklaşımlar çerçevesinde düşünmeyi gerekli kılmaktadır. 2000 sonrası hızla toplumsal yaşamı kuşatmaya başlayan dijitalleşme, sağladığı olanaklar kadar yarattığı erişim engelleri ve eşitsizlik, içerik aşırılığı, tüketim, telif sorunları ve dağıtımın tekelleşmesi, yaratıcılığın yitimi, sanatsal değer kaybı konularında eleştirilir. Türkiye’de sinema sanatı da, dijital olanakların etkisiyle önemli değişimler geçirir. Bu süreçte, film yapım koşullarından, dağıtım ve gösterimine, yaratıcısı olan yönetmenlerin sinema dilinden, kurdukları dünyalara ve seyir deneyimlerine kadar pek çok unsur dönüşür. Bu dönüşümün en çarpıcı görüldüğü yerlerden biri de dijital platformlardır. Dijital platformlar, sinema ve sinema salonları adına kuramsal bir endişe doğurmuştur. Bu kuramsal endişelerin odağındaki temel araştırma problemi “Dijital platformlar ile sinemanın karşılıklı ilişkisi nasıldır? Bu ilişkinin sinemaya olumlu/olumsuz etkileri nelerdir?” şeklinde özetlenebilir. Bu çalışmada ek olarak, “Dijital platformlar ve sinema arasındaki ilişkide olanaklar nelerdir?” sorusunun da izi sürülmektedir. Özellikle ‘bağımsız sinema’ ve bağımsız filmlerin gösterilebildiği az sayıdaki sinema salonları, sinemanın sadece bir endüstri olmadığı yaklaşımından hareketle, yapım ve dağıtım açısından dezavantajlı konumdadır. Bununla birlikte, ‘bağımsız sinema’ yönelimi, ülke sinemasının devamlılığı ve sanatsal var olma gücünü yükseltmesi açısından da ayrı bir öneme sahiptir. Son yıllarda ise MUBI başta olmak üzere bağımsız filmleri yayınlayan platformlar çoğalmaktadır. Bu bağlamda, çalışmanın kapsamı “dijitalleşme ve dijital platformların bağımsız sinemanın var olma mücadelesine olası zararları ve katkıları nelerdir?” şeklinde sınırlandırılmıştır.

Çalışma tasarımı oluşturulurken, dijital platformlar ve sinema arasındaki ilişkiyi tanımlamaya çalışan kavramlardan, tartışmalardan ve saha pratiklerinden yararlanılmıştır. Bu bakış açısından çalışmada, öncelikle mevcut duruma yönelik literatür üzerinden sorunlara dair bir tartışma yürütülecektir. Ardından, Pandemi döneminde ortaya çıkan sanat sinemasının yapım faaliyetlerini sürdürebilmesi ve mekân olarak sanat sinemalarına destek olmak amacıyla başlatılmış akış hizmetlerini tanımlamak üzere kullanılan “virtüel cinema” kavramından hareketle dijital platform ve bağımsız sinema işbirliklerine yer verilecektir. Kavram ışığında, ülkemizde Pandemi döneminde gerçekleştirilen işbirlikleri örnekleri üzerinden, uygulama biçimleri ve devamlılık sağlan(a)maması sorunu irdelenecektir.

Pandemi sonrası dönemde, Türkiye’de dijital platformların ve ‘bağımsız sinema’nın güncel durumu, sorunları ve bu bağlamda geleceğe ilişkin olası çözümler, tehditler, önlemlere dair öneriler sunulacaktır. Çalışma özetlenen bu çerçeve içinde yöntemsel olarak nitel bir yaklaşım benimsemektedir. Betimleyici ve yorumsayıcı bir bakış açısı içinde çözümlemeler yapmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Dijital Platformlar, Bağımsız Sinema, Nitel Analiz

¹ Arş. Gör., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İletişim Fakültesi Radyo, Televizyon ve Sinema Ana Bilim Dalı, Niğde, Türkiye, esra.gungor@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4512-1685

² Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İletişim Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema Ana Bilim Dalı, aydan.ozsoy@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4418-1021



YARATICI ENDÜSTRİLERDE DİJİTALLEŞME VE OTOMASYON: KÜLTÜREL ÜRETİMİN DÖNÜŞÜMÜ

Esra ÖZGÜR¹

Özet

Yakın dönemde yaygınlaşan yapay zekâ teknolojilerinin yaratıcı endüstrilerde kullanımının artmasıyla beraber kültürel üretim süreçlerinde köklü bir dönüşüme tanıklık ediyoruz. Yapay zekâ uygulamalarının kullanımı sanat, medya ve eğlence sektörlerinde üretim ve dağıtım süreçlerini hızlandırırken, teknolojik bağımlılık ve otomasyonun getirdiği yapısal sorunları da gündeme getiriyor. Bu bağımlılık, hazır gelen bu sistemlerin belirli algoritmalar ve veri setleriyle sınırlı olması sebebiyle kültürel üretim süreçlerinde çeşitlilik ve özgünlüğün azalması olasılığını da getirmektedir. Otomasyonun artması yaratıcı iş gücünün süreçteki rolünü de dönüştürüyor. Rutin işler yapay zekâya devredilirken insan yaratıcılığı ile teknolojik katkı arasındaki dengenin yeniden sorgulanması gerekiyor. Bu çalışmada, kültürel üretimde dijitalleşme ve otomasyonun yaratıcı endüstrilere getirdiği imkânlar ve tehditler literatürdeki tartışmalar üzerinden eleştirel bir perspektifle değerlendirilecektir. Yapay zekâ uygulamaları, kullanıcılarına hızlı ve etkili çözüm sunarken, bu teknolojilere bağımlılığı da artırma potansiyeline sahiptir. Otomasyon süreçlerinde yapay zekânın sunduğu avantajlar arasında, içerik üretiminin hızlanması ve maliyetlerin düşürülmesi bulunur ancak bu sistemlerin kapalı yapısı, aynı zamanda, kullanıcıların teknolojiyi özelleştirme veya kontrol etme yetilerini sınırlayarak onların büyük teknoloji sağlayıcılarına bağımlılığını da artırmaktadır. Yapay zekâ uygulamaları, yaratıcı profesyonellere hız kazandırsa da bu teknolojilerin sahiplik yapısı ve büyük teknoloji şirketlerine olan bağımlılık, yaratıcı öznelerin kontrol alanını daraltmaktadır. Yaratıcı endüstrilerin büyük ölçüde sermaye yoğun teknoloji şirketlerinin sunduğu hizmetlere dayandığı bir yapıda, kültürel üretim giderek teknoloji sağlayıcılarının sunduğu kısıtlı çerçeveler içinde gerçekleşmektedir. Sonuç olarak yapay zekânın sadece teknik bir araç değil, aynı zamanda toplumsal ve ekonomik eşitsizlikleri derinleştiren bir güç aracı olarak görülmesi gerektiği çalışmada vurgulanmaktadır. Yaratıcı endüstrilerde dijitalleşmenin geleceği, bu bağlamda hem teknolojik hem de toplumsal süreçlerin nasıl şekilleneceği ile yakından ilişkilidir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Yapay Zekâ, Kültürel Üretim, Yaratıcı Endüstriler, Otomasyon

¹ Arş. Gör., Ankara Üniversitesi, İletişim Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema Ana Bilim Dalı, Ankara, Türkiye, esraozgur@ankara.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4632-453X



KÜLTÜRLERARASI ETKİLEŞİMDE ÖZEL BİR ARAÇ OLARAK DİJİTAL YAYIN PLATFORMLARI

Ezgi İNAL¹

Özet

Son yıllarda popülerliği artan dijital yayın platformları kültürel içeriklerin dünyanın her yanında erişilebilir kılmıştır. Böylece dijital yayın platformları toplumlararası etkileşime katkı sağlayan bir araç haline dönüşmüştür. Netflix, Amazon Prime, Disney+ gibi çok bilinenlerin yanında diğer dijital medya platformları da geniş bir erişim ağı oluşturarak izleyiciye zengin bir içerik sunmaktadır. Bu zengin içeriklerin sunumunda kullanılan reklam, sosyal medya, altyazı, dublaj, algortima ve hatta çeviri stratejileri dahi dijital yayın platformlarında engelleri aşan içeriğin çoksesliliğine katkıda bulunmaktadır. Nitel desende tasarlanan bu çalışmada, dijital yayın platformlarına yönelik ülke bazlı bir inceleme yapılmış olup elde edilen veriler kapsamında kültürlerarası etkileşimde bu platformların yeri ve etkisi tartışılacaktır. Söz konusu etkinin ortaya çıkarabileceği kültürel homojenleşme, yerel unsurların globalle buluşması, kültürel temsillerin anlamlandırılması ve yansıması, dil ve çeviri tercihleri, yapay zeka araçlarının bu platformlarda kullanılması, yenilikçi trendler, izleyicilerle etkileşim, kişiselleştirme, platformlara yönelik sosyal medya kullanımları gibi alt temalar kültürel çalışmalar kapsamında ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Yayın Platformları, Medya Araçları, Kültürlerarası Etkileşim

¹ Öğretim Görevlisi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Tömer & Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, İstanbul, Türkiye, ezgiinal1@aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1573-9401



OKUL YÖNETİCİLERİNİN SOSYAL MEDYA KULLANIM YETERLİKLERİ İLE DİJİTAL VATANDAŞLIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Fatih Mutlu ÖZBİLEN¹
Yaşar DİLBER²

Özet

Sosyal medyayı kullanmada sahip olunan yeterliğin eğitim kurumları niteliği taşıyan okulların yönetiminden sorumlu okul yöneticileri açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Diğer taraftan sosyal medya araçlarının da içerisinde bulunduğu dijital iletişim araçlarının etik standartlara uygun olarak kullanılması ve bu konuda mevcut sorumlulukların yerine getirilmesi yine okul yöneticilerinde bulunması gereken bir özelliktir. Çünkü sosyal medyanın doğru ve etkin bir şekilde kullanılması dijital vatandaşlığa yönelik sahip olunan bilinçle ilgilidir. Okulların gelişimi ve yüksek performans göstermeleri için yönetim sürecinde görev alan okul müdür ve müdür yardımcılarının sosyal medya kullanım yeterliğine sahip olmaları ve dijital vatandaşlığa yönelik algılarının olumlu olması gerekmektedir. Bu bağlamda mevcut araştırmada okul yöneticilerinin sosyal medya kullanım yeterlikleri ile dijital vatandaşlık düzeylerinin belirlenmesi ve bu iki önemli yeterlik arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeline göre yürütülen bu araştırmanın katılımcılarını 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Bursa ilindeki 254 okul yöneticisi oluşturmuştur. Okul yöneticilerinin sosyal medya kullanım yeterliklerine ilişkin veriler Deniz ve Tutgun-Ünal (2019) tarafından geliştirilmiş “Sosyal Medya Kullanımı Ölçeği” ile dijital vatandaşlıkları ile ilgili veriler ise Tutar, Erdem ve Şahin (2024) tarafından geliştirilmiş “Dijital Vatandaşlık Ölçeği” ile elde edilmiştir. Verilerin analizinde betimsel istatistiklerden frekans, yüzde ve aritmetik ortalama değerleri hesaplanmış; sosyal medya kullanım yeterliği ile dijital vatandaşlık düzeyi arasındaki ilişkiyle ölçeklere ait alt boyutların birbirleri arasındaki ilişkiler Pearson Korelasyon Katsayısı hesaplanarak değerlendirilmiştir. Ayrıca sosyal medya kullanım yeterliğinin dijital vatandaşlık düzeyi üzerindeki yordayıcı etkisi saptanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre okul yöneticilerinin sosyal medya kullanım yeterlikleri ve dijital vatandaşlık düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca okul yöneticilerinin sosyal medya kullanım yeterlikleri ile dijital vatandaşlık düzeyleri arasındaki ilişkinin orta düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Sosyal medya kullanım yeterliği ve dijital vatandaşlık düzeyine ait alt boyutlar arasında ise yine anlamlı ilişkiler olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul Yöneticisi, Sosyal Medya Kullanımı, Dijital Vatandaşlık

¹ Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Çanakkale, Türkiye, fatihmutlu.ozbilen@comu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3187-0028

² Bağımsız Araştırmacı, Bursa, Türkiye, yasardilber80@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7994-2786



**DEEPFAKE:
YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA CİNSİYETE DAYALI ŞİDDETİN İZİNİ SÜRMEK**

Fatmanur ARSLAN ESKİKÖY¹

Özet

Yapay zekâ teknolojilerindeki gelişmeler, iletişim alanında sahte içerik ve manipülasyon tartışmalarını yeni bir boyuta taşımaktadır. Deepfake/derinsahte teknolojisi, bir kişinin görüntü veya sesinin yapay zekâ ve makine öğrenimi teknikleri kullanılarak manipüle edilmesiyle oluşturulan son derece gerçekçi sahte içeriklerdir. Bu alandaki ilerlemeler, deepfake içeriklerinin üretilmesini ve yayılmasını kolaylaştırmanın yanı sıra, bu içeriklerin gerçekçilik düzeyini artırarak gerçek ile kurgu arasındaki sınırı belirsiz hale getirmektedir. Deepfake teknolojisinin giderek daha erişilebilir hale gelmesi ve kötü niyetli amaçlarla kullanılması, cinsel tacizin yaygın olduğu bir dünyada, rıza dışı ve manipüle edilmiş içeriklerle kadınların güvenliğini tehdit etmektedir. Bu çalışmada, bir tür görüntü tabanlı cinsel istismar olarak deepfake içeriklere yönelik mevcut literatürün analizi yapılmış; deepfake teknolojisi ve görüntüye dayalı cinsel istismara ilişkin çalışmalar incelenmiştir. Bu kapsamda, Scopus ve Web of Science endekslerinde yer alan toplam 297 makalenin bibliyometrik analizi gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, Scopus veri tabanında yalnızca “özet, başlık ve anahtar kelimelerde” arama yapılmış ve toplamda 23 makaleye ulaşılmıştır. Bu makalelerden 19’una erişim sağlanarak tematik analiz gerçekleştirilmiştir. Elde edilen sonuçlar, deepfake’in yalnızca teknoloji tabanlı bir olgu değil, aynı zamanda etik, hukuki ve toplumsal sorunlarla iç içe geçmiş bir fenomen olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, deepfake teknolojisinin potansiyel zararlı kullanım alanlarına karşı ilgili politikaların belirlenmesi hem birey hem de toplum güvenliğini sağlamak adına kritik öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Deepfake, Derinsahte, Görüntüye Dayalı Cinsel İstismar

¹ Arş. Gör., İstanbul Nişantaşı Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye, fatmanur.arslan@nisantasi.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1989-2216



MAHREMİYETİN RIZAYA DAYALI SUNUMU OLARAK İNSTAGRAM ‘YALNIZ YAŞAM’ REESL’LERİ

Ferzan AYDAR¹
Feridun NİZAM²

Özet

Yeni medyanın kısa bir sürede bireysel ve toplumsal hayatımızın vazgeçilmezi haline gelmesiyle birlikte, mahremiyet ihlallerinin ön plana çıktığı ve bunun ağırlıklı olarak sosyal medya platformları aracılığıyla gerçekleştiği görülmektedir. Sanal mecrada bireylerin yaptıkları paylaşımlar mahremiyetin sınırlarını zorlamaktadır. Bireyler bu yeni mecrada kendilerini daha özgür hissetmekte ve daha cesur paylaşımlarda bulunmaktadırlar. Sosyal medyada mahremiyet sınırlarının aşıldığı konulardan biri ise *Instagram*’da sıklıkla görülen ‘yalnız yaşam’ reels içerikleridir. Bu bağlamda içerik üreten hesapların izlenmelerinin yüksek olduğu ve takipçi sayılarının yüksek olduğu görülmektedir. Çalışmanın amacı günümüzde herkes tarafından kullanılan *Instagram*’da üretilen içeriklerin mahremiyeti hangi açıdan zedelediği ile ilgilidir. Son dönemde reels kısmında üretilen ‘yalnız yaşam’ temalı içeriklerin, bireylerin mahrem anlarını (sabah uyanıp yataktan çıkma, duşta saç yıkama anları vs.) takipçileri ile paylaştığı görülmektedir. Üretilen içeriklerin geniş kitlelere yayılarak normalleştirildiği düşünülmektedir. Araştırmanın yöntemi ise takipçi sayıları yüksek olan *Instagram* profilleri belirlenmiş olup bu profillerden elde edilen veriler göstergebilimsel çözümleme yöntemiyle çözümlenmiştir. İncelenen profillerin *Instagram*’ın reel kısmını aktif kullandıkları ve günlük hayatlarını detaylı bir şekilde burada paylaştıkları görülmektedir. İncelenen profillerin kendini tanımladıkları bölümlere bakıldığında kendilerini influencer olarak tanımladıkları görülmektedir. Böylelikle bu hesapların *Instagram* reel kısımlarında bulunan, ‘duş rutinin, #resetrutin, #bathroutine’ temalı reels içeriklerini paylaşması özel hayatta mahremiyetin ihlali olarak tanımlanabilir. Böylelikle yeni medya araçlarındaki mahremiyetin ihlali *Instagram* reels içerikleri olarak karşımıza gelmektedir, bu çalışmada *Instagram* platformunda mahremiyet algısının zayıfladığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mahremiyet, Yeni Medya, İçerik Üretimi, Göstergebilim

¹ Doktora Öğrencisi, Fırat Üniversitesi, İletişim Fakültesi İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı, ferzan.aydar@outlook.com, ORCID: 0000-0002-3378-5604.

² Doç. Dr., Fırat Üniversitesi, İletişim Fakültesi Radyo ve Televizyon Sinema Ana Bilim Dalı, Elazığ, Türkiye, fnizam@firat.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4215-6973



DİJİTAL VERSİYONUNDA OYUNLAŞAN DÜNYANIN YARATTIĞI TOPLUMSAL DÖNÜŞÜM: YAPAY ZEKÂ GÜZELLİK YARIŞMASI

Fikriye ÇELİK¹

Özet

İnsanın bilinen en eski kültürü oyundur. Çağlar boyu deneyimlenen oyun türleri arkeolojik çalışmaların katkısıyla açığa çıkarken oyun geleneğinin dönemsel koşullar içinde şekillendiği görülmektedir. Ruhu dirilttiği iddia edilip coşku kaynağı kabul edilen oyun, dünyanın bir tiyatro sahnesi olduğu fikrinin geçerliğini korumasına yardımcı olacak türlü güncellemelerden geçmektedir. Bugün homo ludens distopik düşüncelerin hayat bulduğu dijital dünyada deneyimlediği gerçekdışı oyun türünü yapay zekâya borçlu görünmektedir. Yeni versiyonunda oyunlaşan dünyada açığa çıkan kültürün son örneği Temmuz 2024'te verilmiş; insanlık ilk Miss AI yarışmasına tanıklık etmiştir. Fanvue Dünya Yapay Zekâ Yaratıcı Ödülleri (WAICAs) tarafından organize edilen dünyanın ilk yapay zeka güzellik yarışmasında sanal karakterler yarışmış; Faslı influencer Kenza Layli yarışmadan birincilikle ayrılmıştır. Türkiye'den de iki sanal influencerın yer aldığı yarışma dijitalleşmenin yol açtığı hakikat yoksunluğunun boyutlarına ilişkin somut bir vaka olurken çağın tipik bir görünümü olmayı başarmıştır. Dijitalleşmenin şekillendirdiği yeni dünya ve toplumsal dönüşüm hakkında somut görünümelerden yararlanarak çağı anlamlandırma eyleminde bulunan bu nitel çalışmada vaka analizinden yararlanılmıştır. Dönemi ve hakikatle ipleri tamamen koparan insanı anlamaya yönelik çalışma bu çabayı somut vaka üzerinden gösterdiği için önemlidir. Elde edilen bulgular dijital dünyada insan yaşamının bir tür oyuna dönüştüğü, hakikat ile temasın ortadan kalktığı, sanal/sahte olanın gerçek hayatın sınırları içinde var olduğu, yeni insan modelinin yapay zekâyı normalize ettiği düşüncesini doğrulamıştır. Araştırma sonucunda yapay zekânın merkezi konuma yerleştiği dünyada açığa çıkan sorunsala çözüm olarak hakikati hatırlatma potansiyeli bulunan dijital okuryazarlık önerilmektedir. Bu yetiyi dikkate alan daha fazla vaka çalışmasına ihtiyaç olduğu da belirtilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Dijitalleşme, Oyun Teorisi, Hakikat Sonrası

¹ Doç. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İletişim Fakültesi Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Sivas, Türkiye, fcelik@cumhuriyet.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1633-0357



BÜYÜK VERİ VE İKTİDAR İLİŞKİLERİ: KİŞİSEL VERİLERİN KULLANIMI VE KORUNMASINA YÖNELİK BİR TARTIŞMA

Furkan YEMİŞÇİ¹

Özet

İletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerle birlikte büyük veri, kişisel verilerin kullanımı ve korunması gibi konuların giderek daha fazla gündeme geldikleri ve önem kazandıkları gözlemlenmektedir. Bununla birlikte kişisel verilerin kullanımı ve korunması çerçevesinde şekillenen tartışmaların, genellikle iktidar ilişkilerini sorunsallaştırmadıkları; kişisel verilerinin kullanımının olumlu ya da olumsuz sonuçlarına odaklandıkları ve kişisel verilerin korunmasının gerekliliklerini vurguladıkları gözlemlenmektedir. Bu bağlamda kişisel verilerin kullanımının iktidar ilişkilerini nasıl etkilediği ve kişisel verilerin korunmasına yönelik atılan adımların iktidar ilişkileriyle bağlantılarının tartışılmaya açılması gerektiği düşünülmektedir. Kişisel verilerin kullanımının farklı sektörlerdeki avantajlarının yahut kamusal yarar açısından faydalarının sıralanmasının ve yine kişisel verilerin kullanımının yaratacağı sorunların salt mahremiyet açısından değerlendirilmesinin, veri ilişkilerinin temelinde yatan iktidar ilişkilerini anlamlandırmayı zorlaştırdığı düşünülmektedir. Bu çerçevede çalışmanın temel varsayımı, kişisel verilerin kullanımının bir toplumsal formun yeniden üretim ve değişim süreçlerini doğrudan ilgilendirdiği ve bu sebeple kişisel verilerin iktidar ilişkileri açısından oldukça önemli bir kaynak olduğu düşüncesidir. Bu noktada kişisel verilerin, bir toplumsal formun ve dolayısıyla iktidar ilişkilerinin yeniden üretim sürecinin verimliliğini arttıran bir kaynak olarak görüldüğü düşünülmektedir. Bu sebeple kişisel verilerin kullanımı ve korunması meselesinin dijitalleşme sürecinde iktidar ilişkileri bağlamında en önemli rekabet alanlarından biri olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda bu çalışma kişisel verilerinin kullanımının kamusal alan ve demokratik yaşam üzerinde yaratabileceği olumsuz etkileri değerlendirmeyi hedeflemekte ve kişisel verilerin korunmasına yönelik yasal düzenlemelere, bu olumsuz etkileri göz ardı etmeleri sebebiyle eleştiri getirmeyi amaçlamaktadır. Zira sağlıklı işleyen bir kamusal alan ve demokratik yapının, iktidar ilişkilerinin meşrulaşmasını ve doğallaşmasını önleyeceği düşünülmektedir. Bu çerçevede çalışmada; toplumsal değişim, kamusal alan ve iktidar kavramları bağlamında şekillenen tartışmalara, dijitalleşme süreciyle birlikte önem kazanan büyük veri ve kişisel veriler gibi unsurların dahil edilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Büyük Veri, Kişisel Veriler, İktidar, Kamusal Alan

¹ Doktora Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İletişim Fakültesi Medya ve Kültürel Çalışmalar Ana Bilim Dalı, Çanakkale, Türkiye, furkanyemisci1@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4746-094X



**ALGORİTMİK YÖNETİŞİM:
DİJİTAL DÜNYADA ETİK VE ŞEFFAFLIĞIN SINIRLARI ÜZERİNE DÜŞÜNMEK**

Gamze Gül ÖRGEÇ¹

Özet

Algoritmik yönetim, dijital platformların ve yapay zekâ sistemlerinin çeşitli karar alma süreçlerinde algoritmaların artan rolünü ifade eder. Günümüzde sosyal medya platformlarından arama motorlarına kadar geniş bir yelpazede, algoritmalar hangi bilginin ne zaman ve nasıl sunulacağını belirleyen temel mekanizmalar haline gelmiştir. İnsan karar vericilerin yanı sıra algoritmaların karar verici pozisyonunda olması iletişim disiplininde özellikle sosyal medya ve çevrimiçi iletişimde etik ve veri gizliliği gibi önemli sorunları da beraberinde getirmektedir. İletişim alanında, algoritmalara dayalı karar alma süreçlerinde içerik yayılımını nasıl şekillendirdiği ve kullanıcı etkileşimlerini nasıl yönlendirdiği büyük bir tartışma konusudur. Dijital ortamda bu algoritmaların şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerine uygun olarak geliştirilmesi büyük önem taşır. Ancak, algoritmaların şeffaflık eksikliği, veri gizliliği ihlalleri, önyargılar ve ayrımcılık, eğitim seti yanlılığı gibi olumsuz sonuçlar doğurma potansiyeli de bulunmaktadır. Bu bağlamda, algoritmik yönetim, toplumsal eşitsizlikleri pekiştirecek dinamikler barındırabilir. Dijital platformlarda algoritmaların kullanıcı davranışı üzerindeki etkilerini anlamak, kullanıcıların dijital okuryazarlık düzeyleri ve algoritmik farkındalıkları ile yakından bağlantılıdır. Bu çalışma, algoritmik yönetimin iletişim disiplininde ki etkilerine, etik boyut ve veri güvenliği konularına odaklanmaktadır. Kavrama, dijital ortamın yapısı bağlamında eleştirel bir perspektif sunularak tartışmaya açılması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Algoritmik Yönetişim, Etik, Veri Gizliliği, Dijital Okuryazarlık

¹ Arş. Gör., İstanbul Galata Üniversitesi, İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye, orgecgamze@gmail.com, ORCID: 0009-0007-9382-690X



POST-MEDYA VE BİR “ÜRETİM ARACI” OLARAK YAPAY ZEKÂ

Göksel AYMAZ¹

Özet

Kökleri geçen yüzyılın ortalarına kadar giden, herkesi bir kullanıcı-üreticiye dönüştüren özgürleştirici medya uygulamaları fikri, günümüzde teknolojik gelişmenin alternatif medya uygulamalarına yol açacağı umudundan beslenen “post-mass medya” (kitle iletişim araçları sonrası) argümanı ile sürdürülmektedir. Bu argümanda, kullanıcı ve üreticinin birleştiği medya uygulamaları, kitle iletişim araçlarının hegemonik tek taraflılığına yönelik sorgulayıcı bir durum olarak önem kazanır. Kitle iletişim teorilerinde eleştirel paradigma tarafından dile getirilen “iletişim araçlarının da bir üretim aracı olduğu” önermesi ise kitle iletişiminde kullanılan ileri tekniklerin, “toplumsal bir üretim aracı olarak alet” ile “toplumsal bir varlık olarak insan” arasındaki ilişki biçiminde sorunsallaştırılmasını içerir. Kitle iletişiminde “üretim araçları olarak iletişim aracı” şeklinde yapılan teorik vurgu, ileri teknolojinin iletişim alanındaki kullanımlarına ve gelişimine ekonomi-politik açıdan yaklaşmayı kaçınılmaz kılar. Bu yaklaşım sonucunda da teknolojinin toplum üzerindeki etkinliğinin temelinde toplum üzerinde hâkimiyeti ele geçirmiş ekonomik ve politik iktidar sahiplerinin etkinliğinin bulunduğu öne sürülür. Bu çalışmada, eleştirel paradigmanın argümanlarından hareketle, iletişim araçlarında yapay zekâ teknolojisinin kullanımlarını ve gelişimini, teknolojik gelişmenin özgürleştirici medya uygulamalarına yol açacağı ütopyasından mesafe alarak, ekonomik ve politik koşullar içerisinde, ekonomik ve politik koşullarla birlikte değerlendirmenin kaçınılmazlığı vurgulanacaktır. Böyle bir yaklaşım, teknoloji ile toplumsal üretim tarzları arasında var olan kayda değer ve belirleyici ilişkileri yapay zekânın iletişim araçlarındaki kullanımı özelinde ortaya koymak için fırsat yaratacak ve böylece iletişim araçlarındaki yapay zekâ odaklı teknolojik gelişmeler ile toplumsal koşulları birbirinden yalıtmamış olacaktır -nitekim teknolojinin, toplumsal koşullar ve gelişmelerden kopuk kendine özgü ve bağımsız bir gelişim yasası yoktur-.

Anahtar Kelimeler: Post-Medya, Yapay Zekâ, Üretim Araçları, Teknoloji, Eleştirel Paradigma

¹ Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye, gosel.aymaz@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3520-0163



TEKNOLOJİNİN DİSTOPİK GELECEĞİ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİMLER:
THE POD GENERATION (2023) FİLM ANALİZİ

Gönül CENGİZ¹

Özet

Son dönem çekilen bilimkurgu filmleri geleneksel normları altüst etmekte ve izleyiciye toplumsal cinsiyet rollerinden bağımsız bir geleceği düşündürmektedir. Aynı zamanda insana özgü duyguların teknolojiyle beraber değişmesi toplumsal düzenin de dengesinin zamanla değişeceğine işaret etmektedir. Teknolojinin distopik yönü filmler aracılığıyla izleyicisine olumsuz mesajlar vererek onu tedirgin etmektedir. Bu bağlamda Sophie Barthes'ın yönetmenliğini yaptığı *The Pod Generation* filmi, yakın gelecekteki insan üremesini konu edinmektedir. Kadınlara hamileliklerini ayrılabilir yapay rahimler veya kapsüller aracılığıyla paylaşma imkânı tanıyan teknoloji izleyicisine toplumsal rolleri de sorgulatmaktadır. Film annelik rolünün değişimine odaklanırken bu süreçte kadınlar için zorlu olan hamilelik ve doğum gibi durumları da annenin dışına taşımaktadır. Hamilelik kavramı kadınların 'kadersel' çizgisinden çıkarak yapay rahimler aracılığıyla yeni bir boyut kazanmaktadır. Bu bağlamda film çocuk sahibi olmak için cinsiyetin önemini de ortadan kaldırmaktadır. Aynı zamanda bebeğin cinsiyetini belirleme fırsatıyla da insan "tanrısal" bir statüye yükseltilmektedir. Araştırmada yöntem olarak filmi toplumsal değişimler ve distopik gelecek bağlamında detaylandırmak amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden biri olan betimsel analize başvurulmuştur. Çalışmadan elde edilen bulgularla gelecekteki yaşamlarda yapay rahimlerin varlığı ile toplumdaki rollerin değişeceğine vurgu yapılırsa da bu değişimlerin duygusal, ruhsal ve yaşam koşulları bağlamında insanları olumsuz yönde etkileyeceği sonucuna ulaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Değişim, Distopik Gelecek, Teknoloji, *The Pod Generation*

¹ Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Film Tasarımı ve Yönetimi Ana Bilim Dalı, Gaziantep, Türkiye, gonulcengiz88@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6264-4544



YENİ MEDYA VE KİMLİK ENDİŞESİ: DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜN İKİLEMİ

Hacer Rüya BAŞSÜSLÜ¹

Özet

Tüm dünyaya yayılan ve gün geçtikçe gelişen internet, beraberinde yeni bir dijital çağ ortamı meydana getirdi. Değişen ve gelişen bu ortam yeni medya ile beraber dijital dönüşüm çağı başlattı. Toplumda insanların geçmişten günümüze kadar gelen ve sürdürdükleri kültür, toplumsal yapı yeni medyanın etkisi ile insanlar üzerinde birtakım olumlu ve olumsuz etkilerin dışavurumu olarak, kişilerin değişimine, çeşitli davranış durumlarının meydana gelmesine neden olmaktadır. Dijital dönüşüm, bir bakıma bireylerin kendilerini, toplumda ve çevrelerinde farklı algılar meydana getirmesine fırsat tanımaktadır. Yeni medya ve dijital dönüşümün bireylerin ve toplumların kimlik algıları üzerindeki etkileri gün geçtikçe hissedilmektedir. Dijital dönüşüm, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmelerin bir sonucu olarak toplumsal yapıları, ekonomik dinamikleri ve kültürel normları derinden değiştirmektedir. Yeni medya araçları ve dijital platformlar, bireylerin kendilerini ifade etme, topluluklarla etkileşime girme kişiler üzerinde statü endişesi, imaj yaratma ve kimliklerini inşa etme biçimlerini köklü bir şekilde dönüştürmektedir ve derin sahtelik olgusunu meydana getirmektedir. Dijital dönüşüm, bireylere çeşitli imkânlar sunarken, aynı zamanda kimlik endişesi olarak tanımlanan karmaşık bir ikilemi de beraberinde getirmektedir. Bu ikilem, dijital dünyada kimliklerin sürekli bir akış ve dönüşüm içinde olmasından kaynaklanmaktadır. Dijital platformlar, bireylerin kimliklerini yeniden tanımlama, çeşitlendirme ve ifade etme süreçlerini teşvik ederken, mahremiyet kaybı, kimlik sahtekârlığı ve dijital ayak izi gibi endişeleri de artırmaktadır. Dijital çağ ile bireylerin yaşantısına dâhil olan sosyal medya platformları, bireyleri özgür kılan bir ortam meydana getirirse de sınırlılıkların göz ardı edildiği takdirde, toplumda ve kişiler arasında hukuki sorunlar meydana getirmektedir. Etik açıdan kişilerin hak ve özgürlüklerine etki eden çeşitli faktörler oluşturmaktadır. Sosyal medya ile görünür olan kullanıcı bulunduğu çevre ve platformlarda kendine yeni bir imaj oluşturma ve derin sahtelik algısının giderek, bu durumu toplumda normal kılarak, yaygınlaştırmış ve toplumda dijital dönüşüm ikilemi meydana getirmektedir. Yeni medyanın dijital dönüşüm ikilemi oluşturmadaki rolü bu çalışmada betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. İnceleme sonucunda dijital dönüşümün ikilemi, yeni medyanın etkisiyle birlikte kişilerin üzerinde kimlik endişesi yarattığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yeni Medya, Dijital Çağ, Kimlik Endişesi, Etik, Derin Sahtelik

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, İletişim Fakültesi İletişim Ana Bilim Dalı, Sakarya, Türkiye
ruya.bassuslu@ogr.sakarya.edu.tr, ORCID: 0009-0002-5651-6703



DİJİTAL ÇAĞDA ANONİMLİK VE PARHESSİA: ROBLOX ÜZERİNE BİR İNCELEME

Halil ALTUNKAYA¹

Özet

Gerçek ve doğruluk kavramları tarihsel olarak zaman ve mekâna göre şekillenmiş, toplumsal bağlamda inşa edilmiş kavramlardır. Ancak, demokrasilerde bu kavramların öneminin değişmediği bir gerçektir. Parhessia, bireylerin toplumsal risklere rağmen gerçekleri cesurca söylemesi anlamına gelirken, dijital çağda bu kavram anonimlikle birleşerek yeni bir boyut kazanmıştır. Sosyal medya platformlarında, kullanıcılar anonim hesaplar aracılığıyla kimliklerini gizleyerek eleştirel ve riskli içerikler paylaşmaktadır. Michel Foucault'nun parhessia kavramı, dijital çağın anonimlik olgusu ile yeniden düşünülmesi gereken bir konu haline gelmiştir. Bu çalışmanın amacı, dijital parhessia'nın sosyal medyadaki tezahürlerini ve anonimliğin bu pratiği nasıl etkilediğini incelemektir. Araştırma, sosyal medya ortamında dijital parhessia ve anonimlik arasındaki etkileşimi anlamak için Reddit platformunda 7 Ağustos'ta erişim engeli getirilen Roblox oyunu üzerinden yapılan tartışmaları analiz etmiştir. Kullanıcıların "Roblox" hashtag'i ile yürüttükleri eleştirel söylemler, amaçlı örneklem yöntemi ile betimsel içerik analizine tabi tutulmuştur. Bulgular, sosyal medyada anonimlikle desteklenen dijital parhessia'nın, kullanıcıların risk almadan eleştirel konuşmalar yapmalarına olanak tanıdığını göstermektedir. Anonim kullanıcılar, kimliklerini gizleyerek daha özgürce eleştiriler yapabilmekte, toplumsal ve politik tartışmalara dâhil olabilmektedir. Bununla birlikte, anonimlik, sorumluluk eksikliğine de yol açarak zararlı söylemlerin yayılmasına ve astroturfing gibi manipülatif pratiklere imkân tanımaktadır. Sonuç olarak, dijital çağın anonimlik ve ifade özgürlüğü arasındaki ikili yapısı, bu kavramların yeniden yorumlanmasını zorunlu kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Parhessia, Anonimlik, Roblox

¹ Arş. Gör., İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye, halil.altunkaya@yeniuyyil.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8025-9025



DİJİTAL ÇAĞDA KADIN İMGESİNİN YENİDEN ÜRETİMİ: YAPAY ZEKÂ INFLUENCERLARI LİL MÍQUELA VE SHUDU GRAM ÜZERİNE BİR İNCELEME

Helin ÖZTÜRK¹

Özet

İdeal kadın algısının tarihsel süreçteki evrimi, farklı imgeler aracılığıyla inşa edilen temsillerle kendini göstermektedir. Medya, yüzyıllardır kadın bedeni ve yaşam tarzları üzerinde oluşturduğu idealizasyonlarla toplumsal normları şekillendirmeyi ve bu normları pekiştirmeyi amaçlamaktadır. Özellikle filmler, televizyon dizileri ve reklamlar gibi medya içerikleri, ünlü figürlerin önderliğinde bu temsilleri yaygınlaştırmakta ve dönemin hâkim anlayışını yansıtmaktadır. Dijital çağın getirdiği dönüşümle birlikte, bu temsiller yalnızca sanatçılar tarafından değil, "influencer" olarak adlandırılan, toplumsal etki yaratma gücüne sahip bireyler aracılığıyla da sürdürülmektedir. Influencerlar, belirli yaşam tarzlarını temsil ederek, geniş kitleleri çeşitli ürünlerin tüketimine yönlendirmeyi hedeflemekte ve bu yolla kazanç elde etmektedir. Son yıllarda, yapay zekâ tarafından üretilen influencerların popülaritesi de dikkat çekmektedir. Bu dijital figürlerin, genel beğeni düzeyine hitap eden bir estetiğe sahip olduğunu ve idealize edilmiş kadın algısını pekiştiren bir görsellik sunduğunu ifade edebilmek mümkündür. Özellikle Instagram gibi sosyal medya platformlarında faaliyet gösteren bu hesaplar, milyonlarca takipçi tarafından ilgiyle izlenmektedir. Bu çalışmada, "Dünyanın İlk Dijital Süpermodeli" olarak tanıtılan Shudu Gram ve "it-girl" tarzıyla ön plana çıkan Lil Miquela'nın 2023 yılı içerisindeki paylaşımları, tematik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Ulaşılan bulgular, her iki influencerın kullandığı etiketler, dilsel unsurlar ve görsel temaların sistematik bir şekilde sınıflandırılmasıyla elde edilmiştir. İncelenen temalar arasında güçlü ve bağımsız kadın imajının ön plana çıktığı görülmüştür. Lüks yaşam tarzı ve yüksek moda anlayışı, bu figürlerin sunumlarında belirgin bir şekilde öne çıkmakta; bununla birlikte, farklı etnik kökenlere sahip olmaları, Avrupalı beyaz kadın imajının ötesinde bir kadın temsili sunmaktadır. Sonuç olarak, analiz edilen hesapların mevcut Instagram ünlüleri ile birçok benzerlik taşıdığı ve toplumsal cinsiyet normlarını belli açılardan yeniden inşa ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular, dijital kültürün kadın temsiline ilişkin dinamiklerini anlamak adına önemli bir katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Influencer, Kadın, Temsil

¹ Arş. Gör., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İletişim Fakültesi Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Çanakkale, Türkiye, helinozt93@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3651-1289



NEW FORMS OF EXPRESSION IN ACADEMIC STUDIES IN THE DIGITAL AGE

Hülya ÖNAL¹

Abstract

Today, the diversification of ways to access and transfer information (digital platforms, audiovisual multimodal methods: web 2 and 3 tools) has brought the concepts of media literacy or visual literacy to the fore and made it inevitable for different disciplines to work together. If we consider today's university students, especially those studying in communication faculties, as digital natives, this study examines what attitude the Communication Faculties, which are over 70 in number, have developed, which include subjects such as Media Literacy and Visual Literacy in their core course and research content, regarding the transforming student profile. In other words, what studies have the disciplines that consider the audiovisual narrative form that constitutes digital culture as the basic element of educational content done on this subject and what were their approaches? It is thought that the outputs of the 3005 TÜBİTAK project, which is carried out to find answers to these and more questions on the subject, will increase innovative approaches and discussions within the scope of the congress.

Keywords: Media Literacy, Audio Visual Essay, Auteur, Communication, Digital Transformation

¹ Prof. Dr., Canakkale Onsekiz Mart University, Communication Faculty Department of Radio Television and Cinema, Canakkale, Türkiye ,hulyaonal@comu.edu.tr; ORCID: 0000-0001-9588-3843



SOSYAL MEDYA: ÖZGÜRLÜK VE ANONİMLİK ARASINDA GENÇLERİN KARAR ALMA SÜREÇLERİNE DÜŞEN GÖLGE¹

Hülya TAŞ²
Serkan BİÇER³

Özet

Sosyal medya çeşitli biçimlerde kimliklerin inşa edilebileceği alanlar sağlamakta ve gençlerin siyasi katılımını gerçekleştirebilecekleri bir eylem çerçevesi sunmaktadır. Gençlerin ürettiği siyasi içerik, etkileşim ve iletişim üzerinde çalışan sosyal medya gençlerin etkin kullandıkları mecralardır. Burada gençler kimliklerini belirterek siyasi katılım gerçekleştirebildikleri gibi anonim kalmayı da tercih edebilmektedir. Gençlerin siyasi katılımını sosyal medyanın nasıl biçimlendirdiği sorusuna odaklanıldığı bu çalışmada, teorik olarak kimlik kavramının gençlerin çevrimiçi alanda siyasi katılıma dâhil olurken anonim hale gelmesi eleştirel yaklaşımla tartışılmakta ve gençlerin siyaseti hangi kategorilerle sosyal medyada canlandırdıkları ve onların siyasete katılım çabalarının sosyal medya aracılığıyla ne kadar derinleştiği analizi yapılmaktadır. Çalışmanın amacı, gençlerin siyasi katılım temelinde karar alma süreçlerine katılım hakkının anonim kimlik eşliğinde nasıl biçimlendiğini ve bu süreçte gençlerin sosyal medyada hangi çerçevede siyasi katılım gerçekleştirdiklerini ortaya koymaktır. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji kullanılmıştır. Samsun Gençlik Labaratuarı Derneği'nde 10-14 Şubat 2024 tarihleri arasında ve Ankara Sivil Yaşam Derneği'nde 25-30 Haziran 2024 tarihleri arasında 18-35 yaş aralığındaki gönüllü gençlerle yüz yüze ve çevrimiçi yapılan görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış olup ulaşılan veriler betimsel analizle incelenmiş; bulgular siyasi katılım örüntüleri ve anonim kimlik olarak iki kategoride analiz edilmiştir. Siyasi katılım örüntüleri kategorisinde, gençlerin siyasileri izlemek, siyasi paylaşımlara yorum yapmak, beğenileri tıklamak, siyasi bilgi gibi etkinliklerde bulunduğu; gençlerin karar alıcılara seslerini duyurmak ve siyasilerle etkileşime geçmek için sosyal medyayı kullandığı ancak gençlerin doğrudan karar alıcılardan iletişime geçebildiği anlamına gelmediği; gençlerin sosyal medyada yaptıkları siyasi faaliyetlerin karar alma süreçlerine sınırlı bir etkisi olduğu; siyasilerin gençlerin açıklamalarına rahatlıkla ulaştıkları ancak gençler hakkında alınan kararlarda gençlerin yer almadığı anlaşılmıştır. Anonim kimlik kategorisinde ise, gençlerin sosyal medyada siyasi düşüncesini açıklarken ve paylaşım yaparken çoğu zaman anonim kalmayı tercih edebildiği; gençlerin anonim kimlikle yerleşmesi, onların karar alma süreçlerine dâhil olması önünde kısıtlılık yaratabildiği; gençlerin dijital ve hukuki formların yarattığı riskler nedeniyle anonim kimlik altında sınırlı bir siyasi katılım gerçekleştirebildiği; sosyal medyanın yarattığı katılım şiddeti altında gençlerin gerçek kimliğini örten anonim bir görünüm inşa ettikleri anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Gençler, Anonim Kimlik, Siyasi Katılım

¹ Bu çalışma, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından 123K261 Numaralı 1002 Doktora Hızlı destek projesinin verilerinden üretilmiştir. Desteği için TÜBİTAK'a teşekkürlerimizi sunarız. Bu çalışma Fırat Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Projesi (BAP) kapsamında IF.23.03 Numaralı projenin verilerinden üretilmiştir.

² Doktora Öğrencisi, Fırat Üniversitesi, İletişim Fakültesi İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Elâzığ, Türkiye kvkhulya@gmail.com ORCID: 0000-0003-0788-1712

³ Doç. Dr., Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, Elâzığ, Türkiye, sbicer@firat.edu.tr ORCID: 0000-0002-4993-327X



DİJİTALLEŞME VE HEGEMONYA

Hüseyin ÇELİK¹

Özet

Teknolojik gelişmelerle birlikte tahakküm biçimleri yeniden gündeme gelmektedir. İnsanları yönetmek ve belli şekilde düşüncelerini sağlamak amacıyla son yıllarda teknolojinin son evresi olan ve bilgisayar ile biçimlenmiş yeni medya oluşumları kullanılmaya başlamıştır. Bilgisayar aracılığıyla daha çok insana seslenen yeni medya oluşumlarının hegemonik sürecin daha etkin bir biçimde kullanılmaya başlamasını sağladığı iddia edilmektedir. Teknoloji her zaman yönetici sınıfın ve ekonomiyi ellerinde tutanların hizmetinde olmuştur. Gramsci bu hegemonik mekanizmaların ipuçlarını yıllar önce açıklamaya çalışmıştır. Çeşitli sınıflar iktidarlarını sürdürmek amacıyla teknolojiyi hegemonik amaçları için kullanmayı arzu etmişlerdir. İnsan aklı ile oluşan teknoloji doğaya karşı mücadele etmek amacıyla bir mekanizma meydana getirmektedir. Bu durum iktidar gücünü ellerinde tutan ve bu gücün bütünüyle zayıf olan başkalarına karşı kullanıldığı tek yönlü bir tarzda iş gören bir mekanizmadır. Bu mekanizmayı biçimlendirenlerin başlıca amacı egemen pozisyonları tutmak, sürdürmek ve sağlamlaştırmaktır. Gücü elinde bulunduranlar yönetilenleri bilinçli ve yönlendirici bir şekilde biçimlendirmektedirler. Dahası güçsüz olanlar gücü kabul etmekte ve rıza göstermektedirler. Bu rıza biçimi örtük bir şekilde kurulmakta ve yönetenler ile yönetilenler ortak bir paydada anlaşmaya varmaktadır. Bu bildiride teknolojik gelişmelerin rıza göstermede etkisi ele alınmaktadır. Bu amaçla bildiride hegemonik sürecin oluşturmasını tespit etmek amacıyla niteliksel bir araştırma dizaynı kullanılmıştır. Son yıllarda hızla artan teknolojik gelişmelerin hegemonik yapıyı daha da sağlamlaştırdığı varsayımından hareket edilmiştir. Örneklem olarak 2024 yılında uluslararası arenada gündem olan İsrail'in Ortadoğu bölgesindeki müdahalesini konu alan haber metinleri seçilmiştir. Hegemonik yapıyı ortaya koymak için özellikle AP, Reuters, UPI gibi batı dünyasının önde gelen ajanslarının 2024 yılının Ekim ayında bu konu ile ilgili haberleri niteliksel içerik çözümlemesi yöntemiyle incelenecektir. Haber metinlerinin dijital ortamlar yoluyla aktarılması ile haberlerin milyarlarca insana ulaşması mümkün hale gelmiştir. Kitleleri etkilemek, manipüle etmek ve tahakküm sağlamak çok daha kolay hale gelmiştir. Bu bildiride teknolojinin rasyonalist yapısı ile insan doğası arasındaki ilişkiler, bu ilişkilerin hangi doğrultuda geliştiği ve dijitalleşme ile hegemonya arasındaki ilişkilerin ortaya çıkarılması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Hegemonya, Haber Ajansları, Teknoloji, Yeni Medya

¹ Prof. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, İletişim Fakültesi Gazetecilik Ana Bilim Dalı, hüseyin.celik@adu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9375-9320



DİJİTAL İLETİŞİME BİR ÖRNEK OLARAK SON DÖNEM GAZETECİLİK ÇALIŞMALARININ TOPLUMSAL ÇIKARIMLARININ İNCELENMESİ

Işıl Çobanlı ERDÖNMEZ¹

Özet

İletişim disiplinlerinin günümüzde çok yönlü yaklaşımlarla birleşmesi, geleneksel medyanın tek yönlü yapısını etkileşimli bir duruma getirmiştir. Bilgi ve enformasyon çağı teknolojileri ile birlikte gazetecilik çalışmaları bu içerik üretim ve paylaşımlarını da hızlandırmıştır. Üretici ile tüketici yeni medya ile birleşerek üre-tüketici haline gelmiştir. Katılımcı demokrasi çerçevesinde dijital içerik üretimlerinde kullanıcılar, aynı zamanda içerikleri üretir hale de gelmişlerdir. Gazetecilik çalışmaları kapsamında bilginin üretimi yurttaş gazeteciliği ile tek yönlü kitle iletişim araçlarının üretiminden hızlı ve katılımcı çift yönlü modellere evrilmiştir. Jenkins'in katılımcı kavramının olumlanması ile Fuchs'un eleştirel yeni medya yaklaşımlarının birlikte harmanlanarak değerlendirileceği bu çalışmada, son dönem içerik örnekleri üzerinden bir sunum yapılacaktır. Nitel araştırma yöntemi kullanılarak literatür taramasından yararlanılacak çalışmada, örnek saha incelemeleri dijital gazetecilik örnekleri üzerinden belirtilecektir. Alternatif medya çalışmalarının toplumsal hareketlerle beraber işleminin toplumsal çıkarımlarının yapılacağı çalışma, gündem belirlemesinden yola çıkacaktır. Çalışmanın iletişim alanına ve akademiye bu anlamda katkı sağlaması ve paylaşım yaratması beklenmekte ve tam bildiri üzerinden kalıcı olması umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital İletişim, Gazetecilik, Bilgi Çağı, Yeni Medya

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Beykent Üniversitesi, İletişim Fakültesi TV Haberciliği ve Programcılığı Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye, isilerdonmez@beykent.edu.tr , ORCID: 0000-0001-7736-1910



SOSYAL MEDYADA DİJİTAL EMPATİ: FİLM İÇERİKLERİNİN DUYGUSAL EMPATİYİ OLUŞTURMAKTAKİ ETKİSİ

Işkın ÖZBULDUK KILIÇ¹

Özet

Bu araştırma, sosyal medya platformlarında paylaşılan film içeriklerinin dijital empatiyi nasıl şekillendirdiğini incelemektedir. Dijital empati, bireylerin çevrimiçi ortamda başkalarının duygularını anlama, duygusal tepkiler verme ve destek sunma yetisini ifade eder. Sosyal medyanın görsel ve işitsel unsurlar aracılığıyla empati kurma biçimlerini dönüştürdüğü düşünüldüğünde, film sahneleri, diyaloglar ve montajların kullanıcılar üzerinde nasıl bir duygusal etki yarattığı önem kazanmaktadır. Bu bağlamda, çalışma sosyal medya platformlarında paylaşılan film içerikli gönderileri nitel içerik analizi yöntemiyle inceleyerek, bu içeriklerin izleyicilerde empati oluşturma süreçlerine nasıl katkıda bulunduğunu değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında belirlenen bir zaman diliminde sosyal medya platformlarında (örneğin, Twitter, Instagram, TikTok ve YouTube) paylaşılan film sahneleri ve alıntıları incelenecektir. Amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak seçilen verilerde, özellikle yüksek etkileşim alan (beğeni, yorum, paylaşım sayısı yüksek) ve empatik tepkiler içeren içerikler analiz edilecektir. Film içeriklerinin sosyal medya kullanıcıları tarafından nasıl yeniden bağlamlandırıldığı, hangi duygusal temaların öne çıktığı ve kullanıcı yorumlarının empati düzeyi değerlendirilecektir. Örneklem, farklı türlerden filmleri içerecek şekilde çeşitlendirilerek duygusal empati yaratma potansiyeli yüksek içeriklerin karşılaştırmalı bir analizi yapılacaktır. Böylece, film içeriklerinin sosyal medya kullanıcıları üzerindeki duygusal etkisi bağlamsal olarak değerlendirilecek ve dijital empatiyi nasıl şekillendirdiği ortaya konacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Empati, Sinema, Sosyal Medya, Film Sahneleri

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Görsel İletişim Tasarımı Bölümü, iskin.ozbulduk@hbv.edu.tr. ORCID: 0000-0003-4801-7381



**ESPOR KATILIM MOTİVASYONLARI:
ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

**İbrahim Alper TOLA¹
Erol İLHAN²**

Özet

Bu çalışmada, sporun yeni bir dalı olarak tanımlanan ve kısa sürede kendi ekosistemini oluşturan espor, üniversite öğrencilerinin katılım motivasyonlarını etkileyen unsurlar bakımından ele alınmıştır. Araştırmaya 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi'nde eğitimleri devam eden 219'u erkek (%78,2), 61'i kadın (%21,8) olmak üzere toplam 280 öğrenci katılım sağlamıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Kişisel Bilgi Formu" ile Üstün ve Öz (2019) tarafından geliştirilen "Espor Katılım Motivasyonu Ölçeği (EKMÖ)" kullanılmıştır. Normallik analizleri için Skewness ve Kurtosis değerlerine bakılmış olup dağılımın normal olduğu tespit edilmiştir. Veriler normal dağılım gösterdiği için parametrik test yöntemleri uygulanmıştır. İkili grup ortalamalarının karşılaştırılmasında t testi, ikiden fazla grup ortalamalarının karşılaştırılmasında Tek Yönlü ANOVA Testi ve değişkenler arasındaki ilişkiler için Korelasyon Analizi uygulanmıştır. Çalışmanın sonucuna göre yaş grubu değişkenine göre en çok 18-21 yaş, sınıf değişkenine göre en çok 1.sınıf öğrencileri katılım sağlamıştır. Günlük internet kullanım süresi 4-6 saat ve günlük oyunda geçirilen sürenin ise 1-3 saat arasında değiştiği tespit edilmiştir. Anket çalışmasında katılımcılardan açık uçlu soru olarak esporda en çok oynadığı ilk üç oyunu belirtmeleri istenmiştir. Buna göre kadınlarda ilk üç sırayı "LoL, PUBG ve Candy Crush" alırken erkeklerde ise bu sıralamayı "FIFA, Counter Strike ve LoL" oyunları takip etmiştir. EKMÖ'nün taksonomik alan, yetkinlik, ilişkisel benlik, rekabet ve başarı ile boş zaman değerlendirme alt boyutlarına göre erkeklerin kadınlara oranla daha yüksek puan ortalamalarına sahip oldukları görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Oyun, Spor, Dijitalleşme, Espor, Motivasyon

¹ Doktora Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İletişim Fakültesi Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Ankara, Türkiye, tola_alper@hotmail.com, ORCID: 0009-0003-2170-9844

²Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İletişim Fakültesi Gazetecilik Ana Bilim Dalı Ankara, Türkiye, erolilhan06@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9428-4611



**SOSYAL AĞLARDA SİYASET:
LİDERLER VE STRATEJİLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**

İlknur DOĞU ÖZTÜRK¹

Özet

İdeolojiden özerk olmayan sosyal ağlar, dijital çağda iletişimin teknoloji odaklı şekillendiği uygulamalardır. İyimser bakış açısı ile paylaşım yapma, hashtag kullanma, yeniden gönderme (retweet) ve beğeni gibi özellikleriyle tüm kullanıcılarının kamusal alana katılıp görüşlerini beyan edebilmesine, paylaşım yapmasına izin veren sosyal ağlar, aynı zamanda kullanıcıların birbirlerine erişmesine, ortak hareket etmesine, topluluk meydana getirerek etkileşim kurmasına olanak sağlamaktadır. İyimser yaklaşımın aksine kötümser yaklaşımla sosyal ağlar, yanlış bilgi, mahremiyet, manipülasyon ve kutuplaştırma gibi problemlere neden olarak topluma zarar vermekle eleştirilmektedir. Bu çevrimiçi platformlar, eğitim, sosyal yaşam, eğlence ve daha pek çok konu gibi siyaseti de etkilemiştir. Siyasi partiler, liderleri ve üyeleri de sosyal ağların kullanıcıları arasındadır. Sosyal ağlar, siyasal aktörlerin de iletişim araçlarını çeşitlendirmiş ve mesajlarını doğrudan halka iletme olanağı sunmuştur. Ayrıca anaakım medyada yer alamayan muhalif liderler için alternatif bir kanal işlevi görmektedir. Araştırma ile “Siyasi Liderler sosyal ağları nasıl kullanıyor?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu araştırma, sosyal ağ kullanan siyasal liderleri kapsamaktadır. Veri toplamak için ağırlıklı olarak siyasi gündeme ilişkin kullanılan X sosyal ağı tercih edilmiştir. Türkiye’de en çok takipçisi olan 8 siyasal lider belirlenerek örneklem olarak seçilmiştir. 14-24 Ekim 2024 tarihleri arasında X sosyal ağında yaptıkları paylaşımlar kayıt altına alınmıştır. Sosyal ağların iletişim yönüne göre tek ya da iki taraflı kullanılma durumu tespit edilmiştir. Paylaşımlarda konuların nasıl çerçeveledikleri ve ön plana çıkan temalar belirlenmiş, mesajlarda hikayeleştirme yapılıp yapılmadığı değerlendirilmiştir. Ayrıca siyasal karar alma, politika geliştirme görevi üstlenen ya da buna talip olan siyasal aktörlerin diğer sosyal ağ kullanıcıları gibi Slaktivizme yönelip yönelmedikleri de incelenmiştir. Çalışma, siyasal aktörlerin sosyal ağlardaki varlıklarının, dijital iletişim stratejilerinin ve anlatı tercihlerinin anlaşılmasına katkı sunması açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Siyasal İletişim, Sosyal ağ, Dijital İletişim, X Platformu.

¹ Doç. Dr., Doğu Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu Halkla İlişkiler ve Tanıtım Programı, İstanbul, Türkiye, iozturk@dogus.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6459-0845



DİJİTAL OYUNLARDA ÇOCUK HAKLARI İHLALİ: ROBLOX OYUNU ÜZERİNE İNCELEME

İrfan HİDİROĞLU¹
Rumeysa DOĞAN²

Özet

Dijital oyunlar çocuklar için eğlence ve sosyalleşme aracı olmasının yanı sıra çeşitli güvenlik riskleri de taşımaktadır. Türkiye'de yaklaşık 9 milyon kullanıcısı bulunan Roblox platformu, çocukların karşılaştığı çevrimiçi tehlikeleri gözler önüne sermektedir. Platformun sohbet alanları, çocukları cinsel istismar ve uygunsuz içeriklere maruz bırakabilmektedir. Ayrıca ebeveyn kontrolleri ve yaşa dayalı filtreleme mekanizmaları yetersiz kalmakta, "condo oyunları" gibi uygunsuz içeriklerin varlığı, güvenlik önlemlerindeki eksiklikleri daha belirgin hale getirmektedir. Bu tehlikelerin ortadan kaldırılması için dijital güvenlik bilincinin artırılması gerekmektedir. Ebeveyn eğitim programları, çocuk hakları farkındalığını artırma çalışmaları ve okullarda dijital okuryazarlık derslerinin yaygınlaştırılması kritik öneme sahiptir. Ayrıca oyun platformlarının daha sıkı denetimlerden geçirilmesi gerekmektedir. Cinsel istismar vakalarına dair güncel istatistikler ve oyun bağımlılığı araştırmaları, bu sorunların ciddiyetini net olarak göstermektedir. Çocukların Roblox ve benzeri oyunlarla yaşadığı olumsuz deneyimler gün geçtikçe artış göstermektedir. Bu sorunlara karşı acil çözümler geliştirilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada Roblox ve benzeri dijital oyun platformlarının çocuk haklarını ihlal eden yönleri incelenerek toplumsal farkındalık oluşturulması ve gerekli önlemlerin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Çalışmada niteliksel içerik analizi kullanılarak Roblox platformu bütünsel bir bakış açısıyla incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Hakları, Dijital Güvenlik, Roblox, Oyun Bağımlılığı, Cinsel İstismar

¹ Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, İletişim Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema Ana Bilim Dalı, Erzurum, Türkiye, hidiroglu@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0274-9985

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi, İletişim Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema Ana Bilim Dalı, Erzurum, Türkiye, doganrumeysa0423@gmail.com



STREAMİNG PLATFORMLARININ YÜKSELİŞİ VE SİNEMANIN GELECEĞİ: ROMA FİLMİ ÖRNEĞİNDE DİJİTAL DAĞITIM

K. Ayfer KOÇ¹

Özet

Son yıllarda streaming platformlarının hızla yayılması, dağıtım süreçleri başta olmak üzere sinema endüstrisinde köklü bir dönüşüme yol açmıştır. Netflix, Amazon Prime, Disney+ ve HBO Max gibi global platformların yanı sıra Türkiye’de BluTV, Gain ve Exxen gibi yerl platformlar, izleyicilerin sinema deneyimini evlerine taşımakta ve içerik tüketim alışkanlıklarını yeniden tanımlamaktadır. Bu durum, film ve dizi yapım süreçlerini, dağıtım stratejilerini ve finansal yapıları önemli ölçüde değiştirmiştir. Streaming platformların yükselmesiyle izleyiciler içeriklere istedikleri an istedikleri yerden ulaşabilir hale gelmiş, bu da izleme davranışlarında değişikliklere yol açmıştır. Günümüzde kullanıcılar, sinema salonlarında gösterime giren birçok içeriğe dijital platformlardan erişebilmekte, hatta bazı yapımlar yalnızca dijitalde yayınlanmaktadır. Ancak, bu dönüşüm aynı zamanda geleneksel sinema salonlarının varlığı konusunda bazı soru işaretlerine yol açmaktadır. Özellikle pandeminin etkisiyle birçok sinema salonu kapanmak zorunda kalmış, dijital platformların bu süreçte kazandığı ivme, sinema salonlarının geleceği hakkında tartışmaları daha da alevlendirmiştir. Sinema endüstrisinin geleceğinde, dijital dağıtımın mı yoksa geleneksel sinema salonlarının mı ön planda olacağı hala belirsizliğini korumaktadır. Streaming platformlarının yükselişi, sinema izleyicileri ve yapımcılar için birçok avantaj sunarken, sinemanın geleceğinde de yeni fırsatlar ve zorluklar doğurmakta ve evrimini hızlandırmaktadır. Bu çalışma, dijital dağıtım sürecinin sinema üzerindeki etkisini Roma (Alfonso Cuarón, 2018) filmi örneği üzerinden, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi ile incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, streaming platformlarının yükselişinin, izleyiciye ulaşma biçimini köklü biçimde dönüştürerek sinemanın izleyiciye ulaşma biçimini yeniden şekillendirdiği, izleyici alışkanlıklarının hızla dijitallemesi ile sinema salonlarının geleceği hakkında belirsizlikler olduğu geleneksel sinema ile dijital platformlar arasında yeni bir denge ihtiyacı ortaya çıktığı, geleneksel sinema salonlarının bu dijital dönüşüme nasıl bir uyum sağlayacağı ve gelecekte dijital dağıtımın rolünün nasıl şekilleneceğinin önemli bir tartışma konusu olacağı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sinema Endüstrisi, Dijital Dağıtım, Streaming Platformlar, Netflix.

¹ Dr., Sağlık Bakanlığı, Ankara, Türkiye, kayferkoc@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9971-9685



DİJİTAL ÇAĞDA YAPAY ZEKÂ UYGULAMALARININ YETKİNLİK GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ YIKICI ETKİSİ

Kağan ÇAVUŞOĞLU¹

Özet

Yaşamın her alanında değişimlere neden olan teknolojik gelişmeler, iş ve iş yapış şekillerini de hızla değiştirmektedir. Her gün, farklı amaçlara hizmet eden yeni bir yapay zekâ uygulamasının kullanıma girdiği dijitalleşme çağında bireyler, iş yapış şekillerini zenginleştirmek ve çevikliği arttırmak gibi yaklaşımlar ile yapay zekâ uygulamalarını kullanmayı daha çok tercih etmektedirler. Bu çalışmanın amacı, yapay zekâ uygulamalarının bireylerin yetkinliklerini nasıl etkilediğini incelemektir. Literatür taraması yöntemi kullanılarak yapılan araştırmada, son dört yılda yayınlanan yapay zekâ, yetkinlik ve işin geleceği arasındaki ilişkiyi inceleyen kaynaklardan faydalanılmıştır. Yapılan araştırmada, yapay zekâ uygulamalarının, bireylerin öğrenme süreçlerinde ve yetkinlik gelişimlerinde yıkıcı etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Bireyde öğrenme ve gelişim, bir dizi faktörün birbirleri ile etkileşime girdiği bir kombinasyonda, sürekli olarak gerçekleşmektedir. Bireyin toplum içerisinde gösterdiği varlık ile gerçekleşen sosyal öğrenme, bireyin bilişsel stili, duygusal ve bilişsel gelişimi gibi yapısal süreçlerle desteklenir. Sosyal öğrenmeyle kazanılan deneyimler öz motivasyonla güdülenerek, öğrenme ve gelişim sürecini sürekli devam ettirir. Bu süreç içerisinde öz motivasyon, bireyin neyi öğrenmek istediğini ve bunun için ne kadar çaba göstereceğini belirlemektedir. Yapay zekâ uygulamalarının sunduğu çeviklik temelli imkânlar, bireylerin öğrenmelerini tetikleyen öz motivasyonlarına yönelik konfor alanı yaratarak, öz motivasyonun zayıflamasına neden olabilir. Bu durum, Öz Belirleme Teorisi'nde belirtilen ve insanın öz motivasyonunu belirleyen üç temel psikolojik ihtiyaç olan otonomi, yetkinlik ve ilişkililik yapısını olumsuz etkileyerek bireyde öz yetersizlik ve anlamlandırma zorluğu gelişmesine, ayrıca beraberinde bilişsel esneklikte azalma, gelecek kaygısı ve ilişkili travmatik öykü yaşama olasılığını getirebilmektedir. Sonuç olarak, yapay zekâ uygulamaları bireylerin öğrenme süreçlerini kolaylaştırıp çevikleştirse de, içsel motivasyona olan etkisi nedeniyle bireyin yetkinlik gelişimini olumsuz olarak etkileyebilmektedir. Öz yeterlilik, problem çözme, karar alma ve zihinsel dayanıklılık gibi temel becerilerin gerektiği gibi gelişmesi için bireylerin kendilerini öğrenme sürecinin merkezine konumlayarak, yapay zekâ araçlarını öğrenme süreçlerinde birer yardımcı araç olarak benimsemeleri önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Yetkinlik, Öğrenme, Gelişim

¹ Doktora Araştırma Görevlisi, Varna Free University "Chernorizets Hrabar", kagancavusoglu@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4673-4574



DIJİTAL PLATFORMLARDA BİLİM İLETİŞİMİNE ALTERNATİF BİR BAKIŞ

Karolin Hiripsima HAÇİKOĞLU¹

Özet

Bilim iletişimi halk, bilim insanı veya kurumu arasında hedeflerine yönelik iletişimi kapsamaktadır. Aktarımı için uzman araçlara ihtiyaç duymaktadır. Halkın bilime yakınlığı, teknolojiyle paralel gelişim göstermektedir. Teknolojik gelişmeler sayesinde bilim, konularını anlatmanın ötesine geçerek halkın bilimle bağ kurmasına olanak sağlayan bir anlayışa evrilmiştir. Halkla ilişkiler açısından, iletimden diyaloga geçiş süreci yaşanmaktadır. Bilim iletişimi, bilginin üretim ve dağıtım süreçlerinde sağlıklı bir şekilde ulaştırılmasını kapsar. Sürecin yönetiminde etkin roller üstlenmeleri beklenen aktörler, bu yönde hareket etmelidir. Bilimsel gelişmelerin kamuoyuyla paylaşımı sırasında halkla ilişkiler uygulayıcılarının aktif yer alması sürecin aktarımı açısından önem arz etmektedir. Bilim halkla ilişkileri, duyurduğu olayların iletimini, halkla ilişkilere özgü araçlarla ve hedef kitleyi ilgilendiren bir biçimde gerçekleştirir. Konu ve kavramın ülkemizde yeni olması, literatür hazırlanırken karşılaşılan zorluklardan biridir. İletişimin çok hızlı ve kolay bir şekilde gerçekleşebildiği günümüzde bilimin toplumla kurduğu iletişimin düzeyi önemlidir. İletişim sürecine halkın dahil edilebilmesi etkileşim düzeyini artırmaktadır. Katılımcıları bilim iletişimine aktif olarak eklemek ve etkileşimlerini anlamlı bir bağlamda çerçevelemek kritik öneme sahiptir. Araştırmanın ana problemi gerçekleştirilen iletişimin şekline, düzeyine ışık tutmak üzerinedir. TÜBİTAK bilim merkezlerinin sosyal medya etkinliklerinde iletişime olan açıklıklarının belirlenmesi, iletişim düzeyinin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Araştırmada verilerin elde edilmesi amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu amaçla TÜBİTAK bilim merkezlerinin sosyal medya hesapları betimsel analiz yöntemiyle incelenerek sonuçlar karşılaştırmalı olarak paylaşılmıştır. Birçok bilim kuruluşu, insanı tek yönlü iletişim uygulamaya devam etmekte ve sosyal medyanın diyalog potansiyelinin yeterince kullanılmadığı araştırma ile ortaya konmaktadır. Çalışma, sosyal medya platformları üzerinden yürütülen bilim iletişiminde halkla ilişkilere alternatif bir biçimi ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bilimsel bilgi modern toplumların temelini oluşturmaktadır. Dolayısıyla bilimin iletişimle olan ilişkisinin eleştirel bazı değerlendirilmesi önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Bilim İletişimi, Dijital Halkla İlişkiler, Dijital İletişim

¹ Doktora öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler Anabilim Dalı, k.hacikoglu.2017@ogr.iu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0777-4952



DİJİTAL İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİNİN PROMETHEUSÇU UÇURUM KAVRAMI BAĞLAMINDA ANALİZİ VE KAMUSAL ALANIN ÇÖKÜŞÜ

Mehmet MAZLUM¹

Özet

Günther Anders, *İnsanın Eskimişliği* adlı eserinde teknolojik gelişmelere ve teknolojik gelişmeyle birlikte ortaya çıkan toplumsallığa en önemli eleştirilerden birisini “Prometheusçu Uçurum” kavramı ile getirmiştir. Prometheusçu Uçurum, teknolojik ilerleme yardımıyla sahip olunan araçları fetişleştirme, bu araçların yol açabileceği olumsuz etkileri göz ardı etme eğilimlerini tanımlamak için kullanılan bir kavrama tekabül etmektedir. Bir diğer ifadeyle uçurum kavramı insanın kendi üretim dünyası ile arasında kuramadığı senkronizasyona ve insan ile araç arasında günden günde artan mesafeye karşılık gelmektedir. Anders; kendisini teknolojiye eleştirel yaklaşan bir teorisyen olarak tanımlayarak ortaya attığı kavram aracılığıyla teknolojik ilerlemeye duyulan inanca ve teknolojinin toplumsal hayat üzerindeki etkilerine şüpheci bir tavırla yaklaşmıştır. Buna göre teknolojik ilerleme insanlık için her zaman olumlu sonuçlar doğurmamış, yıkımlara ve felaketlere yol açmıştır. Anders de insanlığın teknolojik gelişme yardımıyla ürettiği araçların neden olduğu yıkım ve felaketleri öngörme eksikliğine dikkat çekmiştir. Her ne kadar teknolojik ilerlemeye yönelik temel eleştirilerini Auschwitz ve Hiroşima üzerinden ortaya koymuş olsa da radyo ve televizyon gibi iletişim araçlarına ve bu araçların birey-toplum üzerindeki olumsuz etkilerine de değinmiştir. Buradan hareketle Anders’in kavram ve eleştirilerini günümüz iletişim teknolojilerini de kapsayacak şekilde genişletmek, kavramları kullanarak analizler geliştirmek mümkündür. Bu ön çalışmada Anders’in kavramı ışığında iletişim teknolojilerinde yaşanan ilerlemenin kamusal alan için ortaya çıkardığı yıkıcı sonuçların; toplumsal gerçeklik ile teknolojik gelişmeler arasındaki diyalektik ilişki ve teknolojinin edilgen doğası göz önünde bulundurularak irdelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında ulaşılan ön bulguların başında yeni iletişim teknolojilerinin; ticarileşme ve endüstrileşme süreçleriyle birlikte toplumsal kutuplaştırmayı daha da yoğunlaştırma, farklı görüş ve düşüncelerin ortaya çıkmasını kısıtlama ve ifade özgürlüğünü tahrip etme yönünde eğilim gösterdiği gelmiştir. Bu doğrultuda internet tabanlı dijital medyanın kamusal alan üzerindeki yıkıcı etkileri, literatür taraması yöntemi kullanılarak ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Prometheusçu Uçurum, Teknolojik Gelişme, İletişim Teknolojileri, Kamusal Alan.

¹ Arş. Gör., Yeditepe Üniversitesi, İletişim Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye, mehmet.mazlum@yeditepe.edu.tr, ORCID: 0009-0009-4180-798X



ALGORİTMİK YANLILIK FARKINDALIĞI BAĞLAMINDA SOSYAL MEDYA KULLANICILARININ KİŞİSEL/ÖZEL BİLGİLERİNİ PAYLAŞMA DAVRANIŞLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Melikşah AKSU¹

Özet

Algoritmalar günümüz iletişim süreçlerinin merkezinde yer almaktadır. İçerik kürasyonu ve öneri sistemleri gibi süreçlerde rol alan algoritmaların yaratılma sürecinde eğitim veri seti ve kodlayıcı ekip hayati bir öneme sahiptir. Bu unsurlar, beşeri özellikler taşıdığı için algoritmaların tamamıyla objektif olduğundan söz edememekteyiz. Bu bağlamda insanlara ait yönelimler makinelerin karar verme sürecinde etkili olurken, zaman içerisinde algoritmik yanlılık kavramını ortaya çıkmıştır. Algoritmik yanlılığı kısaca makinelerin insana özgü yanlılıkları tekrarlaması, üretmesi ve yayması şeklinde ifade edebiliriz. Bir dönem, Amazon'un işe alım sistemindeki cinsiyetçi sonuçlar ve ABD'de faaliyet gösteren suç işleme potansiyellerine yönelik değerlendirme sunan COMPAS sisteminin aldığı kararların ırklara göre değişiklik gösterebilmesi somut örnekler teşkil etmektedir. Bu somut örnekler toplum tarafından başta dezavantajlı gruplar olmak üzere her türlü ayrımcılık uygulaması için potansiyel bir tehlike arz etmektedir. Bu potansiyel ise, veri geri bildirim döngüsüyle, yanlılık ve ayrımcılığın her seferinde yeniden üretilmesinden kaynaklanmaktadır. Bu araştırma, sosyal medya kullanıcılarının algoritmik yanlılık hakkındaki farkındalık düzeylerini, kullanıcıların algoritmik yanlılık bağlamındaki kişisel/özel bilgilerini paylaşmama davranışlarını ve bu davranışların cinsiyet ve yaş gibi özelliklere göre değişiklik gösterip göstermediğini keşfetmeyi amaçlamaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden derinlemesine görüşme tekniğiyle veri toplanacak bu çalışmada, görüşme öncesinde katılımcılara algoritmik yanlılık hakkında bilgileri olup olmadığı sorulacaktır. Katılımcıların bilgi sahibi olmaması durumunda, tarafsız bir metin ile algoritmik yanlılık ile ilgili bilgi verilecektir. Katılımcıların farkındalık düzeyi de araştırma verisi olarak kaydedilecektir. Bulguları farklı cinsiyet ve yaş gruplarıyla zenginleştirmek isteyen çalışmada kota örneklem tercih edilmiştir. Dört farklı yaş kategorisinden 16 katılımcıyla görüşülecektir. (18-24, 25-39, 40-59, +60) Örneklem her yaş kategorisinde yer alan dört kişinin iki erkek ve iki kadın katılımcı olması şeklinde kurgulanmıştır. Bu araştırma, algoritmik yanlılık bağlamında kullanıcı yararını merkeze alacak regülasyonlar ile ilgili karar alıcılara veri sağlamak gibi bir sosyal fayda oluşturmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Algoritmik Yanlılık, Algoritmalar, Sosyal Medya, Kullanıcı Farkındalığı, Algoritma Okuryazarlığı

¹ Arş. Gör., Yeditepe Üniversitesi, İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye, meliksahaksu5234@gmail.com, ORCID: 0009-0006-2791-1543



İSTEĞE BAĞLI YAYIN HİZMETLERİNDE MARUZ KALMA SORUNSAĞI ÜZERİNE İÇERİK UYARICILARINI YENİDEN DÜŞÜNMEK

Merve CAN MARAŞLI¹

Özet

İsteğe bağlı yayın hizmetleri, yaygın deyişle dijital yayın platformları (*streaming services*) pek çok hususta üzerine konuşulup tartışılan bir alandır. Bu yayıncılık türüne dair akademinin, hukukun, idarenin ve medya sektörünün çok yönlü olarak gerçekleştirdiği tartışmalarda öne çıkan temel uzlaşma noktası, söz konusu platformların kamunun kısıtlı kaynaklarını kullanmaması ve yetişkin aboneliği gerektirmesinden ötürü daha özgür bir mecra olması yönündedir. Hem bu özgürlüğe dayanarak hem de doğası gereği isteğe bağlı yayın hizmetlerinin içerik çeşitliliğinin çok fazla olduğu görülmektedir. Bu da konu zenginliği ve üretim bolluğu içinde, kullanıcıların içeriğe dair bilgilendirilmesi noktasında soru işaretleri doğurmakta; içeriğe dair bilgilendirme eksikliği ise kullanıcıların istemedikleri hatta mental ve ruhsal sağlıklarına kasteden maruz kalmalara yol açabilmektedir. Mevzuat gereği televizyon yayınlarında olduğu gibi isteğe bağlı yayın hizmetlerinde de kullanıcılar koruyucu semboller/akıllı işaretler aracılığıyla içerik hakkında bilgilendirilmek zorundadır. Bunun yanı sıra platformlar yapımlara dair kendi inisiyatifleriyle *hafif düzeyde cinsellik, korkutucu sahneler, intihar, kaba dil, ağır temalar* gibi bilgilendirici/uyarıcı ifadelerle yer verebilmektedir.

Bu çalışmada, koruyucu sembollerin ve mevcut içerik uyarıcılarının yetersiz kaldığı durumlara odaklanılarak içerik uyarıcılarının genişletilmesi ihtiyacı üzerinde durulmaktadır. Çalışma, yetişkin (+18) hedef kitlesine sahip içeriklerin incelenmesiyle sınırlandırılmış ve bunlar üzerinden detaylandırılma gereklilikleri tespit edilmiştir. Çalışmada, hukuki ve toplumsal ihtiyaçlar gözetilerek betimleyici bir bakış açısıyla değerlendirmeler yapılmış ve çözüm önerileri ortaya koyulmuştur. Buna göre, içerik uyarıcılarının yapımlarda yer alan şiddet türleri (aşırı psikolojik şiddet, cinsel şiddet vb.), cinsellik unsurları, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim, dini hassasiyetler, etnik ve kültürel hassasiyetler, hastalık ve ölüm temaları, manevi ve ruhsal konular, duygusal zorbalık ve manipülasyon gibi unsurlar göz önünde bulundurularak standart bir niteliğe kavuşturulması; ayrıca içeriğe dair bilgilendiricilerin kullanılmasının ilgili düzenleyici ve denetleyici kuruluş olan RTÜK'ün de dâhil olmasıyla zorunlu hâle getirilmesi kanaatine varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İsteğe Bağlı Yayın Hizmetleri, İçerik Uyarıcıları, Koruyucu Semboller

¹ Arş. Gör., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı, Ankara/Türkiye, merve.canmarasli@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2201-592X



**AÇIK KAYNAK İSTİHBARATI VE YAPAY ZEKÂ KULLANIMI:
SOSYAL MEDYA VERİLERİNDEN BİLGİ ELDE ETMENİN GELECEĞİ**

Mustafa BÖYÜK¹

Özet

Bu çalışma, açık kaynak istihbaratı (OSINT) ve yapay zekânın (AI) sosyal medya verilerinden bilgi elde etme süreçlerindeki rolünü incelemeyi amaçlamaktadır. Günümüz dijital dünyasında sosyal medya, bireylerin ve toplulukların davranışlarına, görüşlerine ve eğilimlerine dair geniş veri setleri sunmaktadır. Bu veri setlerinin analizi, güvenlik, sosyal dinamikler, politika ve kamuoyu gibi çeşitli alanlarda önemli bir bilgi kaynağı oluşturmaktadır. Özellikle güvenlik alanında, sosyal medya verilerinin OSINT ve AI araçlarıyla etkin bir şekilde analiz edilmesi, tehditlerin ve fırsatların tespit edilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenerek literatür taraması ve durum çalışmaları ile veri toplanmaktadır. Literatür taramasında hem OSINT'in tarihsel gelişimi hem de yapay zekânın veri analizi süreçlerine getirdiği yenilikler ele alınmıştır. Ayrıca sosyal medya platformlarından elde edilen verilerin analizi için kullanılan yapay zekâ yöntemleri değerlendirilmektedir. Durum çalışmaları ise belirli olaylara dayalı olarak sosyal medyadan elde edilen verilerin OSINT ve AI teknikleri ile nasıl analiz edildiğini göstermektedir. Bulgular, OSINT ve AI entegrasyonunun veri analizini hızlandırdığı ve olayların hızlı tespit edilmesini sağladığını göstermektedir. Ancak veri güvenliği ve gizliliği konularında önemli zorluklar ve yanlış bilgi yayma riski ortaya çıkmaktadır.

Yapay zekânın veri analizi süreçlerine entegrasyonu bilgiye erişimi ve veri işleme yeteneklerini dönüştürme kapasitesine sahiptir. Bununla birlikte süreçlerin kontrolsüz bir şekilde ilerlemesi veri güvenliği, ihlaller ve etik gibi büyük zorluklar oluşturabilir. Bu bağlamda sosyal medya platformlarının veri politikalarının yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir. Sonuç olarak açık kaynak istihbaratı ve yapay zekânın entegrasyonu bilgi elde etme ve analiz süreçlerini dönüştürme potansiyeline sahiptir. Bu dönüşümün dikkatle yönetilmesi hem sosyal medya kullanıcılarının mahremiyetini korumak hem de yanlış bilgilendirme ve manipülasyon riskini en aza indirmek açısından büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Açık Kaynak İstihbaratı, OSINT, Sosyal Medya

¹ Dr. Öğr. Gör., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara, Türkiye, mustafaboyuk@aybu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1010-9048



A DESCRIPTIVE ANALYSIS OF GENERATIVE AI FROM FRANKFURT SCHOOL'S PERSPECTIVE

Mustafa Emre KÖKSALAN¹
Simge YILMAZ²

Abstract

Generative AI (GenAI) represents a transformative advancement in the field of artificial intelligence, characterized by its ability to autonomously create content across various media. Its applications are extensive, yet they come with significant ethical, legal and ontological challenges that can be critically examined through the lens of the Frankfurt School, particularly by considering its foundational concepts of instrumental reason, technological rationality, and the culture industry. The Frankfurt School's critical theory provides a robust framework for understanding how GenAI not only reflects but also shapes social realities, often reinforcing existing power structures and ideologies. Its emphasis on the dialectical relationship between society and technology is crucial for understanding the potential and pitfalls of GenAI but also, according to the contemporary critical theory GenAI can be seen as a central feature of social life, rather than treating it as a mere tool. This engagement requires a nuanced understanding of how GenAI can both empower and constrain human agency, depending on the socio-political context in which it operates. Based on this discussion, this study aims to descriptively discuss this dialectical relationship between GenAI and society by critically examining how these implementations perpetuate existing power dynamics while also offering possibilities for resistance and transformation. For this, we have taken four examples of GenAI tools -as two major examples from each prominent GenAI tool category; two LLM (ChatGPT and Gemini) and two image generators (DALL·E and Gemini) and along with the technology companies (Open AI and Google) behind them- in order to qualitatively examine how these major AI tools operate as potentially newly defined meta of a contemporary culture industry.

Keywords: Frankfurt School, Cultural Industry, Generative AI

¹ Prof. Dr. Necmettin Erbakan University, Faculty of Fine Arts and Architecture Department of Cartoon and Animation, Konya, Türkiye, memrekoksalan@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4977-3437

² Lecturer, Hasan Kalyoncu University, School of Foreign Languages, Gaziantep, Türkiye, simgegokberk@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8668-5762



TIP ALANINDAKİ AKADEMİSYENLERİN EĞİTİMDE DİJİTALLEŞMEYE KARŞI ELEŞTİREL BAKIŞI

Nazife KARAMAN¹
Beril ÖZER²

Özet

Dijitalleşme ile birlikte doğası gereği pratik bir bilgi ve beceri isteyen tıp alanında da önemli yenileşmeler gerçekleşmiştir. Çevrim içi dersler, sanal laboratuvarlar, dijital kütüphaneler ve tıbbi simülasyonlar hem tıp öğrencilerine hem de eğitimcilerine derinlemesine bilgi kaynağına ulaşma imkânı sunmaktadır. Tıp dünyasındaki sürekli değişen güncel gelişmeler ve hızlı bilgi akışı, dijital kaynaklar aracılığı ile anlık olarak izlenebilir hâle gelmiştir. Aynı zamanda dijital araçlar tıp öğrencilerine zaman ve mekândan bağımsız öğrenme fırsatları da sunar. Dijitalleşmenin tıp eğitiminde olumlu yanları olmasına rağmen tıp eğitiminin temelinde bulunan pratik eğitim ve hasta ile etkileşimler dijitalleşme ile örtüşmemektedir. Çoğu tıp akademisyeni, dijital araç ve platformların klinik deneyimlerin yenini dolduramadığını vurgulamaktadır. Hastalar ile yüz yüze iletişimi, fiziksel muayeneleri ve insan bedenini doğrudan incelemeyi gerektiren tıp eğitimi, simülasyonlar ya da çevrim içi eğitimler ile tam olarak öğrenilemez. Ayrıca öğrencilerin bilgiye daha az emekle ulaşması, edinilen bilgilerin kalıcılığı konusunda problem oluşturabilmektedir. Tıp alanı hasta ve doktor arasındaki etkileşimin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesini gerektirmektedir. Dijital tıp eğitimi faydalı olabilirken doktor ve hasta arasındaki etik yükümlülüklerin anlaşılmasına ve uygulanabilirliğine olumsuz etkide bulunabilir. Dijital platformlar, öğrenciler ve eğitimciler arasındaki etkileşimi sınırlandırarak öğrenmenin sosyal yönünü zayıflatabilmektedir. Tüm bu nedenlerden dolayı tıp eğitiminde dijitalleşmenin pratik eğitim sürecinin yerini alamayacağını fakat tamamlayıcı bir eğitim tekniği olarak kullanılabileceğini söylemek mümkündür. Dijitalleşmenin eğitim alanına yansısı kimi eğitimciler için olumlu kimisi için de olumsuz olarak değerlendirilmektedir. Bu çalışmanın amacı, tıp alanındaki akademisyenlerin eğitimde dijitalleşmeye karşı bakış açılarını ortaya koymaktır. Çalışmada veri toplama tekniği olarak nitel araştırma tekniklerinden olan yarı yapılandırılmış mülakat kullanılacaktır. Tıp akademisyenlerinin eğitimde dijitalleşmenin geleceğini nasıl gördüklerini tespit etmek, dijitalleşme hakkındaki olumlu ve olumsuz noktaların neler olduğu hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak, çalışmanın bir diğer amacıdır.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Eğitimde Dijitalleşme, Tıp Eğitimi, Tıp Fakültesi Akademisyenleri, Eleştirel Bakış

¹ Doktora Öğrencisi, Konya, Türkiye, karamannazife@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7733-8729

² Dr., Bağımsız Araştırmacı, Konya, Türkiye, ozerozerberil@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5638-2181



YOUTUBE KIDS'TEKİ TAVŞAN DELİĞİ(M): ROBLOX

Nilüfer Pınar KILIÇ¹

Özet

Türkiye’de Adana 6. Sulh Ceza Hakimliği'nin 7 Ağustos 2024 tarihli kararı sonrasında çevrimiçi oyun platformu Roblox “çocukların istismarına neden olacak içerikler barındırdığı sebebiyle” yasaklanmıştır. Çocukların güvenliği için yapıldığı iddia edilen yasaklama “sansür politikalarının keyfiliği”, “özgürlüklerin kısıtlanması” gibi başlıklar altında tartışılmaktadır. Bu çalışma söz konusu tartışmalara farklı bir boyut ekleyebilmek amacıyla YouTube Kids’e odaklanmıştır. Türkiye’de Nisan 2021’de kullanıma açılan uygulama, 13 yaş altı çocuklar için uygun görülen içerikleri gösterdiğini iddia etmektedir. Ancak YouTube Kids içerik filtreleme yapsa da çocuklara yönelik uygunsuz içerikler barındırmakta ya da çocuğun yaşına uygun olmayan reklam gösterebilmektedir. Buradan hareketle keşifsel olarak tasarlanan bu çalışmada uygulamada tavşan deliği problemi yaşanmaya çalışılarak Roblox içeriklerine erişilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda 5 yaşında bir çocuk profili oluşturulmuştur. Profil için önerilen videolar izlenerek Roblox oynayan kişilerin kanallarına erişilmiş; Ayşem Ece Arı, Harika Panda, Babi Oyunda, Emir Kaya, PRO MİA kanalları tarafından üretilen içerikler izlenmiştir. Sonuç olarak hem YouTube Kids’in önerdiği videolar hem de Roblox oyuncu videoları üzerinden amaçsal örneklemele seçilen videolar üzerinden çocuklara zararlı olan temalar belirlenmiştir. Temalar; içerik üreticilerinin kim olduğu (Örneğin Semerkand Tv gibi bir cemaate yakınlığıyla bilinen bir kanalın olması, çocuk içerik üreticilerinin sömürülmesi vb.), tüketim kültürü (reklamlar haricinde oyuncak tanıtımı, ürün yerleştirme vb.), toplumsal cinsiyet, sağlıksız beslenme (çikolata gibi yiyeceklerin özendirilmesi), olumsuz davranışlar (küfür, şiddet vb.) olarak sıralanabilir. Araştırma kapsamında ayrıca hedeflenen tavşan deliğine ulaşmak için sürekli Roblox oyun videoları izlenmiş ve YouTube Kids’in önerilerinde yer alması sağlanmıştır. Bu bağlamda çocukları korumak için sadece Roblox’un ve benzeri uygulamaların yasaklanmasının yeterli olmadığını söylemek mümkündür. Algoritmaların olumsuz etkisi, veri güvenliği, platform kapitalizmi başlıklarının yanı sıra çocuklara yönelik uygunsuz içeriklerin her yerdeliği bize yasaklamanın ötesinde çözümlerin gerekliliğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: YouTube Kids, Tavşan Deliği, Erişim Engeli, Algoritma

¹ Doç. Dr., Ankara Üniversitesi, İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, Ankara, Türkiye, niluferpinarkilic@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7133-7442



ARTHOUSE SİNEMA ZİNCİRİ OLARAK MUBİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Niyazi Can ÖZBAŞARAN¹

Özet

Dijital yayın platformları, sinema endüstrisindeki geleneksel yapım ve dağıtım süreçlerini önemli ölçüde değiştirmiştir. Bu çalışmada, internet üzerinden hizmet veren MUBİ yayın platformunun bağımsız sinema yapımcılığı ve dağıtımındaki etkisi eleştirel söylem analizi çerçevesinde incelenecektir. MUBİ, klasik, bağımsız ve uluslararası filmlerden oluşan seçkiler sunan abonelik tabanlı bir yayın hizmetidir. The Authours adıyla kurulduğu 2007 yılından itibaren zaman içerisinde kendisini bir küratör, dağıtımçı ve yapımcı olarak konumlandırarak, sanat filmleri ve arthouse sinema için özel bir alan yaratmıştır. Özellikle auteur sinemaya verdiği önemle tanınan platform, hem izleyicilere seçkin içerik sunmakta hem de bağımsız sinemacıların daha geniş kitlelere ulaşmasına olanak sağlamaktadır. Çalışmanın amacı, MUBİ'nin sinema yapımcılığı ve dağıtım süreçlerine nasıl müdahil olduğu ve bu müdahalenin bağımsız film endüstrisi üzerindeki etkilerini tartışmaktır. MUBİ ile ilgili makale, haber, reklam, web sitesi, kurumsal ve sözlü materyalleri kullanılarak; MUBİ'nin kendisini nasıl konumlandığı, bu konumlandırmanın sinema endüstrisindeki güç dengelerini nasıl etkileyebileceği, araştırma sorusu çerçevesinde söylem analizi yöntemiyle değerlendirilecektir. Mevcut dijital yayın platformlarından abonelik ve gösterim modelleriyle farklılıklar sunan, küratörlük temelli bir yaklaşımı benimseyerek kültürel arabuluculuk sağlamayı hedefleyen MUBİ; sinema yapımcılığı, dağıtım ve gösterim aşamalarında endüstri paydaşları ile yakın ilişki içerisinde. Bu yüzden MUBİ, zor koşullara sahip bir pazarda ayakta kalmak ve içeriklerine değer katmak amacıyla yapımcılık faaliyetine de başlamıştır. Bu bağlamda, MUBİ'nin yapımcılık faaliyetleri ve film tedarik zincirine erken müdahaleleri, özellikle Türkiye'deki bağımsız yapımcılar, dağıtımçı ve sinema salonları için potansiyel çözümler sunması açısından incelenecektir. Ayrıca, MUBİ'nin bu süreçlerde olası bir tekelleşme eğilimi gösterip göstermediği de tartışılacaktır. Sonuç olarak, bu çalışma, dijital platformların sinema endüstrisindeki rolüne dair geniş bir perspektif sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sinema, Dijital Platformlar, Mubi, Film Endüstrisi, Film Dağıtım

¹ Arş. Gör. Dr., Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye, canozbasaran@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6732-3056



DİYALEKTİK PERSPEKTİFTEN İLETİŞİM ÇALIŞMALARINA ELEŞTİREL BİR BAKIŞ: OLANAKLAR-SINIRLILIKLAR

Nurcan TÖRENLİ¹
Seyedmorteza MOUSAVİ²

Özet

Bu çalışmada, dijital teknolojiyle giderek daha çok iç içe geçen iletişim alanında, alana dair sorunların analiz edilmesinde göz ardı edilen diyalektik yaklaşımın sahip olduğu teorik ve metodolojik olanakları yeniden dikkatlere sunmak amaçlanmıştır. İletişime dair sorunların analizinde eleştirel-diyalektik yaklaşımın olanak ve sınırlılıklarını güncel bir konu üzerinden tartışmaya açmak için seçilen tema dijital aktivizm olarak belirlenmiştir. Bu tema ele alınırken nedensellik eksenli, pozitivist yaklaşımı benimseyen, nicel veri toplama ve analiz tekniklerini kullanan, güncel on araştırma makalesi örneklem olarak seçilmiştir. Söz konusu çalışmalar anahtar kelimeleri, kavramları, kuramsal çerçeveleri, örneklemeleri, veri toplama teknikleri, veri analizi teknikleri ve temel bulguları önceden belirlenmiş kategoriler ekseninde ilişkisel diyalektik yaklaşımı temel alan literatür incelemesine tabi tutulmuştur. Böylelikle örneklem kapsamında ele alınan makalelerde pozitivist yaklaşımın kuramsal ve metodolojik sınırlılıkları dolayısıyla da dışarıda bıraktıkları iletişimsel boyutlar ortaya konulmuştur. Çalışmada bulgulandığı üzere yeni-sosyal medya alanında pozitivist yaklaşımı benimseyen çalışmalar dijital aktivizmi, dijitalleşme süreciyle toplumsal tarafların tümü için 'eşit' fırsatların sunulduğu bir özgürleşim çabasının yansıması olarak gördükleri anlaşılmıştır. Bunun yanı sıra dijital aktivizmin yükselişi ile birlikte demokratik katılım talebinin karşılık bulması büyük oranda dijitalleşmenin bir sonucu olarak okunmaktadır. Ancak söz konusu çalışmalarda resmedilen bu gerçeklik, yaşanan gerçekliğe uymamaktadır. Dijitalleşmenin bahsettiği bu olanaklar aslında ilgili coğrafyada egemenliğin kullanımı bağlamında demokrasi anlayışının nasıl bir rejime tabi olduğuna ve siyasal iktidarların da bu rejimi nasıl uyguladıklarına bağlıdır. Daha açık bir deyişle, doğrusalcı perspektifin idealize ettiği olanakların toplumsal taraflar (yöneten/yönetilen) arasındaki güç-iktidar ilişkisinin mevcut niteliğiyle bağdaşmamaktadır. Sonuç olarak diyalektik perspektifin karşısında konumlanan pozitivist-nedenselci anlayış, toplumun ve toplumsal ilişkilerin çok boyutlu biçimde kavranmasında yetersiz kalmaktadır. Bu bağlamda, yeni-sosyal medya alanındaki çalışmalarda ilişkisel diyalektik yaklaşımın öneminin bir kez daha vurgulanması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Diyalektik Yaklaşım, Yeni-Sosyal Medya Çalışmaları, Dijital Aktiv

¹ Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, İletişim Fakültesi Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Ankara, Türkiye, nuncantorenli@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8520-3138

² Dr., Bağımsız Araştırmacı, Ankara, Türkiye, alpaysan@gmail.com, ORCID: 0000-0003- 4420-7225



YENİ MEDYA PLATFORMLARINI KULLANMAMA MOTİVASYONLARI: ELEŞTİREL BİR BAKIŞ

Nuri Paşa ÖZER¹
Beril ÖZER²

Özet

Bireylerin yeni medya platformlarını kullanma motivasyonları oldukça çeşitlidir. Bunlar sosyal, psikolojik, kültürel ya da teknolojik ihtiyaçlar olabilir. Sosyal medya platformları, video paylaşım platformları, dijital haber siteleri ve bloglar gibi yeni medya araçlarını farklı nedenlerle kullanan bireylerin motivasyonları bireyin kişisel eğilimleri, yaşadığı toplumsal bağlam ve platformun sunduğu özelliklere göre değişiklik gösterebilir. Oldukça fazla kullanıcı sayısına sahip olan yeni medya platformlarını kullanmayanların sayısı da oldukça fazladır. Bireylerin bu platformları kullanmama motivasyonları da kullananların motivasyonlarının ölçülmesi kadar önemlidir. Bireylerin yeni medya platformlarını kullanmayı reddetmelerinin en yaygın nedenleri olarak mahremiyet, veri güvenliği, zaman kaybı ve verimsizlik, psikolojik etkiler ve stres, gözetime ve manipülasyona karşı duyarlılık, sosyal medyanın gerçek dışı ve yüzeysel olarak kabul edilmesi, reklamcılık ve tüketim kültürüne karşı tepki ve kişisel inançlar ve değerler gösterilebilir. Sosyal medya, veri ihlallerine oldukça açık bir platformdur. Kişisel bilgileri kendilerinden habersiz kullanılan bireyler bu etik ihlaline karşı platformların dışında kalmayı tercih edebilirler. Sosyal medya platformlarında geçirilen zaman bireyler tarafından kontrol edilememekte ve bu platformlar bireyleri adeta bağımlı hâle getirmektedir. Sosyal medya platformlarında diğerlerinin hayatını gözetleyen bireyler, kendi hayatları ile bu platformlarda gördükleri hayatları kıyaslayabilirler ve bu sosyal karşılaştırma kendilerini kötü hissetmelerine neden olabilir. Bir diğer etken dijital gözetim korkusudur. Bu platformlar bireylerin devletler, şirketler ya da üçüncü kişiler tarafından her an gözetlenebildiği platformlardır. Sosyal medya platformlarının gerçek dışı hayatları sunduğunu düşünen bireyler bu platformları kullanmaktan kaçınabilirler. Sosyal medya platformları tüketim odaklıdır. Tüketici davranışlarını manipüle etmek amacı ile içeriklerin sürekli pazarlanması, bazı bireyleri bu platformları kullanmaktan vazgeçirebilir. Bu çalışmanın amacı, herhangi bir sosyal medya platformu kullanmayan bireylerin hangi motivasyonlar ile bu platformları kullanmayı reddettiklerini ortaya koymak, bu bireylerin sosyal medya platformlarına ve bu platformları kullanan bireylere olan bakış açısını ölçmektir. Çalışmada veri toplama tekniği olarak yarı yapılandırılmış mülakat kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Medya, Sosyal Medya, Kullanım Motivasyonu, Eleştirel Bakış

¹ Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Ana Bilim Dalı, Konya, Türkiye, npoz@erbakan.edu.tr. ORCID: 0000-0001-9743-2878

² Dr., Bağımsız Araştırmacı, Konya, Türkiye, ozerozerberil@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5638-2181



**DIGITAL SURVEILLANCE AND THE LIMITS OF FREEDOM OF SPEECH:
AN ANALYSIS ON SHADOWBANNING**

Oylum TANRIÖVER¹

Abstract

Social media platforms use different tools, primarily recommendation algorithms, to direct attention of people. The algorithms used by these platforms not only present content that individuals will be interested in, but can also remove content that does not comply with the platform rules and shut down the accounts of users who share such content. However, there is another method that social media platforms use to block content that is not acceptable despite complying with the rules: shadowbanning. Instead of deleting the content, with shadowbanning, social media platforms can reduce access to this content to make it invisible without the content owners noticing. Social media platforms deny that they apply shadowbanning, but users state that they experience this kind of blocking. Michel Foucault's theory of power and surveillance, especially the concept of Panopticism, provides a powerful framework to explain how the behaviour of individuals in modern societies is controlled by an invisible power. In the context of surveillance and power relations conceptualized by Foucault, shadowbanning can be interpreted as an extension of the digital panopticon. Just as the panopticon causes individuals to regulate their behaviours due to the possibility of constant observation, shadowbanning can also lead users to censor themselves in order to make their content visible. Based on Foucault's conceptualization, this study will discuss the role of shadowbanning as a contemporary form of digital surveillance and power mechanism that limits the freedom of speech of users and contributes the reproduction of dominant ideologies on digital platforms.

Keywords: Digital Surveillance, Freedom of Speech, Shadowbanning, Social Media Control, Algorithmic Censorship,

¹ Asst. Prof. Dr., Marmara University, Faculty of Communication Department of Journalism, İstanbul, Türkiye, oylum.tanriover@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1160-7508



YENİ MEDYA ÇALIŞMALARINDA SOSYAL AĞ ANALİZİ: İLETİŞİM ÇALIŞMALARINDA NODEXL'İN KULLANIMINA DAİR ELEŞTİREL BİR ANALİZ

Ömer DÖNMEZÇELİK¹

Özet

Dijitalleşme, sunduğu yeni olanaklarla birçok disiplinde araştırma yöntemlerini doğrudan etkilemektedir. Toplumsal ilişkilerdeki hareket ve değişimlerin incelenmesinde başat role sahip iletişim de bu olanaklardan etkilenen disiplinlerden biridir. Özellikle son dönemde yaygın olarak kullanılan sosyal ağ analizi yöntemiyle (SAA) sosyal medya araçlarında dolaşıma giren verilerin analizi, iletişim disiplini alanında yapılan çalışmalara sıklıkla konu olmaktadır. SAA'nın kullanıldığı programlar arasında yer alan ve Microsoft Exel tabanlı bir yazılımla çalışabilen NodeXL, başta X (Twitter) olmak üzere pek çok sosyal medya platformundan veri çekebilmekte, ağdaki etkileşimleri görselleştirerek ağın yapısal özelliklerini ortaya koyabilmektedir. Çalışmamızda NodeXL ile yapılan analizlerin veri kaynaklarına erişim, dijital eşitsizlikler ve algoritmaların etkileri gibi tartışmalı yönleri ele alınacaktır. Araştırmanın temelinde NodeXL programının yeni medya çalışmalarında nasıl kullanıldığı ve programın eleştirel perspektiflerle nasıl değerlendirilebileceği bulunmaktadır. Dijitalleşmenin getirdiği veri toplama, mahremiyet ihlalleri, algoritmik adalet ve dijital uçurum gibi konuların SAA'ya etkileri kapsamlı bir biçimde incelenecektir. NodeXL, X'te trending topic (TT) olan hashtaglerden daha ayrıntılı veri çekebilmektedir. Bu yüzden çalışmada NodeXL programı aracılığıyla X platformunda oluşturulan sosyal ağların yapısal özellikleri, veri kaynaklarına erişim, dijital eşitsizlikler ve algoritmaların etkileri gibi hususlar SAA'lerinde kullanılan merkezilik ölçütleri özelinde sorgulanacaktır. Bu bağlamda araştırmada sözel iletişim yoluyla veri toplama yöntemi olan görüşme tekniği kullanılarak NodeXL'in yürütülmesine destek veren Socialmedia Research Foundation'da (SMRF) görev yapan Sosyolog Marc Smith ile görüşülecektir. Çalışmanın bulgularında NodeXL'in kullanım sürecinde gözetim, veri manipülasyonu, güç ilişkilerinin nasıl inşa edildiği, iletişim çalışmalarında nasıl kullanılabileceği ve bir veri analiz aracı olarak iletişim çalışmalarındaki belirleyici rolü ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Ağ Analizi (SAA), NodeXL, Dijitalleşme, İletişim, Marc Smith



ALGI YÖNETİMİ BAĞLAMINDA DEZENFORMASYONLA MÜCADELE MERKEZİ FİLİSTİN ÖZEL BÜLTENİNDE ELE ALINAN İSRAİL'İN DEZENFORMASYON FAALİYETLERİ

Ömer Faruk ÖZGÜR¹

Özet

Algı yönetimi, bireylerin veya toplulukların bir olay, kişi, durum veya kavram hakkında nasıl düşündüklerini ve hissettiklerini etkilemek amacıyla bilgi, mesaj ve sembollerin stratejik bir şekilde kullanılmasıdır. Dezenformasyon da algı yönetimi için kullanılan enstrümanlardan biridir. Dezenformasyon, kasıtlı olarak yanlış veya yanıltıcı bilgilerin üretilmesi ve yayılmasıdır. Bu tür yanlış bilgiler genellikle kamuoyunu yanıltmak, manipüle etmek veya belirli bir düşünce, olay ya da kişi hakkında olumsuz bir algı oluşturmak amacıyla kullanılır. Savaş dönemlerinde de tarihsel süreç boyunca birçok aktör tarafından dezenformasyon yapıldığı görülmüştür. Günümüzde devletler resmi olarak dezenformasyonla mücadele için resmi yapılar oluşturmaktadırlar. Türkiye de bu bağlamda Türkiye Cumhuriyeti İletişim Başkanlığı bünyesinde, yalan haberle mücadeleye yönelik Dezenformasyonla Mücadele Merkezi (DMM) kurulmuştur. Bu çalışmada 7 Ekim'de yaşanan olaylar sonrası İsrail Devleti'nin Gazze özelinde başlayıp sonrasında komşu ülkelere de sıçrayan saldırıları süresince yapmış olduğu dezenformasyon faaliyetleri Dezenformasyonla Mücadele Merkezi'nin hazırlamış olduğu Filistin Özel bülteni kapsamında araştırılması amaçlanmıştır. Bunun için DMM tarafından hazırlanan toplam 448 sayfadan oluşan içinde 187 ayrı dezenformasyon içeriği barındıran iddianın ele alındığı dezenformasyon bülteni analiz edilmiştir. Analiz için NVivo 15 Programı kullanılmıştır. Verilerin analizi için nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda dezenformasyon bülteninde İsrail, Hamas, sosyal medya, hakikat kelimelerinin en sıklıkla kullanılan kelimeler olduğu görülmüştür. Dezenformasyon bülteninde ele alınan 187 iddianın konularına göre dağılımına bakıldığında "Sahte görüntü", "Hamas sivillere saldırıyor", "Hastanelere Hamas saldırıyor", "İnsani yardımları Hamas engelliyor" gibi iddiaların öne çıktığı görülmüştür. Bültende incelenen iddialarda İsrail yanlış birçok paylaşımla dünya kamuoyunun İsrail tarafından dezenformasyon içerikli paylaşımlarla manipüle edilmek istendiği ifade edilmiştir. Bültende İsrail resmi hesaplarından paylaşılan içeriklerin birçoğunda İsrail'in propaganda maksadı ile Gazze'ye yönelik yapmış olduğu saldırıları haklı göstermek için dünya kamuoyunu manipüle etme amacı ile paylaşıldığı ifade edilmektedir. Bültende İsrail hesaplarından paylaşılan dezenformasyon içerikli görsellerin manipülatif olarak hazırlandığı ve gerçeği yansıtmadığı uluslararası haber kanallarından da referanslar verilerek ispat edilmiştir. İsrail'in dezenformasyon içeriklerini yalanlamak için Dünya Sağlık Örgütü, Dünya Gıda Programı gibi uluslararası bağımsız kuruluşların resmî açıklamalarına da başvurulduğu görülmüştür. Dezenformasyonla Mücadele Merkezi Filistin Özel Bülteni'nde yapılan detaylı açıklamalarla İsrail'in 7 Ekim'den bu yana resmi ve gayri resmi sosyal medya hesaplarından yapılan İsrail yanlış paylaşımlarda literatürle uyumlu olarak İsrail'in dünya kamuoyunu kendi istediği şekilde algı yönetimi operasyonları ile manipüle etmeye çalıştığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dezenformasyon, Algı Yönetimi, Dezenformasyonla Mücadele Merkezi

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO Büro Hizmetleri ve Sekreterlik Bölümü, Düzce, Türkiye, dromerfarukozgur@gmail.com, ORCID 000-0001-5263-2403



**SOSYAL MEDYADA SAVAŞ SÖYLEMİ: TRT HABER VE BBC NEWS TÜRKÇE
KANALLARININ FİLİSTİN-İSRAİL SAVAŞINA DAİR İNSTAGRAM
GÖNDERİLERİNİN SÖYLEM ANALİZİ**

Ömür YILDIRIM¹

Özet

Bu çalışma 7-14 Ekim 2023 tarihleri arasında gerçekleşen Aksa Tufanı hareketi ile başlayan, Filistin-İsrail savaşının TRT Haber-BBC News Türkçe kanallarının Instagram hesaplarındaki gönderilerini söylem analizi yöntemi ile incelemektedir. Bu araştırmanın temel amacı, her iki medya kuruluşunun bu tarihler arasında çatışmaya dair ortaya koydukları dili ve görsel unsurları analiz ederek, sosyal medya kullanıcılarına sundukları ideolojik çerçeveleri karşılaştırmaktır. Bu bağlamda çalışmadan iki medya kuruluşunun Instagram sayfasından elde edilen metinler, görsel içerikler ve videolar toplanarak, tematik analiz ve kodlama yöntemleri ile incelenmiştir. Analiz sürecinde, haberlerde kullanılan sözcükler, metaforlar, söylem örüntüleri ve görsel imajların temsilleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bulguların eşiğinde TRT'nin Filistin halkının direnişini ön plana çıkardığı ve yaşanan mağduriyetlerin söylemine yer verdiği, BBC Word Türkçe'nin ise tarafsız bir dil kullanımı ile savaşın meşru zemini olan "Terör" vurgusuna yer verdiği görülür. Görsellerin analizinde TRT Haber daha dramatik ve duygusal görseller kullanırken, BBC Word Türkçe ise belgesel tarzında görseller tercih ettiği görülmüştür. Bu çalışmanın sonucunda, iki medya kuruluşunun söylemlerindeki farklılıkların, bağlı oldukları ülkelerin politik duruşları ve hedef kitlelerine yönelik iletişim yaklaşımlarından etkilendiğini göstermektedir. Sosyal medyanın önemli bir kolu olan Instagram platformu üzerinden yütürülen bu söylem stratejileri, uluslararası bir olayın izleyiciler tarafından nasıl algılandığını anlamak için önemli bir bakış açısı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Savaş Söylemi, Filistin, İsrail, Instagram

¹ Öğretim Görevlisi, Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Balıkesir, Türkiye, 16omur16@gmail.com, omuryildirim@bandirma.edu.tr, ORCID: 0000-00021472-5876



DİJİTAL İLETİŞİM ALANINDA YAPAY ZEKÂNIN ETİK SORUMLULUĞU

Özge KESİCİ¹

Özet

Dijitalleşme, her geçen gün bütün dünyada hızlı bir şekilde yayılmakta ve birbirinden farklı birçok disiplin bu sürece dâhil olmaktadır. Yapay zekâ araştırmaları, dijitalleşmenin en belirgin gelişim alanlarından biridir. Problem çözme, planlama, öğrenme, uyum sağlama, algılama gibi insana atfedilen birçok özellik yapay zekâ sistemlerinde de görülmektedir. İnsan hayatını önemli ölçüde değiştirmeye ve dönüştürmeye devam eden bu sistem, etik sorunları da beraberinde getirmektedir. İnsan tarafından üretilen ve geliştirilen yapay zekânın davranışlarının sonuçları, önemli bir tartışma konusu haline gelmektedir. Bu çalışmada, insanlığın dijitalleşme serüveninin son aşamasını temsil eden yapay zekânın etik sorumluluğu üzerine odaklanılarak, yapay zekânın sebep olduğu etik sorunlar ve yapay zekânın etik sorumluluğunun incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın alt başlıklarında dijitalleşme ve yapay zekâ ilişkisi açıklanırken; yapay zekâ ile birlikte ortaya çıkan etik sorunların ve sorumlulukların neler olduğu tartışılacaktır. Bu doğrultuda çalışma alan yazın taraması ve eleştirel perspektiften gerçekleştirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Yapay Zekâ, Etik, Etik Sorumluluk

¹ Doktora Öğrencisi, Aksaray Üniversitesi, İletişim Fakültesi İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, ozgeksci@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0936-5159



YENİ MEDYA KULLANIMININ EKOLOJİK ETKİSİ

Özge Nilay ERBALABAN¹

Özet

Günümüzde yeni medya, kitle iletişimi alanında Johannes Gutenberg'in matbaasına eş bir toplumsal, ekonomik, politik ve kültürel değişimin aracı olmuştur. Bu nedenle yeni medya konusunda yapılan araştırmalar yalnızca yeni medyanın kitle iletişimde yarattığı dönüşümleri değil aynı zamanda uygarlığın diğer alanlarında yarattığı etkiyi de kapsamaktadır. Bir yanıyla çoğulculuk, demokrasi, bilgiye erişimde kolaylık vb. diğer yanda tek boyutluluk, dezenformasyon, manipülasyon, simülasyon birlikte tartışılmaya başlanmıştır. Öte yandan günümüzde uygarlıkları doğrudan etkileyen bir başka konu ekolojik felaketler çağında olduğumuz gerçeğidir. Dijital devrim Antroposen'in içinde yaşanmaktadır. Kitle iletişiminin ilk dönemi Sanayi Devrimi ve fosil enerjiden kaynaklanan, insan eylemlerinin neden olduğu ekolojik tahribatın ilk dönemlerine denk gelirken dijital devrim Antroposen'in içindedir. Bu durum enerjiye dayalı yeni medya sektörlerinin ekolojik etkisini dikkate almamız ihtiyacını doğurmaktadır. Günümüzde dünya nüfusunun yüzde altmışı internete erişim yaparken sıradan bir kullanıcı uyanık olduğu zamanının yüzde kırkını internette geçirmektedir. Küresel internet bilgi dolaşımının yüzde altmışı ise video akışlarından oluşmaktadır. Bu toplamda üç yüz milyon tondan fazla CO₂ üretimine diğer bir ifadeyle İspanya'nın yıl boyunca ürettiği CO₂ emisyonlarına denktir (2019 verilerine göre). Bu çerçevede bu bildirinin amacı yeni medyanın ve kullanıcılarının, video akış üretiminin ekolojik etkisi hakkında bilgi vermektir. Araştırmada nitel yöntem kullanılmış ve belge incelemeleri yeni medyanın ekolojik etkilerini ve karbon ayak izini araştıran raporlar, bilimsel yayınlar kapsamında yapılmıştır. Bu belgelerden ortalama bir internet kullanıcısının internette en çok sosyal medya, video ve müzik akışlarını kullandığına, akış hizmetlerinin cihazlar, ağ altyapıları, veri merkezlerindeki enerji kullanımı yoluyla karbon emisyonları ile ilişkili olduğuna, abone başına günlük 2 saatlik görüntülemenin Netflix gibi platformlardaki tüm aboneler için yılda 94 TWh elektrik tüketimine eş değer olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Yeni Medya, Karbon Ayak İzi, Sürdürülebilirlik, Ekoloji

¹ Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi, İletişim Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema Ana Bilim Dalı, Adana, Türkiye, n.erbalaban@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4199-3507



**YAPAY ZEKÂyla ÜRETİLEN İDEAL KADIN İMAJINA ELEŞTİREL BAKIŞ:
'GÜZELLİK GERÇEK KALSIN'**

**Özge UĞURLU AKBAŞ¹
Esennur SİRER²**

Özet

Tüm iletişim tarzları dijitalleşmeyle yeniden tasarlanarak gündelik hayata aktarılmakta ve bireylerin düşünüş biçimlerini etkilemektedir. Dijital mecralar aracılığıyla aktarılan ideal beden ve güzellik algısı bugün yapay zekâ uygulamalarıyla birlikte yaygınlaştırılmakta, markalar da yapmış oldukları iletişim çalışmalarına yeni teknolojileri entegre ederek tüketici kitlelerine bu uygulamalarla ulaşmayı hedeflemektedir. Dove, gerçek dışı ideal güzellik standartlarının reklamlar aracılığıyla öne çıkarıldığı içeriklerin üretimine karşı çıkarak, bu stratejisini 'Güzellik Gerçek Kalsın' kampanyasıyla hayata geçirmektedir. Gerçek güzelliği ve doğal olmayı odağa alan kampanyada yapay zekâ kullanımını reddederek kadınların dış görünüşlerini değiştirme baskısı hissetmemesi üzerinden marka imajını pekiştirmektedir. Çalışmanın amacı, gerçekliğin yapay zekâ aracılığıyla yeniden üretildiği mecralarda kadının nasıl gösterildiğini değerlendirmektir. Çalışmanın önemi dijital mecralar aracılığıyla aktarılan ideal güzellik anlayışı üzerine kurulu yaklaşıma eleştirel bir bakış ortaya koymaktır. Bu bağlamda Dove'un, 'Güzellik Gerçek Kalsın' kampanyasında kullanılan kadın imajları göstergebilimsel bir yaklaşım olan Erwin Panofsky'nin ikonografik ve ikonolojik çözümleme yöntemiyle analiz edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Yapay Zekâ, Güzellik, Kadın, Dove

¹ Doç. Dr., Üsküdar Üniversitesi, İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, İstanbul, Türkiye, ozge.ugurlu@uskudar.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2220-1757

² Doç. Dr., Üsküdar Üniversitesi, İletişim Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema, İstanbul, Türkiye, esennur.sirer@uskudar.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0345-4158



SIYASAL İLETİŞİMİN İDEOLOJİK ANALİZİ: FİLİSTİN - İSRAİL ÖRNEĞİ

Özlem BARIŞ¹
Ömer ÜN²

Özet

İdeoloji insan hayatını şekillendiren ve davranışa yön veren önemli bir faktördür. Özellikle yoğun olarak siyasi bir çerçeve bulunduran ideoloji siyasetçilerin söylemleri içerisinde yer aldığı onların politik konumları ve gelecek tutumları hakkında ipuçları sunmaktadır. Bu yönüyle ideolojiye yönelik oluşturulan söylemler var olan veya gelecekte gerçekleşecek olan olay veya konulara ilişkin çıkarımlar yapma imkânı tanımaktadır. Siyasetçilerin söylemlerinin ideolojik analize tabi tutulması onların sahip oldukları ideolojik sınırları tespit etme açısından önem taşımaktadır. Çalışma Türkiye'de iktidar ve ana muhalefet ve iktidar parti liderlerinin 7 Ekim 2023 ve 7 Ekim 2024 tarihleri arasında gerçekleşen Filistin - İsrail çatışmasına yönelik söylemlerini içeren tweetlerini J. Thompson tarafından ortaya konan ideolojik analiz ile incelemeyi amaçlamaktadır. Yapılan incelemeler neticesinde toplamda 52 tweet tespit edilmiş olup bu tweetlerde J. Thompson'un Meşrulaştırma, Taslama, Birleştirme, Parçalama ve Şeyleştirme stratejilerine ilişkin söylemler belirlenerek analiz edilmiştir. Bu sayede parti liderlerinin Filistin - İsrail çatışmasına yönelik oluşturdukları söylemler incelenerek gelecekte Türkiye'nin de içerisinde yer alabileceği bir uzlaşma komisyonunda Türkiye'nin iktidar ve muhalif liderlerinin tutumu tespit edilebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: İdeoloji, İletişim, Siyaset, Filistin, İsrail

¹ Dr., Bağımsız Araştırmacı, Ankara, Türkiye, drozlembars@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5010-7776

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İletişim Fakültesi Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Sivas, Türkiye, omerun58@gmail.com, ORCID: 0009-0006-4501-5216



DİJİTAL OYUN EKONOMİSİNİN GELECEĞİ VE İŞ OLANAKLARININ EVRİMİ

Raci TAŞCIOĞLU¹
Yunus Emre ERYİĞİT²

Özet

Dijital oyun endüstrisinin son yıllardaki gelişimi evrim niteliğinde yeni iş olanakları ve ekonomik modeller oluşturmıştır. Sürekli büyüyen ve gelişen dijital evren, oyun ekonomisi çerçevesinde incelendiğinde oluşan iş modelleri araştırmaya ve geliştirilmeye açık olduğu görülmektedir. Bu çalışmada, dijital oyunların yeni ve farklı iş modelleri ekonomik perspektiften incelenecektir. Free-to-play (F2P), premium (satın al ve oyna), freemium, oyun içi satın alımlar, aylık bilet ve abonelik tabanlı iş modelleri üzerinde durulacak, bu modellerin sektördeki kazanımları ve oyuncu deneyimi üzerindeki etkileri ele alınacaktır. Bu çalışmada, dijital oyunların ekonomik planlamasında; devamlılığı ve sirkülasyon süreci çalışanlarının yanı sıra teknik geliştirme ekiplerinin de etkisi ve bu meslek modellerin ekonomik sürdürülebilirliği incelenecektir. Bunun yanı sıra, örnek oyunlar ve dijital platformlar (Steam, Epic Games Store) üzerinden vaka incelemeleri gerçekleştirilerek, bu modellerin ekonomik etkileri ve sürdürülebilirlikleri değerlendirilecektir. Çalışmanın sonuçları, dijital oyun sektöründeki iş modellerinin ekonomik başarıya nasıl dönüştüğünü ve gelecekteki iş model trendlerini anlamaya yönelik katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Oyun Ekonomisi, İş Modelleri, Oyun İçi Satın Alma, Abonelik Hizmetleri

¹ Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi, İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, Erzurum, Türkiye, tascio@atauni.edu.tr, ORCID:0000-0003-2917-295X

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi, İletişim Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema Dalı, Erzurum, Türkiye, byemree2@gmail.com



DİJİTAL ÇAĞIN GÖRÜNMEYEN YÜZÜ: BİR SİBER ŞİDDET VAKASI İNCELEMESİ

Rafşan Yağmur ÇELİK¹

Özet

Teknolojinin ve iletişim araçlarının değiştiği bir dünyada gündelik hayat, iletişim, siyaset ve birçok şey değişimden payını almaktadır. Hepimizin gündelik hayattaki hızlı değişimle birlikte geleceğe dair bir olumsuz öngörümüz olmuştur. Aydınlanma çağı ile beraberinde gelen modern dünya bizi istenen ütopyalara mı yoksa distopyaları mı götürüyor sorusunu sorgulamamıza neden olmaktadır. Yeni medya teknolojilerinin gelişimi ile medya literatürüne giren ve tartışılan dezenformasyon, siber şiddet kavramları toplumsal kültür dili ve pratiklerini de değişime uğratmakta post-truth olarak adlandırılan bir çağ olarak tanımlanmaktadır. Bunlardan yola çıkarak çalışmada 2023 yılında İngiltere’de gerçekleşen Nicola Bulley cinayetinin ardından tanışma uygulamalarında adına açılan sahte hesap profili ve bu tarz deneyimleri ele alan 2024 yılında Netflix’de yayınlanan ‘Can I tell you secret’ belgeseli Baudrillard’ın simülasyon kuramı çerçevesinde göstergebilimsel analiz yöntemi ile incelenecektir. Bu prodüksiyonlar Zamyatin “Biz”, Huxley “Cesur Yeni Dünya”, Orwell “1984”, Bradbury “Fahrenheit 451” eserlerinin net bir şekilde tanımlanmasına yol açtığı distopya türünün zenginliğinde yatmaktadır. Distopya, ütopyadan farklı olarak geleceğe dair olumsuz prodüksiyonların öngörülerin ortaya konmasıyla dikkat çekmektedir. Bu nedenle toplumsal kültürü anlama ve çözümleme yönünden bu prodüksiyonları anlamak gelecek öngörüler için önem taşımaktadır. Çalışma sonucunda elde edilen bulgular kapsamında dijital çağın yarattığı olumsuz yaşam deneyimlerine karşı daha iyi bir medya kültürü ve bireyin, toplumun kendini buna karşı nasıl bilinçli bir hale getirmesi mümkün üzerine çözüm önerilerinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Siber Şiddet, Tanışma Uygulamaları, Post-Truth, Dijital Kültür, Simülasyon

¹ Bağımsız Araştırmacı, rafsanyagmurcelik@gmail.com, Londra, İngiltere, ORCID: 0000-0003-0604-447X



OUR SELF-MADE CAVES - A PLATONIST OVERVIEW ON THE EFFECTS OF SOCIAL MEDIA ALGORITHMS

Rahşan PEKTAŞ¹

Abstract

Chained by the algorithms of social media platforms to a self-made cave of choices, people are creating and recreating their reality again and again, believing that they see the same content as all the others. The algorithmic-driven systems mainly use users' and their first-degree connections' likes and preferences to determine the content of the feed, which is exceptional for that user. To ensure the content remains relevant, the algorithms collect, classify, and process user signals such as likes, comments, accounts followed, links clicked, besides their demographic and socioeconomic information. This means people have a news feed consisting of a mixture of their preferences, the preferences of the people they follow, the high trends adopted by their nearby community, and predictions made by the algorithms using their past interactions. Surveys show that more than half of the users are unaware that their news feeds are formed upon their own choices. This leads us to a group of people in a cave described in Plato's "Republic" who are chained by their feet to the ground, who cannot turn their heads away from the wall opposite them, who cannot see anything except the shadows reflected from outside and inside, and whose reality consists only of these reflections. This study aims to discuss the impact of algorithms that squeeze today's social media users between their own choices, general issues and the reality projected to them by others in relation to Plato's miraculously valid analysis since the 4th century BC.

Keywords: Algorithms, Cave-Allegory, Social Media, Perception

¹ Asst. Prof. Dr., İstanbul Topkapı University, Faculty of Communication Department of Public Relations and Advertising, İstanbul, Türkiye, rahsanpektas@topkapi.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3604-3817



**DİJİTAL KAPİTALİZM BAĞLAMINDA MEDYA VE TEKELLEŞME:
GOOGLE İLE ABD ADALET BAKANLIĞI ARASINDAKİ ANTİTRÖST DAVASINA
ELEŞTİREL BİR BAKIŞ**

Safa Görkem AKTAŞ¹

Özet

Bu çalışmada, 2020 ve 2023 yıllarında ABD Adalet Bakanlığının arama motoru reklamcılığında yasa dışı tekel oluşturduğu gerekçesiyle Google'a açtığı ve 2024 yılında kazandığı antitröst davası dijital kapitalizm bağlamında ele alınmıştır. Adını teklif sahibi Ohio Senatörü John Sherman'dan alan Sherman Antitröst Yasası (1890), rekabet ortamını korumayı ve haksız kazanç uygulamalarının önüne geçmeyi amaçlayan ilk kapsamlı ABD yasalarından biridir. Bu bağlamda, Google'ın arama motoru ve reklamcılık pazarındaki tekelci yapısı, dijital kapitalizmin medya üzerindeki etkileri bağlamında değerlendirilmiştir. Christian Fuchs'un Google'ın veri toplama süreçleri ile sahiplik yapısını pekiştirmesine ve Shoshana Zuboff'un ise hedefli reklamcılık yöntemlerine yönelik eleştirileri Google'ın yoğun rekabet ortamındaki stratejilerinin anlaşılmasında önemli rol oynamaktadır. Dolayısıyla, çalışmanın kuramsal temeli Fuchs ve Zuboff'un "Google kapitalizmi" ve "hedefli reklamcılık" bağlamındaki ekonomi politik görüşlerine dayanmaktadır. Araştırma yapılan alanın güncel bir konu olması ve bilgilerin sınırlı olması sebebiyle, 05-10 Ekim 2024 tarihleri arasında Google Haberler'de (Google News) yapılan tarama sonucunda konuyla ilgili ulaşılan haberlerin ve yine bu haberlerde davaya ilişkin bilgilerin analizi yapılmıştır. Google'ın Apple ve Android platformlarda öncü arama motoru olmak için yaptığı anlaşmaların, dijital medyada tekelleşme sürecini nasıl hızlandırdığına dair eleştirel bir bakış açısı sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Kapitalizm, Google, ABD Adalet Bakanlığı, Antitröst Davası, Ekonomi Politik

¹ Arş. Gör. Dr., Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi Gazetecilik Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye, safa.aktas@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9898-050X



SOSYAL MEDYA DEZENFORMASYONU VE SOSYAL ÇÜRÜME İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Seda KANDEMİR¹

Özet

Günümüzde sosyal medya platformlarının hızla yaygınlaşması, bireylerin bilgiye erişim biçimlerini köklü bir şekilde değiştirmiştir. Bununla birlikte, sosyal medya ortamında yayılan dezenformasyon, yani kasıtlı olarak yanlış ya da yanıltıcı bilgilerin yayılması, toplumsal yapıyı olumsuz yönde etkileyen önemli bir tehdit olarak karşımıza çıkmaktadır. Dezenformasyonun çoğalması, özellikle toplumsal güvenin zedelenmesine, kutuplaşmaya, yanlış inançların güçlenmesine ve toplumun karar alma süreçlerinin manipüle edilmesine yol açmaktadır. Sosyal medyanın yankı odalarında dezenformatif bilginin dolaşıma sokulmasıyla bu manipülasyon artarak devam etmektedir. Bu çalışmada, sosyal medya dezenformasyonunun sosyal çürüme ile olan ilişkisi incelenmektedir. Sosyal çürüme, bireylerin toplumsal normlardan uzaklaşması, etik değerlerin aşınması ve toplumun işleyişinin bozulması anlamında kullanılmaktadır. Sosyal medya üzerinden yayılan dezenformasyon, bireylerin doğru bilgiye ulaşmasını zorlaştırarak kolektif bilgi altyapısını zayıflatmakta, toplumsal normları sorgulatmakta ve bireyler arası güveni sarsmaktadır. Ayrıca, dezenformasyonun etkisiyle toplumsal kutuplaşmanın derinleşmesi, demokratik kurumlara olan güvenin azalması ve sosyal dayanışmanın zayıflaması da sosyal çürümenin belirgin sonuçları arasında yer almaktadır. Çalışmaya konu olan bu ikili ilişki, Niklas Luhmann'ın sosyal sistemler kuramı ve Jean Baudrillard'ın simülasyon teorisi üzerinden açıklanmaya çalışılacaktır. Bu çalışmada, sosyal medya dezenformasyonunun sosyal çürüme üzerindeki etkisi teorik ve ampirik çalışmalar çerçevesinde ele alınmakta, dezenformasyonun toplumsal düzeyde yarattığı güven erozyonu ve etik çöküş dinamikleri tartışılmaktadır. İlgili literatür taranarak, sosyal çürümeyi açıklayan kuramlar sosyal medya dezenformasyonu olgusu üzerinden yeniden yorumlanmaktadır. Bu çalışma, sosyal medyada dezenformasyon olgusunun günümüz toplumuna nasıl sirayet ettiği üzerine güncel tartışmaların odağında ele alınması sebebiyle önemlidir. Bu bağlamda, dezenformasyonla mücadeleyle yönelik stratejiler ve politikalar da değerlendirilmektedir. Sonuç olarak, sosyal medya dezenformasyonu ile sosyal çürüme arasındaki ilişki karmaşık ve çok boyutlu bir olgu olarak ele alınmakta, toplumsal refah ve dayanışmanın korunması için dezenformasyonla mücadelenin önemi vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dezenformasyon, Sosyal Medya, Sosyal Çürüme, Yankı Odası

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema Ana Bilim Dalı, Ankara, Türkiye, seda.kandemir@mgu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3751-2678



TEKNOLOJİNİN TRUVA ATI DİJİTAL EMEK SÖMÜRÜSÜ: HUFFINGTON POST OLAYI

Sedef SUBÖLEN¹

Özet

Pek çok dijital mecra aracılığı ile para kazanmanın mümkün hale geldiği günümüz dijital toplumunda iş ve çalışma gibi kavramların da niteliği değişmektedir. Sosyal medya platformları üzerinden üretilen içerikler ile ciddi paralar kazanmak mümkün hale gelmektedir. İlk ortaya çıktığında kimsenin para kazanma amacı olmayan Instagram, X, Youtube, TikTok gibi sosyal medya uygulamaları sonraki yıllarda yeni para kazanma alanları ortaya çıkarmış ve emek kavramı buralarda üretilen içeriklere göre yeni bir biçim kazanmıştır. Günümüzde içerik ürettikçe emeğin karşılığının alınmasının kolaylaşmış olması söz konusu sömürünün ortadan kalktığını düşündürebilir. Bu çalışma, emek sömürüsünün ortadan kalkmadığını, bazı platformlarda sürmekte olduğunu hatırlatmayı ve kavrama dikkat çekmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada örnek olay olarak, Huffington Post'a ücretsiz yazı yazan bir blogger'ın uğradığı emek sömürüsü irdelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Medya, Emek Sömürüsü, Hufflingtonpost, Örnek Olay, Blogge

¹ Doktora Öğrencisi, TÜBİTAK 2211-A ve ARDEB 1001 Bursiyeri, Kocaeli Üniversitesi, İletişim Fakültesi Gazetecilik ve Medya Çalışmaları Ana Bilim Dalı, sedefsubolen@outlook.com, ORCID: 0009-0003-4731-0305



NETFLIX'İN TÜRKİYE'DE DİZİ ÜRETİM SÜRECİNE ETKİLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Selin TÜZÜN ATEŞALP¹

Özet

2016 yılında Netflix Türkiye pazarına girdi. 2015 yılında kurulan abone tabanlı yayın platformu (SVOD) Blu TV ve 2016 yılında kurulan reklam tabanlı yayın platformu (AVOD) Puhu da pazarda faaliyet göstermeye başladılar. BluTV'nin ilk orijinal yapımı *Masum* (2017), *Puhu'nun* ise *Fi* (2017) ve *Şahsiyet* (2018) oldu. Bu dramalar izleyiciler ve eleştirmenler tarafından övgüyle karşılandı. Önümüzdeki birkaç yıl içinde BluTV, Netflix, Disney+, Gain, Exxen ve Amazon Prime gibi yerel ve küresel platformların dizilere yatırımları arttı. Netflix Türkiye'nin ilk orijinal yapımı ise büyük bütçesi ve Çağatay Ulusoy gibi ulusötesi hayrana sahip bir stara yer vermesi ile dikkat çeken fantastik drama *Hakan Muhafız* (2018) oldu. Türk dizilerinin ulusötesi başarısının da etkisiyle Türkiye'yi önemli bir üretim merkezi olarak gören Netflix orijinal yapımlarıyla Türkiye'deki abonelerinin yanısıra Türk dizilerinin ulusötesi hayranlarını da hedefleyen projeleri hayata geçirdi. Özellikle ilk yıllarda platformların yaratacağı olumlu dönüşümler konusunda sektörde iyimserlik hakimdi. Ağustos 2019'a kadar çevrimiçi isteğe bağlı video hizmetlerinin Radyo ve Televizyon Üst Kurulu düzenlemelerine tabi olmaması da bu iyimserliği besledi. Platformların Türk dizilerinin ulusötesi görünürlüğünü daha da artıracığı, endüstriye yapılan yatırımların artacağı çalışma koşullarının düzeleceği, türsel çeşitliliğin artacağı, pazardaki aktörlerin çeşitliğinin artacağı doğrultusunda ümitler arttı. Anaakım televizyon kanallarında ekonomik ya da politik dinamikler nedeniyle yayın şansı olmayan yapımların hayata geçirilebileceği, nitelikli yapımların sayısının artacağı beklentisi oluştu. Her ne kadar kamuoyunda övgü ile karşılanan bazı yapımlar gerçekleştirilse de, Netflix'in Türkiye'deki orijinal yapımlarında aynı yapımcılarla çalışmayı tercih etmesi, internet ortamında hizmet veren video hizmetlerinin de RTÜK düzenlemesine tabi tutulması gibi gelişmeler sektörde ilk günlerdeki iyimserliğin azalmasında etkili oldu. Bu çalışmada Netflix 'in Türkiye'de dizi üretim süreci üzerindeki etkisi dizi üretim sürecinde yer alan profesyonellerle yapılan yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmelerden elde edilen verilere ve profesyonellerin konuya dair medyada yer alan görüşlerine dayanarak eleştirel ekonomi politik perspektifle değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Netflix, Üretim Süreci, Orijinal Yapımlar

¹ Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye, Selintuzun@gmail.com, stuzun@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3702-6709



INSTAGRAM ERİŞİM ENGELİ VE KULLANICILAR ARASI PLATFORM SAVAŞLARI

Selver DİKKOL AKÇAY¹

Özet

Dijital iletişim alanında sosyal medyaya yönelik erişim yasaklarını, güç ilişkilerinden ifade özgürlüğüne ekonomi-politikten siber-balkanizasyon yaklaşımlarına kadar pek çok farklı biçimde ele alıp tartışmak mümkündür. Bu bildiri ise 2-10 Ağustos 2024 tarihleri arasında Türkiye’de Instagrama yönelik erişim engelinin kullanıcılar arasında yarattığı tartışmaları konu almaktadır. X platformunda Instagrama erişim engelini duyuran, bu engelin devam ettiğini belirten ve erişim engelinin kaldırıldığını bildiren ve kullanıcıların yorumlarıyla dâhil olduğu gönderiler analiz edilmiştir. Her bir gönderi birer mikroblog olarak ele alınmıştır. Instagram erişim yasağı, kısa süreli bir vaka olarak değerlendirilmiştir. Vakaya yönelik gönderi ve yorumlar, büyük veri analizi yerine derinlemesine bağlamsallaştırılmış bir analiz için uygun olan manuel kodlama yöntemi ile incelenmiştir. Hipotezler kurup bunları test etmek yerine, verilerde olası açıklamaları aramaya dayanan bir yöntem benimsenmiştir². Bu nedenle kategorileştirme (seçici kodlama), bu mikrobloglarda belirgin olan söylemler ekseninde temellendirilip yorumlanmıştır. Ortaya çıkan kategoriler; platformların yerlileri ve göçmenleri; diğer sosyal medyaların (Tiktok, Watpad) kapatılması veya açılması; ifade özgürlüğü; tepkisel hashtagler ve mizah olarak belirmiştir. X ve Instagram kullanıcılarının video veya capslerle destekledikleri mizahi içeriklerde platformlar arasında yaşanan tartışmaların hâkim olduğu görülmüştür. Bir başka tespit ana gönderilerde kullanılan söyleme paralel olarak (mizahi, politik, vb.) yorumların da şekillenmesidir. Özellikle sosyal medya yasaklarının kabul edilemez olduğunu vurgulayan kullanıcılar bu yorumlarda birleşmektedir. Sonuç olarak, yasaklama veya erişim engeli gibi iktidar pratiklerinin kullanıcılar nezdinde ortak bir mukavemet yaratamadığı ancak ‘asıl’ kullandıkları platformların niteliklerini ön plana çıkaran kullanıcıların içerisinde yer aldığı sosyal medya platformları ile sembolik bir ilişki geliştirdiğini söylemek mümkündür.

Anahtar kelimeler: Instagram, Erişim Engeli, Platformlaşma, Ayrım

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Başkent Üniversitesi, İletişim Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema Ana Bilim Dalı, selverdikkol@baskent.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1918-6795

² Murthy, D. (2017). The ontology of tweets: Mixed-method approaches to the study of Twitter. The SAGE handbook of social media research methods, 559-572.



DİJİTAL KAMUSAL ALANDA CİNSİYETÇİ NEFRET SÖYLEMLERİ: MISS TURKEY 2024 BİRİNCİSİ İDİL BİLGİN ÜZERİNE BİR İNCELEME

Selver MERTOĞLU¹
Gizem AZBOY²

Özet

Yurttaşların ortak çıkarlarını müzakere edebildikleri bir ortam olarak kamusal alan dijitalleşmenin etkisiyle birlikte Habermas'ın da belirttiği üzere yapısal bir dönüşüme uğramıştır. Bu yapısal dönüşümün kamusal alan için sağladığı potansiyeller kadar neden olduğu sorunları da dikkate almak gerekmektedir. Potansiyeller, daha geniş katılım, demokratikleşme ve bilgiye erişimin artması gibi olumlu etkileri içerirken; sorunlar ise dezenformasyon, manipülasyon, kutuplaşma, nefret söylemi ve özel alanın belirsizleşmesi olarak sıralanabilmektedir. Özellikle nefret söyleminin dijital kamusal alanlarda tekrar tekrar üretilmesi toplumsal kutuplaşmayı derinleştirirken bireyler üzerinde psikolojik ve sosyal baskı yaratmaktadır. Bu durum özellikle kadınlar, azınlıklar ve diğer dezavantajlı gruplar için önemli bir sorun haline gelmiştir. Bu çalışmada, Miss Turkey 2024 birincisi İdil Bilgin'e yönelik dijital kamusal alanlarda üretilen cinsiyetçi ve ayrımcı söylemler, nefret söylemi çerçevesinde ele alınmıştır. Bilgin'in birinciliği sonrası sosyal medya platformlarında maruz kaldığı söylemler incelenerek, dijital kamusal alanın toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini nasıl yeniden ürettiği ve nefret söyleminin bu süreçteki rolü tartışılmıştır. Bu nedenle X sosyal medya platformunda 11 Eylül 2024 ile 25 Eylül 2024 tarihleri arasında İdil Bilgin ile ilgili yapılan paylaşımlar ve Instagram ara yüzünde bulunan arama motoru kullanılarak "İdil Bilgin" adıyla yapılan aramada çıkan hesaplardan onaylı olarak belirtilen hesapta yer alan videoya yapılan yorumlar MAXQUADA programı kullanılarak oluşturulan kategoriler çerçevesinde analiz edilmiştir. Nitel içerik analizi kullanılarak yapılan incelemede, dijital kamusal alanın sağladığı potansiyellerin yanı sıra neden olduğu toplumsal sorunların, özellikle cinsiyetçilik ve nefret söylemi bağlamında daha iyi anlaşılması hedeflenmiştir. Yapılan analiz sonucunda dijital kamusal alan olarak belirtilen sosyal medya mecralarında belirlenen örneklem çerçevesinde cinsiyetçi yorumların nefret söylemi içerdiği gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Kamusal Alan, Dijitalleşme, Cinsiyetçi Söylem, Nefret Söylemi, İdil Bilge

¹ Doç. Dr., Kastamonu Üniversitesi, İletişim Fakültesi Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Kastamonu, Türkiye, smertoglu@kastamonu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1189-675X

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Kastamonu Üniversitesi, İletişim Fakültesi Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Kastamonu, Türkiye, gizemazboy45@icloud.com, ORCID: 0009-0006-0579-9087



TEKNO-ETİK DÖNÜŞÜMLER: YAPAY ZEKÂNIN AHLAKİ SINIRLARI

Sermin ASIL¹

Özet

Bu çalışma, yapay zekâ teknolojilerinin hızla gelişmesiyle birlikte ortaya çıkan etik sorunların nasıl ele alındığını ve bu sorunların, ahlaki değerleri yeniden şekillendirerek bireyler ve toplum üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Yapay zekâ özellikle otonomi, sorumluluk, mahremiyet, ayrımcılık ve güvenlik gibi alanlarda etik ikilemler yaratmakta, dijitalleşmenin bu etik dönüşümler üzerindeki rolü giderek daha önemli bir araştırma konusu haline gelmektedir. Yürütülen çalışma, yapay zekâ sistemlerinin etik karar alma süreçlerini nasıl etkilediğini, insan makine etkileşiminin bu bağlamda ne tür ahlaki sorular doğurduğunu ve veri gizliliği, sorumluluk ile dijital adalet gibi kavramlar etrafında bu teknolojilerin yarattığı etik zorlukları tartışmaktadır. Bu amaçla sistematik literatür taraması yöntemiyle Google Scholar veri tabanında ulaşılan ve 2022-2024 yılları arasında yayımlanmış yapay zeka etiği ile ilgili 10 makale incelenmiştir. Sistematik inceleme yöntemi, çalışmadaki temel bulguları ve bu bulguların ortak temalarını ortaya çıkarmak amacıyla kullanılmıştır. İncelenen çalışmalar yapay zekânın özellikle mahremiyetin ihlali, veri istismarı, önyargılı algoritmalar ve sorumluluk dağılımı konularında büyük etik sorunlar doğurduğunu göstermektedir. Ayrıca yapay zekâ sistemlerinin otonom karar alma kapasitesinin etik sınırları zorladığı ve bu teknolojilerin bireyler ve toplumlar üzerindeki olumsuz etkilerinin giderek arttığı görülmektedir. Özellikle sorumluluk ve hesap verebilirlik gibi kavramların, yapay zekânın ahlaki sınırlarını belirlemede kritik öneme sahip olduğu düşünülmektedir. Literatürde tespit edilen etik sorunlar, yapay zekâ uygulamalarının gelecekte hangi alanlarda daha dikkatli kullanılması gerektiğine dair kılavuzluk eder. Ancak bunun için yapay zekâ etiği alanında daha kapsamlı ve uluslararası işbirliklerine dayalı normatif düzenlemelerin gerekli olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ Etiği, Tekno-Etik Dönüşümler, Teknolojik Dönüşüm, Dijital Toplum, Ahlaki Dönüşüm

¹ Öğr. Gör. Dr., Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Bölümü, Amasya, Türkiye, sermin.asil@amasya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3450-5416



**YEREL BASININ DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜ: AVANTAJ VE DEZAVANTAJLARA
YÖNELİK YAPILAN ÇALIŞMALAR ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Sevgi VAHİT¹

Özet

Teknolojinin gelişimi birçok alanda olduğu gibi kitle iletişim araçlarında (KİA) dijital dönüşüme neden olmuştur. Dijitalleşmenin etkilerinin en yoğun yaşandığı alanlardan biri medyadır. Geleneksel medya dijitalleşme ile yeni medya düzenine evrilmiş, ulusal basın ise bu dönüşüme hızlı bir şekilde entegre olmuştur. Yerel medyada ise dijital dönüşüm ekonomik ve teknik altyapılara bağlı olarak bir süreç gerektirmiştir. Dijital dönüşüm süreci yerel basında birçok avantaj ve dezavantajlara neden olmuştur. Yerel basında dijital dönüşümün etkilerini konu edinen ve dijital dönüşümün yerel basın üzerindeki avantaj ve dezavantajlarını ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada “Yerel basında dijital dönüşüm” konusu ele alınmış, sistematik literatür taraması yapılmıştır. Sistematik literatür taraması 21 Eylül 2024 tarihinde, “yerel basında dijital dönüşüm” anahtar kelimeleriyle “Google Akademik” arama motoru ve “Yök Tez” veri tabanında 2020-2024 yılları arasında yapılan Türkçe dilinde yazılmış tezler ve makaleler ile sınırlandırılmıştır. Araştırmaya 34 makale ve 11 adet yüksek lisans tezi dahil edilmiş, dahil edilen makale ve tezler başlık, yayın yılı, spesifik konusu (yerel yazılı basın), anahtar kelimeler ve bulgular (dönüşüm sürecinin avantaj ve dezavantajlarını yansıtan) olmak üzere 5 kategori baz alınarak seçilmiş ve çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Yapılan değerlendirme sonucunda yerel basında yaşanan dijital dönüşüm birçok avantaj ve dezavantajları beraberinde getirmiştir. Yazılı basına okur ilgisinin azalması, dijitalleşmenin artması ile reklam gelirlerinin önemli ölçüde azalmasına neden olmuştur. Bu durum basın kuruluşlarını farklı finans kaynakları arayışına ve teknolojik alt yapılarını oluşturmaya mecbur kılmıştır. İmtiyaz sahipleri dijitalleşme ile birlikte dijital yeterliliği olan nitelikli personel arayışına girmiş, bu durum matbaa ve dağıtım gibi birimlerde çalışanların işsiz kalması gibi olumsuz sonuçlara yol açmıştır. Dijitalleşme ile birlikte baskı ve matbaa maliyetlerinin ortadan kalkması, medya organlarının bölgesel olmaktan çıkıp dünya geneline hitap edebilmesi imtiyaz sahipleri açısından dijital dönüşümün avantajları arasında gösterilmektedir.

Anahtar kelimeler: Yerel Basın/Medya, Dijital, Dönüşüm

¹ Dr., Kastamonu, Türkiye, svgvht@mail.com, ORCID: 0000-0003-4938-7771



**NETFLIX’TE YAYINLANAN “KİMLER GELDİ KİMLER GEÇTİ” DİZİSİNİN
GÖSTERİŞÇİ TÜKETİM VE SOSYAL MEDYA PAZARLAMASI BAĞLAMINDA
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Sevil BEKTAŞ DURMUŞ¹

Özet

İçinde bulunduğumuz yüzyılın en önemli iletişim ortamlarından biri olan internet ve sosyal medya araçları, sürekli dönüşen tüketim olgusunu da etkilemektedir. Günümüzde sadece ihtiyaçların giderilmesinden öte tüketim olgusu bir statü göstergesi haline gelmektedir. Gündelik hayat akışının bir parçası olan sosyal medya, birey ve toplum açısından tüketim pratiklerini gösterişçi bir biçimde sunma ortamı sağlamaktadır. Modern dönemde, tüketim davranışı daha çok gösteriş odaklı sergilenmektedir. Özellikle sosyal medyanın ve görselliğin ön planda olduğu Instagram uygulaması, bu bağlamda öne çıkan araçlardan biridir. Dijital eğlence ve yayın platformları, kullanıcı kitlesi ve geniş bir yaş skalasına sahip olan sosyal medyayı dizilerin pazarlanmasında etkin bir şekilde kullanmaktadır. Bu çalışmada, dijital yayın platformu olan Netflix’de yayınlanan “Kimler Geldi Kimler Geçti” dizisi, “gösterişçi tüketim” ve “hızlı moda (Fast Fashion)” kavramları referans alınarak analiz edilmiştir. Araştırma, dizi karakterlerinin tüketimi ikonografik hale getirmesini, izleyicilerin dizi ve dizi oyuncularından etkilenme sürecini sosyal medya pazarlamasında Instagram örneği üzerinden nasıl karşılık bulduğunu ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, sosyal medyanın gösterişçi tüketimde önemli bir rol oynamasının yanı sıra ürünler gibi dizi karakterlerinin de anlık tüketilen bir boş zaman değeri sunduğu görülmüştür. Ayrıca bu araştırmada, dijital yayın platformlarındaki dizilerde yer alan karakterlerin sunduğu moda tarzlarının, kültür kodlarına tezat olarak anlık ve geçici bir tüketim ortamı oluşturduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gösterişçi Tüketim, Hızlı Moda, Sosyal Medya Pazarlaması, Dijital Yayın Platformları, Netflix

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye, bektassevil@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1211-6310-0000



DİJİTALLEŞMENİN TÜRKİYE SINEMA ENDÜSTRİSİNDE ÇALIŞMA İLİŞKİLERİNE ETKİLERİ

Suna CAN ÖZBULDUK¹

Özet

Bu çalışmada, dijitalleşmenin Türkiye sinema endüstrisindeki çalışma ilişkileri üzerindeki etkileri incelenmiştir. Dijitalleşmenin film üretim süreçlerinden dağıtım modellerine, istihdam biçimlerinden sektör içi iş bölümüne kadar geniş kapsamlı bir dönüşüm yarattığı görülmüştür. Geleneksel çalışma yapılarının esnemesi, dijital teknolojilerin sunduğu olanaklarla birlikte yeni fırsatlar yaratırken, aynı zamanda güvencesiz çalışma koşullarını da beraberinde getirmiştir. Araştırmada nitel bir yöntem benimsenmiş ve sinema sektöründe çalışan emekçilerle derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Örneklem, sinema sektörünün farklı bileşenlerinden (yönetmen, senarist, oyuncu, teknik ekip, dağıtım vb.) katılımcılar seçilerek maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemiyle oluşturulmuştur. Ayrıca, sektörle ilgili mevcut raporlar, istatistikler ve politika belgeleri doküman analizi yöntemiyle incelenmiştir. Elde edilen bulgular, dijitalleşmenin Türkiye’de sinema emekçileri üzerindeki etkilerini ortaya koymuş ve çalışma ilişkilerindeki değişimin dinamiklerini değerlendirmiştir. Sonuç olarak, sinema endüstrisinin dijitalleşme sürecine nasıl uyum sağladığı ve bu sürecin çalışanlar için ne tür fırsatlar ve riskler barındırdığı analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Sinema Endüstrisi, Çalışma İlişkileri, Emek, İstihdam

¹ Doktora Öğrencisi, Anadolu Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Sinema ve Televizyon Bölümü, sunacanozbulduk@gmail.com. ORCID: 0000-0002-9661-436X



SANATIN DİJİTAL HALİ: SANAT ÜRETİCİLERİNİN DİJİTALLEŞMEYE DAİR GÖRÜŞLERİ

Tolga ULUSOY¹

Özet

Dijital teknolojilerin çağımızda muazzam gelişimi sanatın her aşamasında derinlemesine bir etki bırakmıştır. Sanatın üretim aşamasında dijitalleşme oldukça önemli hale gelmiştir özellikle kültürel ve yaratıcı endüstriler gibi sektörlerde hızlı üretim gerekliliği dijitalleşmenin önünü oldukça açmıştır. Bunun yanında üretilmiş sanat nesnelerinin dağılımı da dijital olanaklar ile hızla gerçekleşmektedir. Artık bir sosyal medya veya sanat-temelli görsel paylaşma uygulamalarında yer alamayan sanat üreticilerinin görünürlük kazanması gittikçe zorlaşmaktadır. Bu sunum çerçevesinde ortaya konulan veriler 2021 yılında gerçekleştirilmiş alan çalışmasına dayanmaktadır. Bu çalışma bağlamında kültürel ve yaratıcı endüstrilerde çalışmakta olan 22 sanat üreticisi ile yapılmış olan görüşmelere dayanmaktadır. Bu alan çalışması bağlamında bir dokta tezi ve birçok makale daha önceden yayınlanmıştır.

Görüşme yapılan 22 kişi üretimlerini gerçekleştirmenin yanı sıra farklı amaçlarla da dijital imkânları kullanmaktadır. Bunların başında takip ettikleri ve beğendikleri diğer sanat üreticilerinin işlerini görebilmek ve onlarla doğrudan iletişime geçebilmek gelmektedir. Bunun dışında sosyal medya ve internetin diğer olanakları ile görünürlüklerini ve bilinirliklerini arttırarak yeni iş imkânları bulmak gelmektedir. Günümüzde artık sosyal medya ve diğer sanat-temelli uygulamaları kullanmayan sanat üreticilerinin iş bulabilmek olanakları oldukça kısıtlı hale gelmiştir. Ancak görüşmeciler internetin ve sosyal medyanın sadece olumlu taraflarından değil olumsuz taraflarında da bahsetmişlerdir. Bu olumsuzlukların başında da ürettikleri sanat nesnelerinin izinsiz kullanılmasının önünde bir engel olmamasıdır. Bu durum telif konusunda oldukça önemli sorunların doğmasına yol açmaktadır. Bu sorunlar bazen öyle ekonomik olumsuzluklara yol açmaktadır ki kimi sanat üreticileri üretimlerini sosyal medyada paylaşmaktan kaçınmaktadırlar. Sanat alanında artık öyle bir noktaya ulaşılmıştır ki dijitalleşmenin bizzat kendisi onu şekillendirebilmektedir. Bu sunum mevcut duruma eleştirel bir mesafeden bilimsel bir analiz yapma amacı taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Dijital Sanat Üretimi, Kültür Üretimi, Sanat Üreticileri, Sosyal Medya

¹ Dr., Bağımsız Araştırmacı, Ankara, Türkiye, tolgaulusoy85@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1693-0328



YAPAY ZEKÂ GAZETECİLİĞİ ve HABER KORSANLIĞI İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Tuğba AKDAL¹

Özet

Bilişim ve teknoloji alanındaki ilerlemelerle insanoğlu, kendisine her alanda çeşitli kolaylıklar sunan pek çok yeniliğe kavuşmuştur. Ancak bu yenilik ve ilerlemelerin beraberinde yeni sorunlar getirdiğine ve var olan sorunları da derinleştirdiğine dikkat çekmek gerekir. Özellikle konu yüksek kamusal sorumluluk taşıyan gazetecilik uygulamaları ve haber ile ilgiliyse, söz konusu ilerlemeler ve sorunlar daha derin şekilde incelenmelidir. Bu bakış açısından yola çıkılarak hazırlanan çalışmada, bilgi iletişim teknolojilerindeki ilerlemelerin bir yansıması olarak yapay zekâ gazeteciliğindeki etik sorunların ‘haber korsanlığı’ kavramı perspektifinde incelenmesi amaçlanmıştır. Yapay zekâ gazeteciliği, haberin bilgisayar tabanlı uygulamalar tarafından yazılmasını ifade eden bir kavramdır. Haber korsanlığı ise bir kişi ya da kuruluş tarafından yazılmış bir haberin, izin alınmadan başka bir yerde yayınlanmasıdır.

Çalışmada Dipnot.tv, Girdaphaber ve @cilhost (acilhost) adında yapay zeka tabanlı 3 haber sitesi ve bu sitelerden 15 haber amaçlı örneklem metoduyla seçilmiştir. İçerik analizi yöntemiyle incelenen haberler, aynı konuda diğer haber kuruluşlarının yazdığı haberlerle karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre incelenen haberlerin çoğunda fotoğrafın ve haber başlığının bir ajans ya da ulusal haber sitesinden, spot cümlelerin başka bir sayfadan ve paragrafların diğer sitelerden parça parça çekildiği ve sonunda haber formu taşımayan düz metinlerin ortaya çıktığı görülmüştür. Diğer bulgular; haberlerde alıntılama yapılan kaynakların gösterilmemesi, bazı haber metinlerinde benzerlik oranının düşürülmesi adına metinler düzenlenirken yapay zekânın anlam ve anlatım bozukluklarına yol açması ve bazı kurumsal isimlerin eksik ve yanlış aktarılması yönünde olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ Gazeteciliği, Haber Korsanlığı, Etik, İçerik Analizi

¹ Doç. Dr., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Medya ve İletişim Ana Bilim Dalı. Zonguldak, Türkiye, tugba.akdal@beun.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6964-035



**DİJİTAL ÇAĞIN YENİ YÜZLERİ SANAL INFLUENCERLAR: DİKKAT
EKONOMİSİ BAĞLAMINDA VIRTUAL ALIN ÖZELİNDE NETNOGRAFİK BİR
ANALİZ**

Tuğçe Esin AKGÜL¹
Arzu GÜNGÖR²

Özet

Yapay zekâ ve sosyal medyanın kesişim noktasında yükselen sanal influencerlar dijital çağda sürdürülebilir varlık oluşturma sürecinde yenilikçi bir strateji olarak konumlanmaktadır. Sosyal medya bireylerin dikkatini hızla tüketen bir mecra haline evrilmekte ve enformasyon bolluğu içerisinde kullanıcılarda bir dikkat kıtlığı açığa çıkmaktadır. Kullanıcılar arasında fark edilme konusunda bir mücadele alanı oluşurken dikkat ise ekonomik bir değer haline dönüşmektedir. Dikkat ekonomisinin artan önemi markaların tüketicilerle olan etkileşim stratejilerini güncellemektedir. Sanal influencerlar, markaların varlıklarını güçlendirmek ve yeni nesil tüketicilerle etkili bağlar kurmak için kullandığı öncü araçlar haline gelmiştir. Dijital görünürlüğü kesintisiz bir şekilde sağlayan sanal influencerlar aynı zamanda insan influencerlara kıyasla özel alanda yaşanması olası risklerden arınmış bir yapı sergileyerek uzun vadeli iletişim stratejisi oluşturulmasına olanak tanımaktadır. Bu araştırmanın konusunu Virtual Alin özelinde sanal influencerların dikkat ekonomisi bağlamında incelenmesi oluşturmaktadır. Netnografik yöntemle gerçekleştirilen analizler Virtual Alin'in dijital kimliğinin kullanıcı algısında nasıl şekillendiğine, takipçileriyle kurduğu etkileşimlere ve Ford'un marka elçisi olarak işbirliği pratiklerine odaklanmaktadır. Dijital kimliğe dair gerçekleştirilen analizler antropomorfize edilmiş bir kişilik olarak sanal influencerların kullanıcılar tarafından teknolojik kabul ve ret süreçlerine yönelerek keşifsel bir alanda temel atan izdüşümleri yansıtmaktadır. İşbirliği üzerine yapılan analizler, marka mesajlarının kullanıcılar üzerinde nasıl yankı bulduğunu ve mesajları iletmedeki yetkinliklerini göstermektedir. Bu araştırma, sanal influencerların markalar için sunduğu yenilikçi stratejik iletişim fırsatlarını ve dikkat ekonomisindeki etkilerini belirgin kılmaktadır. Bu çerçevede sanal influencerlar, dijital çağın yeni iletişim yüzleri olarak hem markalar hem de tüketiciler için derin bir etkileşim alanı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Dikkat Ekonomisi, Sanal Influencerlar, Netnografik Analiz, Virtual Alin.

¹ Öğr. Gör. Dr., Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Pazarlama ve Reklamcılık Bölümü, Osmaniye, Türkiye, tesinakgul@osmaniye.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6790-0420

² Arş. Gör., Fırat Üniversitesi, İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, Elazığ, Türkiye, arzugungor96@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9615-1978



SAVAŞ VE ÇATIŞMA ORTAMINDA GERÇEKLİĞİN YAPAY ZEKÂ İLE
MÜPHEMLEŞTİRİLMESİNE DAİR ETİK BİR TARTIŞMA

Ufuk ÖZDEN¹
Burak POLAT²
Mehmet Serhan TEZGEÇ³

Özet

İnternetin imkânlarından yararlanılarak içerik üretme ve mevcut içerikler üzerinde bilgisayar destekli düzenlemelere gitme olanağı gerek bireyin algısal tecrübelerinde gerekse toplumsal alanda temsillerin gerçekliğini sorgulanır hale getirmiş ve gerçeğin sınırlarını belirsizleştirmiştir. Orson Welles tarafından 1938’de seslendirilen radyo oyununun insanları Marslıların geldiğine inandırması mümkünken; günümüzde gerçeğin temsili olarak işlev gören görüntüler bile sorgulanır hale gelmiştir. Modern insanın zihin yapısını düzenleyen göz merkezilik, görmek ve inanmak arasında toplumsal katmanlarda pek çok bağ kurulmasını sağlamıştır. Cari gerçeğe müdahale edilebilmesinin mümkün olmasıyla, imajlara bağımlı, hakikatin görsel olanda arandığı dijital kültürde görülenden emin olma durumu sekteye uğramış, gerçekliğe ilişkin belirsiz alanlar ortaya çıkmıştır. Mevcut olanakların kullanımıyla gerçeğin belirsizleştirilebilme kapasitesine verili düzende çıkarlar ekseninde şiddetin sistematik kullanımının meşrulaştırıldığı savaş durumlarında başvurulduğunu görmekteyiz. Bilhassa savaşa ilişkin hususları akılcılaştırma ve yapay zekaya dayalı otonom savaş sistemleri geliştirme gayretlerine gerçeğe ilişkin algıyı yönlendirme çabası dâhilinde yapay zekanın siber ve dijital alanda kullanımı da eşlik etmektedir. Gerçeğin algısal, aktüel ve örüntü gerçeklik gibi katmanlara ayrılarak belirsizlikler kümesine dönüştüğü savaş ve çatışma durumlarında yapay zekâ yoluyla hakikate müdahale edilmekte yahut sahte gerçeklikler üretilmektedir. Bu durum, insanların savaş ve çatışma durumlarında elde ettikleri enformasyonu veri kabul ederek üzerinde uzlaşmış değerler kümesinden hareketle kamusal alanda eylem ve karar geliştirme kapasitelerine zarar vermekte ve evrensel normların toplumsal alanda işletilmesinin olanaksızlığının organize edilmesine imkân tanımakta; normatif değerler alanının sistematik bir biçimde tahribine yol açmaktadır. Yapay zekâ marifetiyle yaşam dünyasına ait gerçeğin işleyişine müdahale edilmesi hem gerçeğin hem de hakikat karşısında girilen etik soruşturmaların sınırlarını ve işlevselliğini belirsizleştirmektedir. Bu savdan hareketle bu çalışma için belirlenen konu nitel araştırma çerçevesinde yorumlamacı bir yaklaşımla, kasti/amaçsal seçilmiş örnek olaylar üzerinden belge çözümleme tekniği kullanılarak yaşam dünyasıyla girdiği bağlamsal ilişkiyi etik bir tartışmanın sınırları içerisinde kavramsallaştırma çabasıyla ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Gerçeklik, Müphemleştirme, Savaş, Etik

¹ Arş. Gör. Dr., Gümüşhane Üniversitesi, İletişim Fakültesi Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Gümüşhane, Türkiye, ufukozden82@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8370-3398

² Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi Bilişim Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye, burak.polat@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5128-7975

³ Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye, mehmet.tezgec@marmara.edu.tr, ORCID:0000-0001-8871-0813



DİJİTALLEŞME VE İKTİDAR İLİŞKİSİ: FOUCAULT'NUN DİSİPLİN VE GÖZETİM KAVRAMLARI ÇERÇEVESİNDE BİR ANALİZ

Umud ORUJOV¹

Özet

Dijitalleşme, iktidar ilişkilerini derinden dönüştürerek, bireylerin yaşamlarını şekillendiren yeni dinamikler yaratmaktadır. Çalışmanın amacı, Foucault'nun disiplin ve gözetim kavramları çerçevesinde dijitalleşmenin iktidar üzerindeki etkilerini incelemektir. Literatür taraması ve örnek olay analizi yöntemleri kullanılarak, büyük veri analitiği, pandemi sürecindeki izleme uygulamaları gibi vakalar üzerinden dijital iktidar dinamikleri değerlendirilmiştir. Örnek vakaların seçimi, güncel dijital uygulamaların etkilerini yansıtmak amacıyla yapılmıştır. Bulgular, dijital platformların bireylerin davranışlarını disiplin altına alma ve gözetim mekanizmaları aracılığıyla iktidarı pekiştirme yöntemlerini ortaya koymaktadır. Şirketlerde büyük veri analitiği, tüketici verilerini toplayarak ve analiz ederek bireylerin alışveriş davranışlarını yönlendirmektedir. Örneğin, Amazon ve Netflix gibi şirketler, kullanıcı davranışlarını analiz ederek kişiye özel öneriler sunmaktadır. Bu süreçte, kullanıcıların önceki alışverişleri ve izleme geçmişleri, bireylerin tercihlerini yönlendirmek için büyük veri analitiği kullanılarak işlenmektedir. Bu durum, tüketici davranışlarını disiplin altına alma ve iktidarın pekiştirilmesi açısından önemlidir. Sağlık izleme uygulamaları, bireylerin hareketlerini kontrol altına alarak disiplin mekanizmalarını devreye sokmaktadır. HES kodu uygulaması, pandemi sürecinde bireylerin hareketlerini izlemek ve COVID-19 yayılımını kontrol altına almak amacıyla kullanılmıştır. Bu uygulama, sağlık otoriteleri tarafından bireylerin nerede bulunduğunu ve kimlerle temas ettiğini takip ederek, gözetim mekanizmalarını devreye sokmuştur. Çalışmanın tartışma bölümünde, dijitalleşmenin iktidarın yeniden şekillenmesinde önemli bir rol oynadığı, bireylerin özgürlükleri üzerindeki etkileri ve Foucault'nun teorileri ile bu sürecin nasıl yorumlanabileceği ele alınmıştır. Sonuç olarak, dijitalleşmenin iktidar ilişkilerine dair bir değerlendirme sunulmakta ve geleceğe yönelik düşünceler geliştirilmiştir. Bireyler veri sahipliği ve kontrolünü talep etmeye başladıkça, iktidar dinamikleri merkezi otoritelerden bireylere kayabilir. Bu süreç, dijital aktivizm ve gizlilik savunuculuğu gibi yeni direniş biçimlerinin gelişmesine ve bireysel özgürlüklerin yeniden tanımlanmasına zemin hazırlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, İktidar, Gözetim, Foucault, Vaka Analizi

¹ Doktora Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İletişim Fakültesi Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Ankara, Türkiye, umudorujov@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0347-3001



**DİJİTAL ÇAĞDA DÖNÜŞEN KORKULAR: TECHNO-HORROR SİNEMASINDA
GÖZETİM OLGUSU**

Umut Alaz KÖKÇÜ¹

Özet

Dijitalleşmenin etkisiyle, son yıllarda giderek yaygınlaşan teknolojik dönüşümleri konu alan techno-horror alt türü filmlerin, çağdaş teknoloji araçlarını kendine özgü bir anlatı biçimine dönüştürdüğü gözlemlenmektedir. Bilgisayar ekranında geçen Levan Gabriadzade'nin yönettiği *Unfriended* (2014), Stephen Susco'nun yönettiği *Unfriended: Dark Web* (2018) ve Rob Savage'ın yönettiği *Host* (2020) gibi yapımlar, bu dönüşüme örnek olarak gösterilebilir. Korku sineması, üretildiği dönemin toplumsal ve politik korkularını çeşitli simgesel öğelerle işlerken, dijitalleşmenin günlük hayatın bir parçası haline gelmesiyle birlikte, bu filmler "dijitalleşme" ve "gözetim" olgularını birer korku unsuru olarak kullanmakta; dijital mahremiyet ihlalini ise bir alt tür özelliği olarak ele almaktadır. Bu çalışma, söz konusu filmlerin dijital araçlar ve platform teknolojilerini hem anlatı unsuru hem de bir tür öğesi olarak nasıl kullandığını, teknolojik determinizm perspektifinden incelemektedir. Teknolojik determinizm bağlamında, dijitalleşmenin sinemada yalnızca yapım ve gösterim biçimlerini değil, özellikle korku sineması alanında içerik ve araç kullanımında yarattığı dönüşümü de ele almaktadır. Çalışmada, dijital gözetim olgusunun, çevrimiçi platformlarda bireylerin dijital varlığına karşı bir tehdit unsuru haline gelmesiyle oluşturduğu kaygının, korku sinemasında hangi temsiller aracılığıyla aktarıldığı analiz edilmektedir. Sonuç olarak, dijitalleşmenin toplumsal etkisinin güçlü olması sebebiyle, korku sinemasının çağdaş teknolojilere dair kaygıları bir tür olarak işlediği sonucuna ulaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Techno-Horror, Sinema, Teknolojik Determinizm, Gözetim, Dijitalleşme

¹ Arş. Gör., Haliç Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Tasarımı Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye, umutalazkokcu@halic.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8922-6281



**SOSYAL MEDYANIN İKTİDAR İLİŞKİLERİ İLE SINAVI:
SOCIAL DILEMMA ADLI BELGESELİN SOSYOLOJİK OKUMASI**

Yonca ALTINDAL¹

Özet

Gündelik hayat sosyolojisinin temel dinamikleri içerisinde medya önemli bir yer tutmaktadır. Bu yer alışı en temel göstergeleri; yönlendirme ve etki alanı haline getirilmesiyle doğrudan ilintilidir. Bu anlamda medyanın ideolojik anlamdaki gücü toplumların yapılarında önemli izler barındırması yadsınamaz. Gücün yayılması ise hegemonya kavramı ile gerçekleşmektedir. Hegemonik güç ilişkileri ile medya tahakküm alanını genişletmekte ve bunu her geçen gün görünür kılmaktadır. Medyanın ideolojik içerimlerinin sosyolojisi ise görünenin ardındaki alt metnin okumalarıyla mümkün olabilmektedir. Bu bağlamda sözlü ya da yazılı olarak medya, hayatın her alanını şekillendirmekte ve ister istemez bu şekillendirme ile yaşam tarzını benimsemeye itmektedir. Medyanın gücü eline bulundurması günümüzde sosyal medya ile yeni bir döneme girmiştir. Bu dönem bir yandan fluluğun arttığı öte yandan postmodernitenin hayatımızın her noktasında hissedildiği mikro anlatılarla dolu bir yaşam söz konusudur. Sosyal medya bu anlamda iktidar ve tahakküm ilişkilerinin de artık vazgeçilmez bir alanı haline gelmiştir. Davranış örüntüleri ve rolleri de değişime ve dönüşüme uğratan sosyal medya alanı günümüzün en büyük güçlerinden birisi haline gelmiştir. Dolayısıyla sosyal medya artık iletişim kurmanın ötesinde sosyalleşmeden tahakküm kurma alanına kadar büyük bir yelpazeye de sahip olmuştur. Bu çalışma dijital bir platform olan Netflix tarafından 2020 yılında yayımlanan “Social Dilemma” adlı belgesel filmin sosyolojik olgularla iktidar ve sosyal medya bağımlılığı ekseninde irdelemeyi amaçlamaktadır. Bu amacı gerçekleştirmek için belgeseldeki karakterler ve mekânlar iletişimin dijitalleşme ile birlikte getirdiği sürecin etkisini toplumsal izleklerle açılacaktır. Dijital medya eleştirisi ekseninde değerlendirilecek bu çalışmada metaforlar ile sosyolojik yorumlama gerçekleştirilecektir.

Anahtar kelimeler: Sosyal Medya, Dijital Medya Eleştirisi, Tahakküm, Netflix, Social Dilemma.

¹ Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, Uygulamalı Sosyoloji Ana Bilim Dalı, yoncaaltindal@yahoo.com.tr, yoncaaltindal@balikesir.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1240-127X



NETFLİX DİJİTAL PLATFORMUNU 'PROSUMER' KAVRAMI ÜZERİNDEN
ELEŞTİREL BİR BAKIŞ AÇISIYLA OKUMA

Zehra DURSUN¹
Ayşegül ÇİLİNGİR²

Özet

21. yüzyılda medya içeriklerine yönelik bireysel tüketim alışkanlıkları köklü değişimler yaşarken, izleme pratikleri de geleneksel yöntemlerden dijital platformlara kaymakta ve aşırı izleme eğilimleri giderek daha fazla ön plana çıkmaktadır. Sayısı giderek artan dijital platformların ve abone sayılarının da aynı doğrultuda artması bireylerin tüketim motivasyonları ile birlikte alışkanlıklarını da değiştirmektedir.

Netflix, abonelik sistemiyle kullanıcılarına farklı içerik erişimi sunarak, bireysel izleme alışkanlıklarını pekiştirirken aynı zamanda tüketim kültürünü destekleyen bir dijital platformdur. Çalışmada, Alvin Toffler ve George Ritzer'in 'prosumption' kavramları ışığında Netflix'in dijital içerik platformu olarak rolü incelenmiştir. 'Prosumer' terimi; üretim ve tüketim süreçlerinin birbirine geçtiği bir durumu ifade ederken, Netflix, kullanıcılara sunduğu film ve dizi izleme imkânı ile bu konsepti somutlaştırmaktadır. Netflix, sadece içerikleri sunmakla kalmayıp, izleyicilerin etkileşimde bulunmasına ve içerik seçimlerinde aktif bir rol almasına olanak tanıyarak, "Netflix'e nasıl fikir sunulur?" başlığı ile izleyicileri aynı zamanda içerik üreticisi konumuna getirmektedir. Çalışmada, tüketim kültürü bağlamında ele alınan Netflix platformunun bu yönde içerik üretimini destekleyici projeleri, ülkelere özgü kendi içeriklerini oluşturması, ücretli abonelik sistemi ve kişileştirme gibi özellikleri ile 'prosumer' kavramına yönelik kişilere hareket alanı ve kişiye özel bir konum sağladığı tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Netflix, Tüketim, Alvin Toffler, George Ritzer

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Çizgi Film Ve Animasyon Ana Bilim Dalı, Erzincan, Türkiye, zehrarts@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0659-1150

² Dr., Erciyes Üniversitesi, İletişim Fakültesi Radyo, Televizyon ve Sinema Ana Bilim Dalı, Kayseri, Türkiye, acilingir@erciyes.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9325-8999



NİTEL YÖNTEM ALANINDA ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ TEMATİK ANALİZ

Zeynep GENEL¹
İlknur Yüksel KAPTANOĞLU²

Özet

Bu çalışma, üretken yapay zekâ destekli nitel veri analiz uygulamalarındaki yöntemsel tartışmaları ele almaktadır. Çalışmanın amacı iletişim bilimleri alanındaki nitel araştırmalara, üretken yapay zekâ temelli yaklaşımlar açısından yöntemsel katkı sağlamaktır. Bu kapsamda, Web of Science dizini üzerinden “Chat GPT and Qualitative Analysis”, “Qualitative Analysis with LLM” anahtar kelimeleri kullanılarak erişilen çalışmalar arasından, Braun ve Clarke’ın geliştirdiği altı aşamalı tematik analiz yöntemini temel alan çalışmalar derlenmiştir. Çalışma kapsamında, nicel yöntemlerle yapılan araştırmalar ile nitel veri analizini yöntembilimsel olarak ele almayan çalışmalar dışarıda bırakılmıştır. Analize, üretken yapay zekâ destekli nitel analizde Braun ve Clark’ın yaklaşımını kullanan 10 çalışma dâhil edilmiştir. Bulgular, araştırmacıların üretken yapay zekâ destekli tematik analiz sürecinde, özellikle verileri parçalara ayırarak anlamlı temalara ulaşmak amacıyla veri etiketlemesi yapıldığı aşaması ve temaların bağlamsal olarak değerlendirildiği son aşamasında benzer şekilde sorunlar yaşadığını göstermektedir. Bu sorunlar, farklı model ve teknikler ile çözülmeye çalışılmaktadır. Bu modellerdeki yaklaşımlarda iki temel yaklaşım öne çıkmaktadır. İlk yaklaşımda, analiz aşamalarına uzmanların dahil edilmesiyle üretken yapay zekâ ve uzman iş birliğine dayalı bir model önerilmiştir; diğerinde ise kodlama dilleri ve geliştirici panellerinin desteği ile analiz aşamalarında karşılaşılan “halüsinasyon” ve “özetleme” sorunlarının üstesinde gelinmeye odaklanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Üretken Yapay Zekâ, Tematik Analiz, Nitel Araştırma Yaklaşımı, Braun ve Clarke

¹ Doç. Dr., İstanbul Okan Üniversitesi, İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye, zeynep.genel@okan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3140-0053

² Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye, ilknury@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5969-1238



**SOSYAL MEDYADA DİJİTAL MASKELER VE KİMLİK OYUNLARI:
SWEET BOBBY MY CATFISH NIGHTMARE ÖRNEĞİ**

Zeynep ATEŞ¹

Özet

Netflix yapımı Sweet Booby: My Catfish Nightmare belgeseli, sosyal medya ortamında kimlik aldatmacası olarak bilinen "catfishing" vakalarını konu alarak izleyiciye dijital dünyada kimlik inşası, manipülasyon ve ilişkilerin karmaşık yapısını sunmaktadır. Bu çalışma, belgeseli sosyal medya ve kimlik kuramı çerçevesinde incelemekte ve bireylerin sosyal medyada kendilerini nasıl sunduklarını, bu sunumların kimlik inşasına etkilerini değerlendirmektedir. Çalışmada Erving Goffman'ın "Öz Sunum Kuramı" ile Jean Baudrillard'ın Simülasyon Teorisi temel kuramsal çerçeveler olarak ele alınmıştır. Goffman'ın öz sunum kuramına göre bireyler, toplum içinde kendilerini belirli bir rol ya da imaj çerçevesinde sunarak kimliklerini kontrol altında tutar. Ancak sosyal medya ortamları, bu kimlik sunumlarını manipülatif ve çok katmanlı bir yapıya dönüştürmekte; bireylere, fiziksel olarak var olmayan sahte kimlikler yaratma imkânı sunmaktadır. Belgeselde de bu doğrultuda yaratılan sahte bir kimlik, sosyal medya kullanıcıları üzerinde duygusal ve psikolojik etkiler bırakmakta; ilişkiler, yanılsamalar ve aldatmacalar üzerinden kullanıcıların güven ve kimlik algılarını etkilemektedir. Bu noktada Baudrillard'ın simülasyon teorisi, çevrimiçi yaratılan kimliklerin birer "gerçeklik yanılsaması" olarak işlediğini ve bu yanılsamaların "gerçek" kimliklerle nasıl iç içe geçtiğini anlamamızı sağlar. Çalışmanın analiz aşamasında nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. Çalışmada içerik analizi ile belgeseldeki olaylar, sosyal medya gönderileri ve kullanıcı etkileşimleri tematik olarak kodlanmış ve dijital kimliklerin inşası bağlamında analiz edilmiştir. Örneklem olarak, belgeseldeki başkarakter ve onunla etkileşimde olan sosyal medya kullanıcıları incelenmiştir; bu örneklem, sahte kimlikler yoluyla dijital manipülasyona maruz kalan bireyleri içermekte ve bu bireylerin sahte kimliklerle kurdukları ilişkiler aracılığıyla dijital kimlikler ve kimlik algıları derinlemesine analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Manipülasyon, Dijital Kimlik, Sosyal Medya

¹ Doktora Öğrencisi, Ege Üniversitesi, İletişim Fakültesi Gazetecilik Ana Bilim Dalı, İzmir, Türkiye, zeyneppaydogdu@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0911-2960



DİJİTAL OYUN TASARIMLARINDA ÇOCUK TEMSİLLERİ: THE SİMS VE MİNECRAFT TASARIM KARŞILAŞTIRMASI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Zeynep DEMİRCİOĞU BİRİCİK¹
Büşra ÖZCAN²

Özet

Dijital oyunlar, çocukların sosyal, bilişsel ve duygusal gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu sunumda, dijital oyun tasarımlarında çocuk temsillerinin nasıl yapıldığını ve çocukların bu oyunlardaki karakterler aracılığıyla nasıl temsil edildiğini inceleyeceğiz. İçerik analizi yöntemiyle yapılan bu çalışmada, farklı iki oyun türünde yer alan çocuk karakterler ve bu karakterlerin oyun içerisindeki rolleri, davranışları, cinsiyet rolleri ve yaşa uygunlukları değerlendirilecektir. Sunum, çocuk karakterlerinin oyun içi temsillerinin hem olumlu hem de olumsuz yönlerini ortaya koyarak, oyun tasarımcılarına çocuk odaklı daha kapsayıcı ve güvenli oyun tasarımları geliştirme yollarını gösterecek. Sonuç olarak, oyun geliştiricileri ve ebeveynler için, oyunlardaki çocuk temsillerinin çocuk gelişimine ve oyun dünyasının pedagojik potansiyeline etkileri üzerine farkındalık yaratmayı amaçlıyoruz.

Anahtar Kelimeler: Dijital Oyunlar, Çocuk Temsilleri, Oyun Tasarımı

¹ Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, İletişim Fakültesi Radyo Sinema ve Televizyon Ana Bilim Dalı, Erzurum, Türkiye, zeynepd@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0889-469X

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi, İletişim Fakültesi Radyo Sinema ve Televizyon Ana Bilim Dalı, Erzurum, Türkiye, busraozcan667@gmail.com



“HAFIZA MEKÂNLARI”NIN SOSYAL MEDYA İLE DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜ

Zeynep ZELAN¹

Özet

Fransız tarihçi Pierre Nora, 'Hafıza Mekânları' adlı kitabında 'hafıza mekânı' kavramını ortaya atarak hafızanın sadece hatırladıklarımız değil, aynı zamanda hafızanın oluştuğu yerler olduğunu vurgulamıştır. Hafıza mekânlarının sosyal, tarihsel ve kültürel boyutlarını ele alan Nora'nın çalışmasına benzer şekilde, Alman Mısırbilimci Jan Assmann da hafızalarımızın hayatlarımızın geçtiği mekânlarla ayrılmaz bir şekilde bağlantılı olduğunu ve toplulukların kimlik ve hafıza sembolleri olarak mekânlar yarattığını öne sürmektedir. Bu mekânlar geçmiş ile gelecek arasında bir kanal görevi görerek kültürel bilgi biriktirir. Sosyal medya da bugün kullanıcıların tarihi ve kültürel mekân tanıtımı yaptığı, gezdiği gördüğü mekânları paylaştığı bir mecra olarak dijital hafıza mekânı olarak işlev görmektedir. Bu çalışmanın amacı hafıza mekânlarının sosyal medya ile birlikte dijital dönüşümünü göz önüne sermektir. Kapsamını sosyal medya ve hafıza mekânlarının oluşturduğu çalışma, Instagram ve YouTube platformları ve tarihi ve kültürel mekânlar ile sınırlı tutulmuştur. Çalışma kavramsal çerçeve ve araştırma bölümünden oluşmaktadır. Kullanımlar ve doyumlar kuramı çerçevesinde ele alınan çalışmada betimsel analiz yöntemi ile 23 kişi derinlemesine görüşme yapılmıştır. Görüşme çerçevesinde katılımcılara sosyal medyada kültürel mekânları görünce ne hissettikleri, bilmedikleri bir mekânı görünce oraya gitmiş gibi olup olmadıkları, mekân paylaşımlarının kültürel hafızalarına katkı sağlayıp sağlamadığı gibi sorular sorulmuştur. Görüşmelerde tarihi ve kültürel mekânların sosyal medyada yer almasının oraların bilinirliğine katkı sağladığı, o mekânlara giden kişilere tekrar hatırlatarak pekiştirme yaptığı, kişilerin daha önce gitmediği bir yeri sosyal medyada görerek kısmen de olsa gitmiş gibi hissettiği bulgularına ulaşılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda hafıza mekânlarının sosyal medya ile birlikte dijital bir dönüşüm geçirdiği ve kullanıcıların da bu paylaşımlar aracılığıyla hatırlama, öğrenme, pekiştirme, eğlenme gibi doyumlar elde ettiği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Medya, Sosyal Medya, Kullanımlar ve Doyumlar Kuramı, Hafıza Mekânları, Dijital Hafıza

¹ Dr., İletişim Uzmanı, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Ankara, Türkiye, zeynepzelan@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4847-876X